

همی آزمودش بی یک چند گاه
 بمیدان چوگان و² بز و شکار
 ازو هیچ گشتاسپ نشکیفتی
 همی گفت کاینم⁴ جهاندار داد
 بمآباد تا جاودان بهم منم
 سرآمد همه⁶ کار اسفندیار
 همیشہ دل از رنج پرداخته
 دلش باد شادان و تاجش بلند

1670

1675

بمیدان و هنگام² K, I, IV— همی کرد بالای اورا [دوران—VI] نگاه¹ K, I, IV, VI—
 بدریفتی—VI نفریفتی—IV³ بهنگام میدان و—VI
 کامم—K, IV⁴ I—б. оп.⁵ I—
 بیبال—K⁸ باد این چنین—VI⁷ همین

خوش آمد سخن شاه¹ گشتن اسپ را
 که بنویس یک نامه نزد یک اوی 1650
 که یزدان سپاسی ای جهان³ پهلوان
 نیمیره که از جان گرامی تر است
 بمخت تو آموخت⁴ فرهنگ و رای
 یکی سوی بهمن که⁵ اندر⁷ زمان
 که مارا بدیدارت آمد⁸ نیاز 1655
 برستم چو برخواند نامه دبیر
 ز چیزی که بودش بگنج اندرون
 ز برگستوان وز تیر و کمان
 ز کافور و ز مشک وز عود تر
 ز بالا و از جامه⁹ ناپدید⁹ 1660
 کمرهای زرین و زرین ستام
 همه پاک رستم به بهمن سپرد
 تهنیتن پیامد دو منزل¹² بره
 چو گشتن اسپ روی نیمیره بدید
 بدو گفت اسفندیاری¹⁴ تو بس 1665
 ورا یافت¹⁵ روشن دل و یادگیر
 گوی¹⁶ بود بازور و گیرنده¹⁷ دست
 چو بر پای بودی سرانگشت اوی

آمخت - I, IV - ⁴ از تو ای - VI - ³ جنگجوی - K, I, IV, VI - ² شهنشاه - I, IV - ¹
 فأشار جاماسب علی کشتاسب باستدعائه و جعله ولی عهد له ادرکه 1643-1653: 66 - B - ⁵
 من طالعه أن السلطنة ستصير اليه من بعده فاستصوب الملك ذلك و كتب الي رستم
 که آمد - VI - ⁸ هم در - I - ⁷ هم - K - ⁶ کتابا بأمره فیه بتجهیز بهمن و إنفاذه الی حضرته
 که او - VI - ¹⁶ دید - VI - ¹⁵ کاسفندیاری - I, IV - ¹⁴ مژگان - K, I, IV - ¹³ دو منزل پیامد
 و کان طویل النجاد اذا - B - ²⁰ فروتر - K, I, VI - ¹⁹ ایزد - K, VI - ¹⁸ برنده - I, VII - ¹⁷
 انتصب قائما و أرسل یدیه تجاوزت أصابعه رکبتیه بمقدار قبضة

اگر گنج و تاجست و گر² مغز و پوست
 پراگنده شد آن³ میان⁴ مهبان
 سخنه‌های رستم همه⁵ کرد یاد
 سخن گفتن از مرز⁷ و پیوند او⁸
 گراینده⁹ آمدن سود گشت
 نزد نیز بر دل ز تیمار تش¹⁰
 بیباغ بزرگی درختی بکشت
 چو خواهد رسیدن کسی¹⁸ گزند
 و گر¹⁴ سوی دانش گراید بسی
 دل من بخواهی بیماراستی
 خردمند گرد گذشته نگشت
 بهند و بقوت¹⁵ بر مهتری
 ز تخت و ز مهر و ز تیغ و کلاه
 بدان سان که رستمش فرموده بود
 ببد شاهزاده بیبالا بلند
 بشاهی¹⁸ برافراخت فرخ¹⁹ کلاه
 که آن پادشاهی بههم رسد
 ترا کرد باید بههم نگاه
 بجای²⁴ آمد و گشت با آب روی
 کسی نامه²⁵ تو برو بر نخواند
 بسان درختی بیباغ بهشت
 گسارنده²⁷ درد اسفندیار

نهان من¹ و جان من پیش اوست
 چو آن نامه شد نزد شاه جهان
 پیشو تن بیامد گواهی بداد
 همان زاری و پیوند و اوند او⁶
 1630 ازان نامور شاه خشنود گشت
 ز رستم دل نامور گشت خوش
 هماندر زمان نامه پاسخ نوشت¹¹
 چنین گفت کز جور¹² چرخ بلند
 1635 بپرهیز چون باز دارد کسی
 پیشو تن بگفت آنچ درخواستی
 ز گردون گردان که یارد گشت
 تو آدی که بودی و زان¹⁵ بهتری
 ز پیشی هر آنچت بیاید بخواه
 1640 فرستاده پاسخ بیاورد زود
 چنین تا برآمد برین گاه¹⁸ چند
 خردمند و¹⁷ با دانش و دستگاه
 بدانست جاماسپ آن²⁰ نیک و بد
 بگشتاسپ گفت ای پسندیده²¹ شاه
 1645 ز دانش پدر²² هرچ جست²³ اندر اوی
 به²⁵ بیگانه شهری فراوان²⁶ بماند
 بههم یکی نامه باید نوشت
 که داری²⁷ بگیتی جز او یلاکار

¹ K, I, IV, 2 K, IV, 3 K, I, IV, 4 K, 5 K, I, IV, 6 K, I, VI, 7 K, VI, 8 K, I, VI, 9 K, I, VI, 10 K, VI, 11 K, 12 K, I, IV, VI, 13 I, 14 I, 15 VI, 16 I, 17 I, IV, VI, 18 K, I, IV, VI, 19 I, IV, VI, 20 I, IV, VI, 21 VI, 22 I, 23 I, 24 K, 25 K, 26 K, 27 VI

ازان پس بسالی بهر¹ برزنی
ز تیر گز و بند³ دستان⁴ زال
بایران² خروشی بد و شییونی
همی مویه کردند بسیمار سال

۳۰

همی بود بهمن بزابلستان
سوارى و مى خوردن و بارگاه
1615 بهر چیز پیشی از پسر⁷ داشتش⁸
چو گفتار و کردار پیوسته⁹ شد
یکی نامه بنوشت رستم¹¹ بدرد
سر نامه کرد آفرین از نخست¹³
دگر گفت یزدان گوی منست
1620 که من چند گفتم باسفندیار
سپردم¹⁵ بدو کشور و گنج خویش
زمانش چنین¹⁷ بود¹⁸ نگشاد¹⁹ چهر²⁰
بدین گونه بد²² گردش آسمان
کنون این جهانجوی نزد منست
1625 هنرهای شاهانش آموختم
چو پیمان کند شاه پوزش پذیر

بمنخچیر گر⁵ بامی و گلدستان
بیموخت رستم بدان پور شاه⁶
شب و روز خندان بهر داشتش⁸
در کین بگشت اسب پر بسته¹⁰ شد
همه کار¹² فرزند او ییاد کرد
بدانکس که کینه نمودش نجست¹⁴
پشوتن بدین رهنمای منست
مگر کم کند کینه و کارزار
گزیدم¹⁶ ز هر گونه‌یی رنج خویش
مرا دل پر از درد و سر²¹ پر ز مهر
بسند نه باشد کسی با زمان²³
که فرخ‌نژاد²⁴ اورمزد²⁵ مکنست
از اندرز فام²⁶ خرد توختم
کزین پس²⁷ نیندیشد از کار تیر

فی قلمک الدیار - B بر ایوان - VI در ایوان - I² ز هر جای و هر - VI ز هر - K¹
K, I, IV, VI - گه - IV, VI اگر - K, I⁵ سیمرغ و - I, IV⁴ پند - IV ز پیر گراینده - K³
VI¹¹ بند - I, IV¹⁰ پیوند - I, IV⁹ داشتنی - K, I, IV⁸ پدر - VI, I⁷ کینهخواه
که بود از - I, IV¹⁴ از نخست آفرین - I, IV¹³ مهر - I, IV¹² رستم به پیشش
چنان - K, I, IV, VI¹⁷ گزید او - I, IV¹⁶ سپارم - I, IV¹⁵ نخستین گزین [بکین - IV]
بر - VI²² هم - I, IV²¹ مهر (нет рифмы) - VI²⁰ بگشاد - K, VI¹⁹ بد که - I, IV¹⁸
اندرز نام - K²⁶ وز مرد (нет рифмы) - VI²⁵ فرخ‌تر از - I, IV²⁴ I - б. оп. بیگمان - VI²³
کین - I²⁷ کام - VI ایدر زمانه - IV اندر زمانه - I

ز ترکان همی¹ کین² او³ باز خواست
 بگفتار بدگوش⁵ کردی ببنده⁶
 چو او بسته آمد نیا کشته شد
 چو ارجاسپ آمد ز خلیج بملخ 1595
 چو مارا که پوشیده داریم⁹ روی
 چو نوش آذر زردهشتی بکشت
 تو دانی¹⁰ که فرزند مردی¹¹ چه کرد
 ز رویی نژد آورد مارا بـسرت
 از ایندر بزابل فرستادیش 1600
 که تا از پی تاج بیجان شود
 نه سیمرغ کشتش نه رستم نه زال
 ترا شرم بادا ز ریش سپید¹³
 جهاندار پیش از تو¹⁴ بسیمار بود
 بکشتن ندادند فرزندانرا 1605
 چنین گفت پس با پیشوتن که خیز
 بیامد پیشوتن ز ایوان شاه
 پیشوتن چنین گفت با مادرش
 که او شاد خفتست و روشن روان
 بپندرفت مادر ز دین دار پند 1610

1 K, I, IV, VI— همه 2 I— کینه 3 K— کینه‌ها 4 K, VI— همه 5 I, IV, VI— دارید 6 K— بمسما و بند 7 I, IV, VI— عمود 8 K— عمود 9 K— بمسما و بند 10 K— دیدی 11 I, IV— تو فرزند دیدی 12 K— دیدی 13 K— دشمن برآمد 14 K— سفید 15 K— پیش تو 16 I, IV— که تخت مهر را 17 K— از آوردگاه 18 IV— بارگاه 19 K, I, IV, VI— کودکان 20 IV— بارگاه 21 K, I, IV— دوده خویشان 22 K, I, IV— به تندی 23 I, VI— برش 24 I— مهر وز 25 K, I, IV, VI— کار و بار جهان 26 I— میزبان

چه داری کنون [همی—VI] دل بتیمار اوی * کنون در بهشتتست بازار اوی
 25 IV— گشت 26 VI— کردش

که مه² تخت بپنای چشمت مه² بخت
 نماند بستو تاج⁴ تا جاودان
 بروز شماریت پشوهشی بود⁶
 که ای شوم بدکیشی و⁷ بدزاد⁸ مرد
 بکزی گرفتگی¹¹ ز هر کس¹² فروغ
 همی این بدن آن بدین برزنی¹³
 گسستن ز نیکی بدی توختن¹⁵
 که کس ندرود¹⁶ آشکار و نهان
 که روز بزرگان¹⁸ همه گشته شد
 ایما پییر بی راه و کوتاه و کثر¹⁹
 بود بر²⁰ کف رستم نامدار²¹
 همه پند و اندرز او کرد یاد
 برآورد رازی که بود از²³ نهفت
 پیشیمان شد از کار اسفندیار
 با آواز با شه ریاری جهان²⁵
 برفتند به آفرید و همای
 ز درد برادر بکنند موی
 نیندیشی²⁹ از کار³⁰ اسفندیار³¹
 همی گور بستند³⁴ چنگال شیر

پسرا بخون دادی¹ از بهر تخت
 جهانی پسر از دشمن و پسر³ بدان
 بدین گیتیت در⁵ نکوهشی بود⁶ 1575
 بگفت این و رخ سوی جاماسپ کرد
 ز⁹ گیتی ندانی¹⁰ سخن جز دروغ
 میان کیمان دشمنی افگنی
 ندانی¹⁴ همی جز بد آموختن
 یکی کشت کردی تو اندر جهان 1580
 بزرگی بگفتار¹⁷ تو کشته شد
 تو آموختی شاهرا راه کثر
 تو گفستی که هوش یل اسفندیار
 بگفت این و گویا زبان برگشاد
 هم²² اندرز به من برستم بگفت 1585
 چو بشنید اندرز او²⁴ شه ریاری
 پشوتن بگفت آنچه بودش نهان
 چو پردخته²⁶ گشت²⁷ از بزرگان سرای
 پیش پدرب²⁸ بخستند روی
 بگشتناسپ گفتند کای نامدار 1590
 کجا³² شد نخستین بکین³³ زرییر

گیتی اندر— K, I, IV, VI—⁵ تخت— IV—⁴ دشمنان— IV—³ نه— K, VI—² داد— VI—¹
 VI—¹⁰ بد— VI—⁹ بدراه— VI— بدنام— I, IV— بی راه— K—⁸ و— K, I, IV, VI—⁷ کند— VI—⁶
 K, ¹⁶ دوختن— I—¹⁵ چه دانی— VI—¹⁴ درزنی— VI—¹³ سو— I—¹² بگیری— VI—¹¹ نرانی
 I—¹⁹ K, I, IV, VI— ازو روزگاران— I—¹⁸ ز گفتار— K, IV—¹⁷ کزان پدری— VI— آن پدری— I—
 ب. оп. ²⁰ I, VI— در— B— 66. 1576—1583: ²¹ ب. 66. 1576—1583: ²² I, VI— چو— VI—²³ و عقلمه
 پیردخت— K—²⁶ در— K, I, IV—²⁸ شد— IV—²⁷ آن— I—²⁴ بد در— I, IV—²³ چو— VI—²² و عقلمه
 K—³⁴ گرز— K—³⁴ بکار— VI—³³ که او— K, I, IV, VI—³² مرگ— I, IV—³⁰ بستند و
 1587—1590 оп. ³¹ VI— 66. 1587—1590 оп. ³² K, I, IV, VI—

- تن خسته یک بار² مارا نمای
 خروشان و گوشت⁴ از دو بازو⁵ کنان⁶
 بیارید کامد کنون⁷ رستخیز
 بنوی یکی مویه آغاز کرد
 پر از مشک دیدند ریش سپاه⁹
 خروشان بنزدیک اسپ سپاه
 کتایون همی ریخت خاک¹¹ از برش¹²
 بآورد¹⁵ بر پشت او کشته بود¹⁴
 کرا داد خواهی بیچنگ نهنگ¹⁶
 همی خاک بر تارکش ریختند
 پیشوتن بیامد بایوان شاه
 بیامد²¹ بنزدیک تختش فرار²²
 ز برگشتن بخت²⁴ آمد نشان
 دم از شهر ایـران برآورده ای
 بیابی تو بادافره²⁷ ایزدی
 کزین پس بود باد در مشمت تو
- که این بند تابوترا¹ برگشای
 پیشوتن غمی شد میان³ زنان
 بآهنگران گفت سوهان تیز
 سر تنگ تابوترا باز کرد
 چو مادرش با خواهران⁸ روی شاه
 برفتند یکسر ز بالاین شاه
 بسودند پیز¹⁰ مهر یال و برش
 کزو شاهرا روز¹³ برگشته بود¹⁴
 کزین پس کرا برد خواهی بیچنگ
 بیالشی همی¹⁷ اندرآویختند
 باپر اندرآمد خروشی سپاه
 خروشیید¹⁸ و دیدش¹⁹ نبردش²⁰ نماز
 بآواز گفت ای سر²³ سرکشان
 ازین²⁵ با تن خوبش بد کرده ای
 ز تو دور شد فـره²⁶ بخردی
 شکسته شد این نامور پشت تو

تن کشته—K, VI² کزین [که از—K که این—VI] تنگ تابوت سر—K, I, IV, VI¹
 K—بازوی—L⁵ گوش—VI⁴ همی رفت پیش—VI³ تن کشته را نیز—I, IV از دور
 خواهرش بامادرش—L⁸ گه—IV مرا—K, I, VI⁷ کشان—VI⁶ از تن خود—I بازو بدندان
 K—доб.:⁹

بشد هوش پوشیده رویان اوی * پر از خون دل جعدمویان اوی
 چو از بیهمشی باز هوش آمدند * بنزدیک فرخ سروش آمدند
 I, IV, VI—доб. варианты этих бб. 10 K, VI—از 11 I, IV—خون 12 K, VI—سروش
 обратный порядок мисра. 13 I—چو 14 K, I—دید—IV شد 15 K, I, IV—درآورد 16 IV—
 دید و—VI هیچش—I¹⁹ نپرسید—I, VI¹⁸ همه—I¹⁷ 1566. K—б. стоит после б. 166. 17 I—
 دل—VI²³ K—б. оп. 22 K—б. оп. 23 VI—
 20 IV—جوشید و بردش—IV²⁰ قرب من التخت—B نیامد—I²¹ 21 I—جوشید و بردش—IV²⁰
 24 K, I, VI—کارت 25 K, I, IV, VI—تو زین 26 L, K—و оп. 27 I—زادش از—I²⁷

- 1540 همی پرورانید چون جان خویش
 نگون شد سر نامبردار² شاه
 بخاک اندرآمد سر و افسرش⁵
 جهان شد پر⁶ از نام اسفندیار⁷
 بینداخت هر کس⁹ کلاه مهی
 که چون تو نیند زمان و زمین
 نیامد¹⁰ چو تو نیز¹¹ گردنفرز
 مهران¹⁴ همی داشت بر جای خویش
 ز آرم¹⁵ گشتاسپ شستند¹⁶ چشم¹⁷
 چو اسفندیاری تو از بهر تخت
 تو بر گاه تاج¹⁸ مهی¹⁹ بر نهی²⁰
 برفتند پی اخترت نرم²¹ باد²²
 پر از خاک شد کاخ و دیوان²⁴ او²⁵
 ز ایوان برفتند با دختران
 بتن بر²⁸ همه جامه کردند²⁹ خاک
 پس پشت تاپوت و³⁰ اسپ سیاه
 همی خون ز مژگان فروریختند
- تہمتن ببردش بایوان خویش
 بگشتاسپ آگاهی¹ آمد ز راه
 همی جامه³¹ چاک زد بر⁴ برش
 خروشی برآمد ز ایوان بزار
 بایران ز هر⁸ سو که رفت آگهی
 همی گفت گشتاسپ کای پاکدین
 پس از روزگار منوچهر باز
 بیالود¹² تیغ و بیالود¹³ کیش
 بزرگان ایران گرفتند چشم
 باواز گفتند کای شوربخت
 بزابل فرستی بگشتن دهی
 سرترا ز تاج کیان شرم باد
 برفتند یکسر ز²³ ایوان او
 چو آگاه شد مادر و خواهران
 برهنه سر و پای²⁶ پر گرد و²⁷ خاک
 پیشوتن همی رفت گریان بر
 زنان از³¹ پیشوتن در³² آویختند

¹ Л — آگهی (метр нарушен). ² Л — تاج گشتاسپ ³ K, I, IV, VI — جامهها ⁴ I, IV, VI — در ⁵ Л, IV — مغرش ⁶ VI — پر شد ⁷ I — б. оп. ⁸ K, I, VI — گرد ⁹ K, I — که انداختند آن ¹⁰ VI — از هر ¹¹ IV — بینداختند آن ¹² IV — وزان ¹³ VI — بپالوده ¹⁴ K, IV, VI — جهانرا ¹⁵ VI — بهانه ¹⁶ IV — رزم ¹⁷ IV — چشم ¹⁸ I — گاه ¹⁹ I — که تا تاج و ²⁰ I — بشتند ²¹ VI — بچرخ روان ²² I — б. оп. ²³ K — ب ²⁴ K, I, IV — میدان ²⁵ VI — تاج و کیوان ²⁶ B — перевод ²⁷ бб. 1543—1552 отсутствует. ²⁸ I — و ²⁹ K, I, IV — جامهها چاک ³⁰ VI — جامهها کرده ³¹ I — ب ³² I, IV — با ³³ I, IV —

1525 بدو گفت رستم که با آسمان
من آن برگزیدم³ که چشم خرد
گر او بد⁴ کند پیچید از روزگار
نتابد¹ بداندیش و نیک² گمان
بدو⁴ بنگردد⁵ نام⁶ یاد⁷ آورد
تو چشم بلارا بتندی مغار⁹

۲۹

1530 یکی نغز تابوت کرد آهنین
بپندود¹⁰ یک روی آهن بقیر¹¹
ز دیبای زربفت کردش کفن
ازان پس پوشید¹⁴ روشن برش
سر تنگ تابوت کردند سخت
چل اشتر پیآورد رستم گزین
دو¹⁷ اشتر بدی¹⁸ زیر تابوت شاه
1535 همه خسته روی و²⁰ همه کنده موی
بریده بش²¹ و دم اسب سپاه
برو بر نهاده نگونسار زین
همان نامور خود²³ و خفتان اوی
سپه رفت و بهمن بزابل بمآند
بگسترد فرشی ز دیبای چین
پراگند¹² بر قیر مشک و عبیر¹³
خروشان برو نامدار انجمن
ز پیروزه بر سر نهاد افسرش
شد آن بارور¹⁵ خسروانی درخت¹⁶
ز بالا فرو هشته دیبای چین
چپ و راست پیشی و¹⁹ پس اندر سپاه
زبان شاه گوی و روان شاهجوی
پشوتن همی برد²² پیش سپاه
ز زین اندر آویخته گرز کین
همان جوله²⁴ و مغفر²⁵ جنگجوی
بمژگان²⁶ همی خون دل برفشانند²⁷

ننگرد VI-⁵ بدان I, IV-⁴ برگزینم I, IV-³ نیکو I, IV, VI-² نکوشد VI-¹
B-⁹ اگر بد VI-⁶ گر ایدون - J, K-⁸ باز - K, I, IV, VI-⁷ نام و - I, VI, IV-⁶
перевод бб. 1515-1527 отсутствует. K-¹⁰ بپالود VI-¹¹ براندود VI-¹² چو قیر VI-¹¹
که پوشید - K, I, IV, VI-¹⁴ 6. 1533. I, IV-¹³ حریر K-¹³ پراگنده
ثم احضروا له تابوتاً من الحديد و كفنوه بالديباج و الحرير B-66. 1528-1532:¹⁶ باره ور - IV-¹⁵
و قرنوا B-⁵ یکی اشتری I, IV-¹⁸ که VI-¹⁷ و ضمغوه بالمسک و العبیر و وضعوه فيه
اشتر I, IV-²⁰ چپ و راست و K-¹⁹ بین جملین منها و وضعوا التابوت علیهما
مغفر I, IV-²⁴ نپزه K-²⁴ تیغ VI-²³ بود IV-²² پذیره بس VI-²¹ همه روی کنده
VI-²⁷ ز مژگان - K, I, IV-²⁶ جوشن و مغفر VI-²⁵ جوشن IV-²⁵ حربه I-²⁵
ببردند و رفتند نزدیک شاه * بمآندند بهمن در آن جایگاه

- 1505 همان خواهرانرا و جفت مرا
 بگویی بدان پرهیز بخردان
 ز تاج پدر بر سرم بد رسید
 فرستادم اینک بنزدیک او
 بگفت این و برزد یکی تیز دم
 1510 هم‌انگه برفت از تنش جان پاک
 تهمتن⁹ بنزد پیشو تن رسید
 بر و جامه رستم همی¹¹ پاره کرد
 همی گفت زار ای نموده سوار¹²
 بخوبی شده در جهان نام من¹⁴
 1515 چو بسیار بگریست با کشته گفت
 روان تو بادا میان¹⁶ بهشت
 زواره بدو گفت کای¹⁸ نامدار
 ز دهقان تو نشنیدی آن داستان
 که گر پروری¹⁹ بچچۀ نره‌شیر
 1520 چو سر بر کشد زود²⁰ جوید²¹ شکار
 دو پهلوی بر آشفته²² از خشم²³ بد
 چو²⁵ شد کشته شاهی چو اسفندیار
 ز بهمن رسد بد بزابلستان
 نگه کن که چون او²⁷ شود تاجدار
- که جوینا¹ بدندی² نهفت مرا
 که پیرود باشیید تا جاودان
 در گنجرا جان من شد کلید
 که³ شرم آورد جان⁴ تاریک او⁵
 که بر من ز گشتاسپ آمد ستم
 تن⁶ خسته افکنده⁷ بر⁸ تیره خاک
 همه جامه بر تن سراسر درید¹⁰
 سرش پر ز خاک و دلش پر ز درد
 نیا شاه جنگی پدر شهریار¹³
 ز گشتاسپ بد شد سرانجام من¹⁴
 که ای در جهان شاه بی یار و¹⁵ جفت
 بداندیشی تو بدزود¹⁷ هرچ کشت
 نیایست پذیرفت زو زینهار
 که یاد آرد از کفتۀ باستان
 شود تیز دندان و گردد دلیر
 نخست اندر آید بپروردگار
 نخستین ازان بد بزابل²⁴ رسد
 ببینند²⁶ ازین پس بد روزگار
 بپیچند پیران کابلستان
 بپیش آورد کین اسفندیار

1 VI — چو گویا — VI 2 IV — چونان ندیدی — K, I, VI 3 — رای — VI 4 — B — перевод бб. 1500 —
 1508 отсутствует. 5 I, VI — چو بهمن — K, I 6 — تنش — I 7 — زان تیر — VI 8 — افگند — K 9 — در — K 10 — б. оп.
 11 K — I, IV — همه — VI 12 — جوان — VI 13 — خود پهلوان — VI 14 — K, 15 — VI — تیر — I 16 —
 17 IV — بگرد — VI 18 — K, 19 — VI — ای — I 20 — K — چو گردد بنیرو و — VI 21 — VI — گرد — K 22 — I, VI — بر آسوده —
 23 K, I, IV, VI — بایران — K, I, IV, VI 24 — K, I, IV, VI — چشم — K, I 25 — K, I, IV, VI — چشم — K, I 26 — I, IV — ببینم — K 27 — VI — که او چون — VI

تو لشکر پیارای و شو باز جای
 که چون کام یابی² بهانه مجوی
 همه مرزها³ پر ز⁴ نام تو گشت
 سزا این بد از جان تاریک تو⁵
 ببد کس نیارست کرد از تو یاد
 بزرگی و شاهی مرا خواست شد⁷
 نهانی⁹ بکشتن فرستادیم¹⁰
 پیارای¹¹ و بنشین بآرام دل
 بایوان شاهی یکی سـور کن
 ترا نام¹³ تابوت و پوشش مرا
 که نگریزد از مرگ پیکان تیر¹⁵
 روانم ترا چشم¹⁸ دارد برآه¹⁹
 بگویم و گفتار او بشنویم
 که سیر آمد از رزم²¹ پرخاشجوی
 گذر کرده²² بر²³ کوه پولاد بود
 تو از من مرنج و مرنجان روان
 مبین نیز چهر من²⁵ اندر²⁶ کفن
 کس از بخردان²⁸ نیز نستایدت

چو¹ من بگذرم زمین سپنجی سرای
 چو رفتی بایران پدر را بگوی
 زمانه سراسر بکام تو گشت
 امیدم نه این بود نزدیک تو
 1490 جهان راست کردم بشمشیر داد
 بایران چو دین بهی⁶ راست شد⁷
 بپیش سران⁸ پندها دادیم
 کنون زمین سخن یافتی کام دل
 1495 چو ایمن شدی مرگرا دور کن
 ترا تخت¹² سختی و کوشش مرا
 چه گفت آن جهان دیده¹⁴ دهقان پیر
 مشو ایمن از گنج¹⁶ و تاج و سپاه¹⁷
 چو آیی بهم²⁰ پیشش داور شویم
 1500 کزو باز گردی بمادر بگوی
 که با تیر او گبر چون باد بود
 پس من تو زود آیی ای مهربان²⁴
 برهنه مکن روی بر انجمن
 27 دیدار زاری بیفـزایدت

زیر- K, VI-⁴ مهرها- I, VI-³ دیدی- VI- کام دل یافتی- IV- یافتی- I-² که- VI-¹

⁵ IV- доб.:

امیدم نه این بود ای شهـریار * تو دانسی و یزدان بروز شهـار
 Б- перевод б. от-¹⁰ ز پنهان- K-⁹ شهان- I-⁸ گشت- K, I, IV, VI-⁷ همه کار تو- VI-⁶
 I, تخت و-¹³ تخت و- I, VI- تاج و- K-¹² بر ایوان- VI- در ایوان- I-¹¹ است.
 تخت و- IV-¹⁶ (нет рифмы). برنا و پیر- IV-¹⁵ گرانهامیه- VI-¹⁴ نام و- VI- تاج و- IV-
 Б- перевод бб. 1497-1498 отсутствует.¹⁹ گوش- K-¹⁸ از تاج و گاه- I, VI- کلاه- K, IV-¹⁷
 گر- I- اگر- K, VI-²³ کرد- K, I, VI-²² که مرگ آمد این بار- K, I, VI-²¹ همی- I-²⁰
 مهتران- IV-²⁸ ب- VI-²⁷ مرا در- VI-²⁶ چهره من نیز- K-²⁵ پهلوان- VI-²⁴ ار- IV-

- 1470 مرا گفـت رو¹ سیستـانـرا بسوز
بکوشید تا لشکر و تاج و گنج
کنون بهـمن این³ نامور پور من
بهـیرم⁵ پـدروارش اندر⁶ پذیر
بـزایدلـسـتـانـدر⁹ ورا شاد دار
بـیـامـوزش آرایـش کـارزار
می و رامش و زخم¹² چوگان و¹³ کار¹⁴
چنین گفـت جاماسپ گمـبـوده نام
که بهـمن ز من یادگاری بود
تهمتن چو بشنید بر پای خاست
که تو¹⁷ بگذری زین سخن نگذرم
نشاندمش بر نامور تخت عاج
ز رستم چو بشنید گویا سخن
چنان دان که یزدان گویا منست
کزین نیکویدها که تو کرده ای
کنون نیک نامت²⁷ بهد باز گشت
غم آمد روان ترا²⁸ بهـره زین
چنین گفـت پس با پشوتن که من
- 1475
1480
1485
- نخواهم کزین پس بود نیمروز
بدو ماند و من² بهمانم برنج
خردمند و بیدار⁴ دستور من
همه هرچ گویم ترا⁷ یاد گیر⁸
سخنهای بدگـوی¹⁰ یاد دار
نشسته نگه بزم و دشت¹¹ شکار
بزرگی و بر خوردن از روزگار¹⁵
که هرگز بگیتی مبیند کام
سرافرازتر شهر پاری بود
بیر زد بفرمان او دست راست¹⁶
سخن هرچ گفـتی به¹⁸ جای آورم¹⁹
نهم بر سرش بر دلارای²⁰ تاج²¹
بدو گفـت نو گیر چون²² شد²³ کهن
برین دین به²⁴ رهنمای منست
ز شاهان پیشین²⁵ که پرورده ای²⁶
ز من روی گیتی پر آواز گشت
چنین بود رای جهان آفرین
نجویم همی زین جهان جز کفن²⁹

VI- بهر- I, IV- ز من خود- K⁵ بیدار و- VI⁴ ای- VI³ من هم- VI² شو- K¹
فتسلمه منی و تقبله قبولا حسنا- B⁸ ز من- I, IV⁷ دل اورا ز من در- I⁶ ز مهر
رزم و باز و- I رزم و- K, IV¹¹ نیکو ورا- VI بدگوهـران- K, I¹⁰ مر- VI بر- I⁹
روز کاژ (?)- IV¹⁵ یار- VI باز- IV بار- K¹⁴ و- VI¹³ بزم و- I¹² رزمگاه و- VI¹¹
K, I, IV- تو- K, VI¹⁸ گر- K, I, IV, VI¹⁷ فصفتی رستم یده علی یده- B¹⁶
I, IV, VI- پر- K, I, IV, VI²⁰ فرمان پر- I, IV, VI²¹ I, IV- доб.:

به پیشش ببندم کمر بندهوار * خداوند خوانمش یا شهر پاریار
گیتی- K, I²⁵ او- I خرد زین سخن- K²⁴ کای پهلوان- K, I, IV²³ چون کار ما- VI²²
جهان کهن- VI²⁹ مرا- JI, K, VI²⁸ نام نیکت- K, I, IV, VI²⁷ بر آورده- I²⁶

- 1455 بکوشی و آنرا بجای آوری
تستین بگفتار او داد³ گوشی
همی ریخت⁴ از دیدگان آب گرم⁵
چو داستان خیر یافت از رزمگاه
ز خانه پیامد بدشت نبرد
1460 زواره فرامرز چون پیهشان
خروشی برآمد¹² ز آوردگاه
برستم چنین¹³ گفت زال ای پسر
که ایون¹⁶ شنیدم ز دانای چنین¹⁷
که هر کس که او خون اسفندیار
1465 بدین²⁰ گیتیش²¹ شوربختی²² بود
چنین²³ گفت بارستم اسفندیار
زمانه چنین²⁴ بود و²⁵ بود آنچه بود
بهانه تو بودی پدر³² بُد زمان³³
- 2 بزرگی برین¹ رهنمای آوری²
پیاده⁴ پیامد برش با خروش⁵
همی مویه کردش⁸ باوای نرم
ز ایوان چو باد اندرآمد بره⁹
دو دیده پر از آب و دل پر ز درد¹⁰
برفتند چندی ز گردنکشان¹¹
که تاریک شد روی خورشید و ماه
ترا پیشی گریم بدر¹⁴ جگر¹⁵
ز اخترشناسان ایران زمین¹⁸
بریزد سرآید پرو¹⁹ روزگار
وگر²³ بگذرد²⁴ رنج²⁵ و سختی²⁶ بود²⁷
که از تو ندیدم بد²⁸ روزگار
سخن هرچ³⁰ گویم³¹ بیاید شنود
نه رستم نه سیمرغ و³⁴ تیمر و کمان³⁵

داشت³ I, VI— فادن منی و ثقبل وصیتی 2 Б—66. 1453—1455: 1 K, I, VI— پرو
خون از دو دیده⁶ VI— رفت⁷ I, IV, VI— 5 VI— обратный порядок мисра. 4 K— برادر
K, I, VI— گرد¹⁰ IV— که تاریک شد روی خورشید و ماه⁹ I— کرد مویه⁸ VI— بشرم
I, 13 برآورد¹² VI— برفتند و جستند چندی [جای IV—] نشان¹¹ K, I, IV, VI— 6. оп.
جزعی علیک الآن أكثر من جزعی علی اسفندیار¹⁵ Б— بخون¹⁴ I— همی¹⁴ IV, VI—
و بخردان¹⁸ I, IV— عن عالم الصین¹⁷ B— شنیدستم از موبدان¹⁷ I, IV— اکنون¹⁶ IV—
—L²¹ بدن²¹ VI— برین²⁰ IV— ورا²⁰ Л— و لا تطول مدته²⁰ B— ورا¹⁹ I, IV— بشکرد¹⁹ I, IV—
وزان²³ VI— بدن²³ K— نیز سختی²² VI— رنج²² I, IV— سختی²² I, IV— کشتنش²² IV— کشتن
و تحقق فی الدارین²⁷ B— شوربختی²⁷ I, IV, VI— درد²⁶ K— 25 K— زیستن²⁵ VI— گیتیش²⁴ K—
—L, K, IV— قتلی لم یکن برئیک ولا بحیلۃ العنقاء²⁹ B— که اکنون سرآمد مرا²⁸ I, IV— شفوته
ز گشتاسپ دیدم بد بدگمان³³ K— بدین³² IV— گفتم³¹ I— کنون آنچه³⁰ I— و
I— доб.: برزم از تن من ببرند جان³⁵ I— نه سیمرغ و رستم نه³⁴ IV— بدگمان³⁴ I—
نه سیمرغ و تیمر و نه گرز و کمان * برزم از تن من نبردند جان
که این کرد گشتاسپ با من چنین * بروبر نبخوانم ز جان آفرین
IV—доб. варианты этих бб.

1440 فسوننها و¹ نپرننگها² زال ساخت
 چو اسفندیار این سخن یاد کرد
 چنیین گفت کز دیو⁶ ناسازگار
 چنانست کو گفت یکسر سخن
 که تا من بگیستی¹¹ کمر بستهام
 1445 سواری ندیدم چو اسفندیار
 چو بیچاره برگشتم از دست¹⁴ اوی
 سوی چاره گشتم ز بیچارگی
 زمان ورا در کمان ساختم
 گر اورا همی روز باز آمدی
 1450 ازین خاک تیره بپاید شدن
 همانست کز گز¹⁸ پهان¹⁹ منم
 که اوند و بند³ جهان او⁴ شناخت
 بپیچید و بگریست⁵ رستم بدرد
 ترا بهره رنج من آمد بکار⁷
 ز⁸ مردی بکژی⁹ نیفگند بن¹⁰
 بسی¹² رزم گردنکشان جستهم
 زره دار با جوشن¹³ کارزار
 بدیدم کمان و بر و شست¹⁵ اوی
 بدادم بدو سر بیکیارگی
 چو روزی سرآمد بینداختم
 مرا کار¹⁶ گز کی فراز آمدی
 به پرهیز یکدم نشاید زدن¹⁷
 وزین تیگرگی²⁰ در فسانه²¹ منم²²

۲۸

چنیین گفت با رستم اسفندیار
 تو اکنون مهره میز و²⁴ خیز ایدر²⁵ آی
 مگر بشنوی²⁷ پند و اندرز من
 که اکنون سرآمد مرا روزگار²³
 که مارا دگر گونه تر گشت²⁶ رای
 بدانی²⁸ سر²⁹ مایه و ارز من

I, IV— که اوند و بند—³ K پرین بندها—IV این بندها—I, VI این جادوی—K² . . . و—IV¹
 K—⁷ الشیطان B—بخت—VI⁶ برگشت—K, I, IV, VI—⁵ را—K⁴ که این بند و رنگ از
 B— این آمد از روزگار—VI ترا رنجها آمد از روزگار—I, IV— مرا رنج بهر آمد از روزگار
 و گردی—I, IV—⁹ که—I—⁸ ما قتلک إلا الشیطان حسین ملک علیک قیادک و منعک رشادک
 دلیر و جوان و گو—IV¹³ همی—I, IV— همه—K, VI—¹² بمردی—K, VI—¹¹ تن—IV¹⁰
 چوب—K¹⁶ چنگ—I, IV—¹⁵ . (нет рифмы). بر دشت—VI جنگ—I, IV—¹⁴ نامدار
 بر—I—²¹ تیر گز—K, I, IV—²⁰ نشانه—I—¹⁹ کزین بد—I—¹⁸ بدن—I, IV—¹⁷
 فقال قد وقع المحذور—B—²³ . 1443—1451 . . . отсутствует. B—²² نشانه—IV پهان
 نکو—I, IV—²⁷ گونه گشتست—I, IV—²⁶ و . . . K, I—²⁵ پیش اندر—VI اندر—K, I—²⁴
 ز مهر پسر—I—²⁹ بیمنی—VI—²⁸ . بشنو این

- که چنو تو سواری¹ دلیر و جوان² 1425
 بدین سان شود کشته در کارزار
 که مه تاج بادا و مه تخت⁵ شاه⁶
 چنین گفت پر⁸ دانشی اسفندیار
 مکن خویشتن پیشی من بر¹⁰ تباہ
 تن کشته را¹² خاک باشد نهال¹³
 کجا شد فریدون و هوشنگ و جم 1430
 هممان¹⁸ پاکزاده نیاکان ما¹⁹
 برفتند و مارا سپردند جای
 فراوان بکوشیدم²² اندر جهان
 که تا رای²⁵ یزدان بجای آورم
 چو از من گرفت این سخن روشنی 1435
 زمانه بیازید چنگال تیز²⁷
 امید من آنست³¹ کاذب بهشت
 بوردی مرا پور دستان نکشت
 بدین چوب شد روزگارم بسر
- سرافراز و دانا و روشن روان³
 بزاری سرآید برو روزگار⁴
 مه گشتاسپ و جاماسپ و آن بارگاه⁷
 که ای مرد دانای بهروزگار⁹
 چنین¹¹ بود بهر من از تاج و گاه
 تو از کشتن من بدین سان منال¹⁴
 ز باد¹⁵ آمده باز¹⁶ گردد¹⁷ بدم
 گزیده سرافراز و پاکان ما¹⁹
 نماند کس اندر²⁰ سپنجی سرای²¹
 چه در²³ آشکار²⁴ و چه اندر نهان
 خرد را بدین رهنم ای آورم
 ز بد بسته شد راه²⁶ آهرمنی
 نبرد²⁸ زو²⁹ مرا روزگار گریز³⁰
 دلافر روز³² من بدرد هرچ کشت
 نگه کن بدین گز که دارم بهشت³³
 ز سپهرغ وز رستم چاره گر

بگردش-K³ ییل و شه‌ریار-VI ییل شه‌ریار-I, IV ییل نامدار-K² سوار و-VI¹
 فگندش برین سان برین خاک-IV یکی مرد دانای با روزگار-I تن تو بدین خاک خوار
 بادا مه-IV⁵ K, I, IV, VI-6. on.⁴ بگردش برین سان اجر خاک و خوار-VI خوار
 سزد گر شود مردی تخت [تاج-K] و گاه-K, I, VI⁶ تخت و
 بدروزگار-VI⁹ با-K, I, IV, VI-بی-Л⁸ برین بیوفادار [کار-K باب-I] گشتاسپ شاه
 نهان-I¹³ زنده را-K, VI¹² که این-K, I, IV, VI¹¹ در-VI پیشم اندر-K¹⁰
 همه-IV¹⁸ گشته-I, IV¹⁷ باد-Л, VI¹⁶ باز-IV¹⁵ بریشان ممان-I¹⁴
 بگشتم من-I²² Б-перевод бб. 1430-1432 отсутствует.²¹ کسی در-I, IV²⁰ من-IV
 شیر-Л, I, IV, VI²⁷ دست-K, I, IV, VI²⁶ راه-K, I, VI²⁵ آشکارا-I, K²⁴ از-VI²³
 دل-K³² امیدم چنینست-I, IV³¹ دلیر-Л, I, IV, VI³⁰ پیرزد-I²⁹ ببد-VI²⁸
 :доб-IV³³ بدانیش-I و جان

گذشته بسی سالهای دراز * ندیدیم هم جامه مهر و ناز

همی گشت بهمن بخاک اندرون
 پیشو تن همی گفتیم راز جهان
 چو اسفندیاری که از بهر دین
 جهان کرد پاک^۵ از بد بت پرست
 1410 بروز جوانی هلاک آمدش
 بدی را کزو هست^۷ گیتی بدرد
 فراوان برو بیگنرد روزگار
 جوانان گرفتندش اندر^۹ کنار
 پیشو تن برو بر همی موپه کرد
 1415 همی گفت زار ای یل اسفندیار
 که کند این چنین^{۱۳} کوه جنگی ز جای^{۱۴}
 که کند این پسندیده دندان پیل
 چه آمد برین تخمه از چشم بد
 کجا شد برزم اندرون^{۱۹} ساز تو
 1420 کجا شد دل و هوش^{۲۱} و آیین تو
 چو کردی جهان را ز بدخواه پاک
 کنون آمدت^{۲۴} سودمندی بکار
 که نغزین برین تاج^{۲۶} و این تخت^{۲۷} باد

1 I—66. 1405—1406 оп. 2 I, IV—نام آوران 3 Л—و оп. 4 I, IV—доб.:

مگر کردگار روان و سپهر * خداوند کیوان و ناهید و مهر
 5 K, VI—کرد 6 Л, K, I, IV, VI—6. оп.; в тексте—по T. 7 I, IV—کزویست 8 Л—
 گرفته سرش در— 9 I, IV—روزگار I—آموزگار 10 IV—سری 11 VI—و оп. 12 I, IV—
 پیل—K 16 آورد—Л, I, IV— 14 پای—Л 15 که برکنند این—I, IV— 13 جهاندار وز
 17 Л—جای 18 K—این I, IV—در 19 K, I—آن نکو— 20 K, I—6. стоит после б. 1420;
 پیل—VI—دیو—I, IV—از چه و از بهر—K 23 کوه—VI—شیر—I, IV— 22 I—جان—I 21 IV, VI—6. оп.
 24 K, VI—کامت I, IV—کامد آن 25 K, I, IV—پروردگار 26 VI—تخت 27 VI—تخت 28 K—
 سزد گر نیاریم هرگز بیاد—K 28 تاج—VI 27 تخت—VI 26 بیمنت آخر بکار
 سزد گر ازین ناورم هیچ یاد—VI 27 کزین سر نیارد بتن هیچ یاد—I

- چنین گفت رستم با اسفندیار
 تو آنی که گفتمی که رویین تنم⁴
 من⁶ از شست⁷ تو هشت⁸ تیر خدنگ
 1395 بیک تیر برگشتی از کارزار
 هم اکنون بخاک اندر آید¹¹ سرت
 هم انگه¹⁴ سر نام بردار شاه
 زمانی همی بود تا یافت¹⁷ هوش
 سر تیر بگرفت و بیرون کشید
 1400 همانگه به بهمن رسید آگهی
 پیامد پپیشی پشوتن بگفت
 تن²² ژنده پیل اندر آمد بخاک
 بر رفتند هر دو پیاده دوان
 بدیدند جنگی برش پیر ز خون
 1405 پشوتن بر و جامه را کرد چاک
- که آوردی¹ آن تخم زفتی² بیمار³
 بلند آسمان بر زمین برزنم⁵
 بخوردم ناله یادم از نام و ننگ⁹
 بخفتی بران باره نامدار¹⁰
 بسوزد¹² دل مهریان مادت¹³
 نگون اندر آمد¹⁵ ز پشت سپاه¹⁶
 بر¹⁸ خاک بنشست و بگشاد¹⁹ گوش
 همی²⁰ پتر و پیکانش در خون کشید
 که تیره شد آن فر شاهنشاهی
 که پیکار²¹ ما گشت با درد جفت
 دل ما ازین درد کردند چاک²³
 ز پیشی سپه تا بر پهلوان
 یکی تیر پیر خون²⁴ بدست اندرون²⁵
 خروشان بسر بر همی کرد²⁶ خاک

I-⁶ زنی-VI⁵ گفتند رویین تنی-VI⁴ بکار-K³ زشتی-IV² آورد-I, VI¹
 9 VI-6. صد و شست-I, VI نه من دی صد و شست-Л⁸ که دی من-VI⁷ که
 стоит после 6. 1395. 10 K-доб.:

بیک تیر سپهری گرفتی ز جنگ * زدی بر سر اسپ بر هر دو چنگ
 VI-доб.:

بخوردی تو یک چوبه تیر گزین * نهادی سر خود بقرپوس زین
 فلما علم رستم إصراره و إدلالة بما أوتى: 1396-1375-66-B¹³ بسوزت-IV¹² آرم-VI¹¹
 من الشدة و المسالة أخذ القوس و رماء بالنشابة التي سبق ذكرها فأصابته حدقته
 I-¹⁷ فانقلب عن ظهر الأدهم مضرراً بالدم-B¹⁶ ل-6. оп.; آید-IV¹⁵ اکنون-IV¹⁴
 K-²¹ همه-K, VI²⁰ بنهاد-VI¹⁹ بران-K, I, IV, VI¹⁸ تارفت-IV¹⁴ بود ازو رفته
 I, IV-جهان گشت ازین درد بر من [مارا-VI] مغاک-K, VI²³ سر-K²² این کار
 IV-доб.:²⁵ خونین-K²⁴ جهان گشت بر چشم او چون مغاک
 دو پیکان برو ساخته دو پیر * میانش یکی و بتن برش پیر
 همی ریخت-IV, VI²⁶ پراگند-K²⁶

- 1375 بدانست¹ رستم که لایه بکار
 کمانرا بزه کرد و آن تیر² گز
 همی⁴ راند تیر گز اندر⁵ کمان
 همی گفت کای⁶ پاک دادار⁷ هور⁸
 همی بینی این پاک جان مرا
 1380 که چندین بیچم¹² که اسفندیار
 تو دانی که بیداد کوشد همی
 بیادافره این¹⁶ گناهم مگیر
 چو خودکامه جنگی بدید آن¹⁷ درنگ
 بدو گفت کای²⁰ سگزی بدگمان²¹
 1385 بینی کمنون تیر گشتاسپی²⁴
 یکی تیر بر ترگ رستم بزد
 تهمتن گز اندر کمان راند زود
 بزد تیر بر چشم اسفندیار
 خم آورد بالای سرو سهی
 1390 نگون شد سر شاه یزدان پرست²⁷
 گرفته²⁹ بش³⁰ و³¹ یال اسپ سیاه
- نمایید همی پیشی اسفندیار
 که پیکانشرا داده بد³ آب رز
 سر خویش کرده سوی آسمان
 فزایند⁴ دانش و فر⁵ و زور⁹
 توان¹⁰ مرا هم روان¹¹ مرا
 مگر سر بیچاند¹³ از کارزار
 همی¹⁴ جنگ و مردی فروشد همی¹⁵
 توی آفرینند¹⁶ ماه و تیر
 که رستم همی دیر¹⁸ شد سوی¹⁹ جنگ
 نشد²² سپر جانت ز تیر و کمان²³
 دل شیر و پیکان لهراسپی²⁵
 چنان کز کمان سواران سزد²⁶
 بران سان که سیمرغ فرموده بود
 سیه شد جهان پیش آن نامدار
 ازو دور شد دانش و فرهی
 بیفتاد چاچی²⁸ کمانش ز دست
 ز خون لعل شد خاک آوردگاه

K-⁵ چنو IV-چنان K-⁴ بود K, IV-³ چوب VI-² چو دانست I-¹
 I-⁸ داور داد و I-⁷ ای I-⁶ پا K-⁶ هم‌انگه نهادش همان در I-¹ آن تیر گز در
 بکوشم K, VI-¹² توان I-¹¹ زبان VI-¹⁰ روان I-¹⁰ نهان K-¹⁰ زه I-⁹ داور داده
 I-¹⁶ I-⁶. оп. همه VI-¹⁵ بمن K-¹⁴ بگرداند I, IV-¹³ که من چند کوشم I, IV-¹³
 VI-¹⁹ سرش تیز IV-¹⁸ بدیدش IV-¹⁷ در کار چندی بکردش I-¹⁷ بیمرز مرا خر
 لهراسپی VI-²⁴ هم از کارزار I-²³ بشد I-²² رستم نامدار I-²¹ ای I, IV, VI-²⁰ تیز
 I, IV, VI-²⁵ گشتاسپی VI-²⁵ I, IV, VI-⁶. оп.; K-

مرا زور و مردی نمایی همی * وگر سنگ و آهن بخایمی همی
 و оп. I-³¹ بر VI-³⁰ گز IV-³⁰ گرفتش I, VI-²⁹ چینی I-²⁸ دانش پرست K-²⁷

گشایم بی‌پیش تو¹ ای بی‌همال
 ز زابلستان³ نیفز مرد آورم
 روانرا بفرمان گروگان کنند⁶
 دوان با تو آیم بر شهریار⁹
 مکن¹⁰ دیورا با خرد همنشین¹¹
 بمن بر که¹⁴ شاهی و یزدان‌پرست
 بماند بمن¹⁵ وز تو انجام¹⁶ بد¹⁷
 که تا چند گویی سخن¹⁸ ناپکار¹⁹
 ز فرمان شاه جهانیمان بگرد²⁰
 بگردد سرآید بدو بر زمان²²
 بی‌پیشم دگر گونه پاسخ میار²³
 چنین گفت کای پره‌نر شهریار
 بخیره بجویی²⁴ تو آزار من
 همانا بتنگ اندرآمد نشیب²⁵

دگر گنج سام نریمان و زال
 همه پاک پیش تو² گردد آورم
 که تا مر ترا نیز⁴ فرمان کنند⁵
 ازان پس بی‌پیشت⁷ پرستاروار⁸
 ز دل دور کن شهریارا تو کین
 جز از بند¹² دیگر ترا دست¹³ هست
 که از بند تا جاودان نام بد
 برستم چنین گفت اسفندیار
 مرا گویی از راه یزدان بگرد
 که هر کو ز فرمان شاه جهان²¹
 جز از بند گر کوشش(و) کارزار
 بتندی پاسخ گو نامدار
 همی خوار داری تو گفتار من
 چنین داد پاسخ که چند از فریب

1365

1370

1 K, I, IV, VI— گشاده کنم پیشت—² K, VI— پاک تو پیش³ I— کابلستان—⁴ K—
 که رزم—⁶ K, I, IV, VI—⁵ IV— کنم⁹ K, I, VI—⁸ K, I, VI—⁷ VI—
 [VI—دوم] تا [I—نراذب.] بی‌پیش شه—¹⁰ K—¹¹ K, I—¹² VI—
 K—¹³ K—¹⁴ K—¹⁵ K, I, IV, VI—¹⁶ K, I, IV, VI—¹⁷ K, I, IV, VI—¹⁸ K, I, IV, VI—¹⁹ K, I, IV, VI—²⁰ K, I, IV, VI—²¹ K, I, IV, VI—²² K, I, IV, VI—²³ K, I, IV, VI—²⁴ K, I, IV, VI—²⁵ K, I, IV, VI—

هزارانست تازی دهم راه‌وار * همه ی‌ال پر گوهر شاه‌وار
 روم [دوم—VI] تا [I—نراذب.] بی‌پیش شه—⁹ K, I, VI—⁸ K, I, VI—⁷ VI—
 جنگ—¹² VI—¹¹ K, I—¹⁰ K—⁹ K, I, VI—⁸ K, I, VI—⁷ VI—
 بد ز—¹ I—² K, I, IV, VI—³ K, I, IV, VI—⁴ K, I, IV, VI—⁵ K, I, IV, VI—⁶ K, I, IV, VI—⁷ K, I, IV, VI—⁸ K, I, IV, VI—⁹ K, I, IV, VI—¹⁰ K, I, IV, VI—¹¹ K, I, IV, VI—¹² K, I, IV, VI—¹³ K, I, IV, VI—¹⁴ K, I, IV, VI—¹⁵ K, I, IV, VI—¹⁶ K, I, IV, VI—¹⁷ K, I, IV, VI—¹⁸ K, I, IV, VI—¹⁹ K, I, IV, VI—²⁰ K, I, IV, VI—²¹ K, I, IV, VI—²² K, I, IV, VI—²³ K, I, IV, VI—²⁴ K, I, IV, VI—²⁵ K, I, IV, VI—

جز از بند یا رزم دیگر [کاری—K] مجوی * چنین گفتنیه‌های خیره مگوی
²⁴ IV—²⁵ K, I, VI— 66. 1372—1375 оп.

- 1345 بخورشید و ماه و بااستا و زند
 نگیبری پیاد آن سخنها که رفت
 بیایبی بیپینی یکی³ خان من
 گشایم در گنج دیرینه باز
 کنم باربر بارگیهای خویشی
 برابر همی با تو آیم براه
 1350 اگر کشتنیم او کشد¹¹ شایدم
 همی چاره جویم که تا روزگار¹⁸
 نگه کن که دانای پیشی¹⁵ چه گفت
 چنین داد پاسخ که مرد فریب
 اگر زنده خواهی که مانی بجای
 1355 از ایوان و خان²² چند گویی همی
 دگر باره رستم زبان برگشاد
 مکن نام من در جهان زشت و²⁶ خوار
 هزارانت گوهر دهم شاهوار
 هزارانت بنده²⁹ دهم³⁰ نوشلب
 1360 هزارت³² کنیزک دهم خلیجی
- که دلرا نرانی¹ براه² گزند
 وگر پوست بر تن کسی را بکفت
 روندست کام تو بر جان من⁴
 کجا⁵ گرد کردم بسال⁶ دراز
 بگنجور⁷ ده تا براند ز پیش
 کنم⁸ هرچ⁹ فرمان دهی پیش¹⁰ شاه
 همان نیز اگر¹² بنند فرمایم
 ترا سیر گرداند از کارزار¹⁴
 که هرگز مباد اختر شوم¹⁶ جفت
 نیم روز پرخاش¹⁷ و روز¹⁸ نهیب
 نخستین سخن¹⁹ بند برنه²⁰ پبای²¹
 رخ آشتی²³ را بششویی²⁴ همی
 مکن شهریارا ز بیداد یاد²⁵
 که جز بد نیاید ازین کارزار
 همان یاره²⁷ زر²⁸ با گوشوار
 پرستنده باشد ترا³¹ روز و شب
 که زبمبای تاجاند با³³ فزخی

1 -- I 4 کنون -- VI 3 ز راه -- I, VI 2 بتابی -- VI 6 نداری -- IV 4 برانی -- I 1 ندائی -- I 1
 چونکه -- K 9 روم -- K, I, IV, VI 8 بدستور -- K 7 بروز -- I, IV 6 که من -- K, VI 5
 گر -- I, IV 12 پس ار شاه بکشد مرا -- K, I, IV, VI 11 نزد -- VI 10 هر که -- VI 6 گر تو -- I, IV
 ایران -- I 1 پیشین -- K, IV, VI 15 6. стоит после б. 1352. K, I, VI -- 6. K, I, IV 14 روزگار -- I 14
 بتن -- I, IV 19 گاه -- IV 18 پیکار -- I, IV 17 مبادا ترا شرم -- I, IV 1 اندرو شرم -- K 16
 K, 22 6. стоит после б. 1355. K, I, IV, VI -- 6. بسای -- I, IV 21 ستای -- K 21 مارا -- K, I, IV, VI 20
 -- I, IV 26 داد -- I, IV 25 آشتی چند شویی -- I, IV 24 گفتنش را -- VI 23 خوان -- I, IV
 زور و -- VI 27 و -- I, IV 28 طوق و -- K 28 ابا یاره و -- K, I, IV, VI 27 زشت و جان تو
 که باشد -- IV 31 بوندت پرستنده در -- I 31 هزاران دهم -- VI 30 کودک -- I 30 زیرک -- K 29
 تاجی و بس -- VI 33 تاجی و هم -- I, IV 33 هزاران -- VI 32 پرستندهات

<p>1335</p> <p>بپوشید جوشن یل¹ اسفندیار خروشید چون روی رستم بدید فراموش کردی تو سگزی مگر ز نیرنگ زالی بدین سان؟ درست بکویمت زین گونه امروز¹² یال</p>	<p>1340</p> <p>چنین گفت رستم باسفندیار بترسی از جهاندار یزدان پاک من امروز نژ¹⁶ بهر¹⁷ جنگ آمدم تو با من به پیداد کوشی همی</p>
<p>2</p> <p>بپامد بر رستم نامدار² که نام تو باد از جهان ناپدید³ کمان و⁴ بر مرد⁵ پرخاشخبر⁶ وگر نه که پایت⁸ همی⁹ گور¹⁰ جست¹¹ کزین پس نمیند ترا زنده زال¹³ که ای سیر ناگشته از کارزار خردرا مکن با¹⁴ دل اندر مغاک¹⁵ پی¹⁸ پوش و نام و ننگ آمدم¹⁹ دو چشم خردرا بپوشی همی²⁰</p>	

¹ K—دوب. I, IV—³ I, IV—² K, VI—⁴ K—دوب. VI—⁵ I, IV—⁶ K, VI—⁷ K, I, IV, VI—⁸ K—دوب. VI—⁹ I, IV—¹⁰ I, IV—¹¹ K—دوب. I, IV—¹² K—دوب. VI—¹³ I, IV—¹⁴ I, IV—¹⁵ I, IV—¹⁶ I—¹⁷ VI—¹⁸ I, IV—¹⁹ I, IV—²⁰ K—دوب. I, IV, VI—²¹ I, IV, VI—

نه آنی [بگفتش—IV] که از من بجستی تو دوش * نبودت دل و جان و مغز و نه هوش

⁴ Л—⁵ оп. ⁶ K—⁷ K—⁸ K—⁹ K—¹⁰ K—¹¹ K—¹² K—¹³ K—¹⁴ K—¹⁵ K—¹⁶ K—¹⁷ K—¹⁸ K—¹⁹ K—²⁰ K—²¹ K—

کنون رفتی و جادویی ساختی * بدین سان سوی رزم من ساختی

بر و یال—⁹ K—¹⁰ K—¹¹ K—¹² K—¹³ K—¹⁴ K—¹⁵ K—¹⁶ K—¹⁷ K—¹⁸ K—¹⁹ K—²⁰ K—²¹ K—

تو کنارت همی دجله—¹⁰ I, IV—¹¹ K—¹² K—¹³ K—¹⁴ K—¹⁵ K—¹⁶ K—¹⁷ K—¹⁸ K—¹⁹ K—²⁰ K—²¹ K—

بران سان که از من بجستی تو دوش * نبودت مغز و دل و رای و هوش

کنون رفتی و جادویی ساختی * بدین سان سوی رزم من ساختی

چنانست بدوزم همه تن بتییر * که ناید بمر [برو—I] چاره زال پیر

I, IV—¹² K—¹³ K—¹⁴ K—¹⁵ K—¹⁶ K—¹⁷ K—¹⁸ K—¹⁹ K—²⁰ K—²¹ K—

آیها السجزی! کأنک قد نسیت صنیهی بک بالأمس و کان ظنی أذک تکون 1337—1339:

اليوم معمولا الى الرمس و لم تبرأ إلا برقية أبيك و سحره و سأسد عليك اليوم سميل

حبلته و مكره فأجعل بدنك كالغربال بصاردات النبال و أتركك بحالة لا ينفعك معها

سوی—¹⁷ VI—¹⁸ I—¹⁹ I—²⁰ I, IV—²¹ I, IV—²² I, IV—²³ I, IV—²⁴ I, IV—²⁵ I, IV—²⁶ I, IV—²⁷ I, IV—²⁸ I, IV—²⁹ I, IV—³⁰ I, IV—³¹ I, IV—

لانی ما جئت اليوم للقتال و إنما جئت لأتضرع اليك—¹⁹ I, IV—²⁰ I, IV—²¹ I, IV—²² I, IV—²³ I, IV—²⁴ I, IV—²⁵ I, IV—²⁶ I, IV—²⁷ I, IV—²⁸ I, IV—²⁹ I, IV—³⁰ I, IV—³¹ I, IV—

I—³² I, IV—³³ I, IV—³⁴ I, IV—³⁵ I, IV—³⁶ I, IV—³⁷ I, IV—³⁸ I, IV—³⁹ I, IV—⁴⁰ I, IV—⁴¹ I, IV—⁴² I, IV—⁴³ I, IV—⁴⁴ I, IV—⁴⁵ I, IV—⁴⁶ I, IV—⁴⁷ I, IV—⁴⁸ I, IV—⁴⁹ I, IV—⁵⁰ I, IV—⁵¹ I, IV—⁵² I, IV—⁵³ I, IV—⁵⁴ I, IV—⁵⁵ I, IV—⁵⁶ I, IV—⁵⁷ I, IV—⁵⁸ I, IV—⁵⁹ I, IV—⁶⁰ I, IV—⁶¹ I, IV—⁶² I, IV—⁶³ I, IV—⁶⁴ I, IV—⁶⁵ I, IV—⁶⁶ I, IV—⁶⁷ I, IV—⁶⁸ I, IV—⁶⁹ I, IV—⁷⁰ I, IV—⁷¹ I, IV—⁷² I, IV—⁷³ I, IV—⁷⁴ I, IV—⁷⁵ I, IV—⁷⁶ I, IV—⁷⁷ I, IV—⁷⁸ I, IV—⁷⁹ I, IV—⁸⁰ I, IV—⁸¹ I, IV—⁸² I, IV—⁸³ I, IV—⁸⁴ I, IV—⁸⁵ I, IV—⁸⁶ I, IV—⁸⁷ I, IV—⁸⁸ I, IV—⁸⁹ I, IV—⁹⁰ I, IV—⁹¹ I, IV—⁹² I, IV—⁹³ I, IV—⁹⁴ I, IV—⁹⁵ I, IV—⁹⁶ I, IV—⁹⁷ I, IV—⁹⁸ I, IV—⁹⁹ I, IV—¹⁰⁰ I, IV—

بجان و سر شاه سوگند خورد * بخورشید و شمشیر و دشت نبرد

بداوار زردشت و دین بهی * بزنوش آذر و آذر و فرهی

I, IV, VI—¹⁰¹ I, IV, VI—¹⁰² I, IV, VI—¹⁰³ I, IV, VI—¹⁰⁴ I, IV, VI—¹⁰⁵ I, IV, VI—¹⁰⁶ I, IV, VI—¹⁰⁷ I, IV, VI—¹⁰⁸ I, IV, VI—¹⁰⁹ I, IV, VI—¹¹⁰ I, IV, VI—¹¹¹ I, IV, VI—¹¹² I, IV, VI—¹¹³ I, IV, VI—¹¹⁴ I, IV, VI—¹¹⁵ I, IV, VI—¹¹⁶ I, IV, VI—¹¹⁷ I, IV, VI—¹¹⁸ I, IV, VI—¹¹⁹ I, IV, VI—¹²⁰ I, IV, VI—¹²¹ I, IV, VI—¹²² I, IV, VI—¹²³ I, IV, VI—¹²⁴ I, IV, VI—¹²⁵ I, IV, VI—¹²⁶ I, IV, VI—¹²⁷ I, IV, VI—¹²⁸ I, IV, VI—¹²⁹ I, IV, VI—¹³⁰ I, IV, VI—¹³¹ I, IV, VI—¹³² I, IV, VI—¹³³ I, IV, VI—¹³⁴ I, IV, VI—¹³⁵ I, IV, VI—¹³⁶ I, IV, VI—¹³⁷ I, IV, VI—¹³⁸ I, IV, VI—¹³⁹ I, IV, VI—¹⁴⁰ I, IV, VI—¹⁴¹ I, IV, VI—¹⁴² I, IV, VI—¹⁴³ I, IV, VI—¹⁴⁴ I, IV, VI—¹⁴⁵ I, IV, VI—¹⁴⁶ I, IV, VI—¹⁴⁷ I, IV, VI—¹⁴⁸ I, IV, VI—¹⁴⁹ I, IV, VI—¹⁵⁰ I, IV, VI—¹⁵¹ I, IV, VI—¹⁵² I, IV, VI—¹⁵³ I, IV, VI—¹⁵⁴ I, IV, VI—¹⁵⁵ I, IV, VI—¹⁵⁶ I, IV, VI—¹⁵⁷ I, IV, VI—¹⁵⁸ I, IV, VI—¹⁵⁹ I, IV, VI—¹⁶⁰ I, IV, VI—¹⁶¹ I, IV, VI—¹⁶² I, IV, VI—¹⁶³ I, IV, VI—¹⁶⁴ I, IV, VI—¹⁶⁵ I, IV, VI—¹⁶⁶ I, IV, VI—¹⁶⁷ I, IV, VI—¹⁶⁸ I, IV, VI—¹⁶⁹ I, IV, VI—¹⁷⁰ I, IV, VI—¹⁷¹ I, IV, VI—¹⁷² I, IV, VI—¹⁷³ I, IV, VI—¹⁷⁴ I, IV, VI—¹⁷⁵ I, IV, VI—¹⁷⁶ I, IV, VI—¹⁷⁷ I, IV, VI—¹⁷⁸ I, IV, VI—¹⁷⁹ I, IV, VI—¹⁸⁰ I, IV, VI—¹⁸¹ I, IV, VI—¹⁸² I, IV, VI—¹⁸³ I, IV, VI—¹⁸⁴ I, IV, VI—¹⁸⁵ I, IV, VI—¹⁸⁶ I, IV, VI—¹⁸⁷ I, IV, VI—¹⁸⁸ I, IV, VI—¹⁸⁹ I, IV, VI—¹⁹⁰ I, IV, VI—¹⁹¹ I, IV, VI—¹⁹² I, IV, VI—¹⁹³ I, IV, VI—¹⁹⁴ I, IV, VI—¹⁹⁵ I, IV, VI—¹⁹⁶ I, IV, VI—¹⁹⁷ I, IV, VI—¹⁹⁸ I, IV, VI—¹⁹⁹ I, IV, VI—²⁰⁰ I, IV, VI—

میان شب تیره اندرچمید^۱
 همی^۲ از جهان آفرین یاد کرد
 که کین جوید از^۳ رزم اسفندیار^۴
 برآویز با رستم کینه کش
 سلیح جهان^۵ پیش^۶ او گشت خوار
 بپیچد ز چنگال مرد^۷ دلیر
 بایوان کشد بمر و گبر^۸ و کلاه
 ز پیکان نبود ایچ^۹ پیدا برش
 بهنگام یازد بخورشید^{۱۰} دست
 برابر نکردم^{۱۱} پس این^{۱۲} با خرد^{۱۳}
 که بر^{۱۴} دشمنت باد تیمار^{۱۵} و خشم
 همانا بشب^{۱۶} خواب نشمرده ای^{۱۷}
 که چندین همی رنج باید فزود
 که کین آورد^{۱۸} هر زمان نو/ بنو^{۱۹}

سپیده همانگه ز که بردمید
 بپوشید رستم سلیح نبرد
 چو آمد بر لشکر نامدار
 بدو گفت برخیز^۱ ازین خواب خوش
 چو بشنید آوازش اسفندیار
 چنین گفت پس با^۲ پشوتن که شیر
 گمانی نبردم که رستم ز راه
 همان بارکش^۳ رخس زیراندیش
 شنیدم که دستان جادو پرست
 چو خشم آرد از جادوان بگذرد
 پشوتن بدو گفت پر^۴ آب^۵ چشم
 چه بودت که امروز پژمرده ای
 میان جهان این دو یلرا^۶ چه بود
 بدانم^۷ که بخت تو^۸ شد کندرو

1325

1330

1 Л, K— حمید— I, VI— خمید— IV, VI— جوید و— K^۳ همان— K^۲ 4 I, IV— доб.:

سرافراز شد رستم چاره جوی * خروشی بر آورد بیغاره جوی
 که ای شیردل چند خسپی چنین * که رستم نهادست بر رخس زین
 پیش— VI^۸ نزد— I, IV^۷ گران— K^۶ تو برخیز اکنون— I^۵ K— доб. вариант этого б.
 گبر و— IV گبر و بمر— I^{۱۰} نباشد بر مرد جادو— I, IV, VI^۹ بر مرد جادو نباشد— K^۹
 نید هیچ— K, IV, VI^{۱۲} بارگی— I, IV— باره— K^{۱۱} برد گبر و تیر و کمان— VI خود
 I, IV, VI—^{۱۴} بهر کار یازد بخورشید— I, IV بخورشید یازد [آرد— VI] بهر کار— K, VI^{۱۳}
 و رجوعه الآن لیس إلا برقی دستان 1329—1330: B—66. همی— K, I, IV, VI^{۱۵} نگررد
 هست بازار— I^{۲۰} با— K, VI^{۱۹} بازار— I, VI^{۱۸} با— K^{۱۷} الساحر
 25 K. ندانم— K, IV, VI^{۲۴} میان دو یلرا چنین خود— K^{۲۳} ناکرده— IV^{۲۲} که شب
 IV, VI—^{۲۶} آوری— K^{۲۷} B— перевод бб. 1331—1334 отсутствует.

- همی بود بر تارک او² بی پای
 بیاید³ بجوید⁴ ز تو کارزار
 مکتوب ایچ گونه در کاستی
 بیاد آیدش روزگار کهن⁷
 برنج و بسختی ز بهر⁹ مهان¹⁰
 همی از فرومایگان گیردت
 بدین گونه پرورده در¹² آب رز¹³
 چنان چون بود مردم گزپرسست
 بدانگه که باشد دلت پر ز¹⁴ خشم¹⁵
 ازو تار وز خویشتن پود¹⁷ کرد
 چو اندر هوا رستم اورا بدید
 دلش را بران رزم شاداب²² کرد
 چپ و²⁵ راست پرها بروبر نشانند²⁶
- بران کار¹ سیمرغ بد رهنمای
 بدو گفت اکنون چو اسفندیار
 تو خواهش کن و لابه و⁵ راستی
 مگر⁶ باز گردد بشیرین سخن
 که تو چند گه⁸ بودی اندر جهان
 چو پوزش کنی چند نپذیردت
 بزه کن کمانرا و این چوب¹¹ گز
 ابر چشم او راست کن هر دو دست
 زمانه برد راست آنرا بچشم
 تن زال را مرغ¹⁶ پدرود کرد
 از آن جایگه نیک دل¹⁸ برپرید
 یکی آتش¹⁹ چوب²⁰ پرتاب²¹ کرد
 یکی²³ تیز پیکان بدودر نشانند²⁴

1 K, IV, VI — 2 ره که I — 3 تارکش بر I, IV, VI — 4 I, VI —
 خوبی K — لابه перечеркнуто и надписано — 5 از — 6 I, IV — 7 B — перевод бб. 1307—1308 отсутствует, бб. 1309—1311:
 ثم إذا جاء اسفندیار يطلب قتالک فتضرع الیه و ابک بین یدیه فلعلک تصرفه عن قتالک
 میان I, IV — 9 I, IV — 10 VI — доб.:
 چندانکه تو — 8 K — بالمقال الحلو

نیستی سواری چو اسفندیار * نه بر تخت چون او یکی شهریار
 بچشمست بخت ار — K¹⁴ نعتته فی سلاف الغمر — B¹³ بر — VI — از — I¹² تیر — I, IV¹¹
 بچشمست ز بخت اندر آری — VI — بخت اندر آمد ب — IV — بچشمست بخت ار نداری ب — I — نداری تو
 زال — I — مرغ را زال — K¹⁶ و آرشده علی الطریق حتی عاد الی لایوانه : — B¹⁵ — دو
 آتش و — IV — آتشی — K¹⁹ شاددل — K, I, IV, VI¹⁸ طرب را بجان اندرش رود — I¹⁷ سیمرغ
 طرب را بجان اندرون جای — K, I, VI²² بر پای — K, I, VI²¹ خوب — I, VI²⁰ تیز — K²⁰
 B — 66. پیکان او در بساخت — L²⁶ چو شد — K, I, IV²⁵ نشاخت — L²⁴ دو تا — K²³
 و لما رجع رستم فعل ما أمرته به العنقاء 1319—1320:

- بدین گیتیش¹ شوربختی بود
 1290 شگفتی نمایم هم امشب ترا
 برو رخس رخسندهر برنشسین
 چو بشنید رستم میانرا ببست
 بسیمرغ گفت ای گزین جهان
 جهان یادگارست و ما رفتنی
 1295 بنام نکو گر بهمیرم رواست
 کجا شد فریدون و هوشنگ شاه
 بررفتند و مارا سپردند جای
 همی راند تا پیش دریا رسید
 چو آمد بنزدیک دریا فراز
 برستم نمود آن زمان راه⁶ خشک
 1300 بمالید بر تارکش پتر خویش
 گزی دید بر خاک⁸ سر بر⁹ هوا
 بدو گفت شاخی گزین راست تر
 بدان گز بود هوش اسفندیار
 1305 بر آتش مرین¹² چوبرا راست کن
 بنه¹⁴ پتر و¹⁵ پیمان بر و بر نشان
 چو بهمیرید رستم تن شاخ گز
- وگر بگذرد رنج² و سختی بود³
 بهندم زگفتار⁴ بد لب ترا
 یکی خنجر آبگون برگزین
 وزانجایگه رخسرا برنشست
 چه خواهد برین مرگ ما ناگهان
 بگیتی نماید بجز مردمی
 مرا نام باید که تن مرگراست
 که بودند با گنج و تخت و کلاه
 جهانرا چنین است آیین و رای⁵
 ز سیمرغ روی هوا تیره دید
 فرود آمد آن مرغ گردنفرز
 همی آمد از باد او بوی مشک
 بهرمود تا رستم آمدش⁷ پیش
 نشست از¹⁰ برش مرغ فرمانروا
 سرش برترین و تنش¹¹ کاست تر
 تو این چوبرا خوارمایه مدار
 نگه کن یکی نعر پیمان¹³ کهن
 نمودم ترا از گزندش نشان
 بیامد ز دریا¹⁶ بایوان و¹⁷ رز¹⁸

¹ IV, VI — کشتنش ² K — درد ³ I — доб.:

بدین سان که همداستان گر شدی * بدشمن بر اکنون دلاور شدی
 آنگهی — IV ⁶ K, I, VI — 66. 1292—1297 оп.; B — перевод этих бб. отсутствует. ⁴ JI — بگفتار

خاک و — K ⁸ تا رفت رستم به — K, I, IV, VI ⁷ فرود آمد آن مرغ بر جای — VI چوب
 بكون أحد طرفیه أفلظ من الآخر — B برتر و تنش بر — K, I, IV, VI ¹¹ نشست — K ¹⁰ در — K ⁹
 همی — I, IV ¹⁴ یکی نعر [پاک — I تیز — VI] پیمان نگه کن — K, I, IV, VI ¹³ تو این — K ¹²
 ز ره تا — K ¹⁶ و ركب عليه نصلاً عتيفاً و اجعل له فُذْداً — B سه پتر و دو — K ¹⁵
 I, IV — و оп. ¹⁸ VI, T — دز

- 1275 مرا کشتن آسان تر آید¹ ز ننگ²
 چنین⁵ داد پاسخ کز اسفندیار
 که اندر زمانه چنوییی نخاست
 بپرهیزی از وی⁹ نباشد شگفت
 که آن جفت من مرغ با دستگاه
 1280 اگر با من اکنون¹¹ تو پیمان کنی
 نچوویی فزونی باسفنندیار¹³
 و¹⁸ ایدونک او را بیامد¹⁹ زمان
 پس آنکه یکی چاره سازم ترا
 چو بشنید رستم دلش²⁴ شاد شد²⁵
 1285 بدو گفت کز گفت تو نگذرم
 چنین²⁷ گفت سیمرغ کز راه مهر
 که هر کسی که او خون²⁹ اسفندیار
 همان نیز تا زنده باشد ز³⁰ رنج

4 K- ما نایم جای - IV بسختی - I بخیره - 3 K- جنگ - 2 VI- آمد - 1 I, IV, VI-
 5 VI- بدو - 6 K, I, IV, VI- بخاک - 7 K, I, IV, VI- доб.:
 که او هست شهزاده [ده و - I, IV] رزمزن * فر ایزدی [که او فر - K] دارد و پاک
 [زور - IV] تن

8 K, I, IV, VI- б. оп.; Б - перевод б. отсутствует. 9 Л, IV- خود 10 I, VI- бб. 1278-1279
 оп.; Б - перевод бб. 1278-1279 отсутствует. 11 K, I, IV- من - 12 K- دل
 IV- بخشش - 15 I- وگر - I نه در - 14 K, IV- بر اسفندیار - I, IV, VI- از اسفندیار - 13 K-
 17 I, IV- доб.: I, IV- بخشش - K- 16 جستن

کنی لایه او را تو فردا به پیش * فدا داری او را تن و جان خویش
 K, VI- доб. вариант этого б. 18 K, I, VI- گر 19 I- بر آمد - 20 IV- بیندیشی - 21 K, I,
 VI- پوزشت - 22 IV- بدگمان - 23 VI- گردن فرازم - 24 K, VI- بدان - I, IV- ازو 25 K, I,
 VI- خون یل - IV- 29 همی - K, I, IV, VI- 28 بدو - I, IV- 27 کشتن - K, I, IV- 26 گشت - VI-
 30 K, VI- پ

- همه سیمستان پاک ویران کنند¹ شود کنده این تغمه⁴ ما ز بن نگه کرد مرغ اندران⁷ خستگی ازو چار¹² پیکان بمیرون کشید بران خستگیها بمالید پر بدو گفت! کاین خستگیها بمند یکی پتر من تر¹⁸ بگردان¹⁹ بشیر بران همنشان²⁰ رخش را پیش خواست برون کرد پیکان شش از گردنش همانگه خروشی برآورد رخش بدو گفت مرغ ای گو²⁶ پیلتن چرا رزم جستی ز اسفندیار بدو گفت رستم گر³⁰ اورا ز³¹ بند
- بکام دلیران ایران² کنند³ کنون بر چه رانیم یکسر⁵ سخن⁶ بدید⁸ اندرو⁹ راه¹⁰ پیوستگی¹¹ بمنقار ازان خستگی خون کشید¹³ هم¹⁴ اندر زمان گشت با زیب¹⁵ و فر¹⁶ همی باش یکچند¹⁷ دور از گزند بمال اندران خستگیهای تیر فروکرد²¹ منقار بر دست راست نمود²² خسته گر بسته²³ جای²⁴ تنش بخندید شادان دل²⁵ تاج بخش قوی نامبردار هر²⁷ انجمن که او هست²⁸ روپین تن و نامدار²⁹ نبودی دل من نگشتی³² نژند³³

1 K-б. стоит после б. 1263; 2 K, VI-شیران و کنام پلنگان و کند-1 K; 3 K-порядок бб.: 1263, 1262, затем доб.: 4 I, IV-با او-1 I, IV-جای-5 K; 6 I, IV-تغم ما-4 I; 7 VI-ازین در-6 K; 8 K, I, IV, VI-بجست-9 K, VI-آن-10 I, IV-روی-11 B-العنقاء رفرقت-12 K, I, IV, VI-هشت-13 K, I, IV, VI-منها نصالا اربعة-14 K-که-15 K-زور-16 L-б. оп.; B-مسختها بجانها فالتأمت-17 I, IV, VI-یکهفته-18 IV-نیز-19 K, IV, VI-گردان-20 K-هم اندر زمان-21 K, I, IV-برد-22 I-ببد-23 VI-کشته-24 K, I, IV, VI-و دل شاد شد-25 K-تا زیست جان و-26 K-نامند ایچ پیکان دگر در-27 I-نامدار همه-28 L-گوی تند-29 B-هو ورجل مذکور-30 I, IV, VI-آواز-31 K-رای-32 I, IV, VI-که-33 K-متر нарушен); IV-شهودی نکردی مر اورا-32 VI-گرو رای-31 K-نامدار همه-28 L-شجاع بطل-33 K-شجاع بطل-33 K-مگردان تو هرگز بگرد گزند

- بدو گفت سیمرغ شاهها چه بود
 چنین³ گفت کاین⁴ بد بدشمن رساد
 تن رستم ششیردل خسته شد
 کزان خستگی بیم جانست و بس
 همان رخش گویی که بیجان شدست 1250
 بیامد برین کشور اسفندیار
 نجوید⁹ همی کشور و تاج¹⁰ و تخت
 بدو گفت سیمرغ کای پهلوان
 سزد گر نمایی بمن رخشرا
 کسی سوی رستم فرستاد زال 1255
 بفرمای تا رخشرا همچنان
 چو رستم بران تند بالا رسید
 بدو گفت کای ژنده پیل بلند
 چرا²⁰ رزم جستی ز اسفندیار
 بدو گفت زال ای خداوند مهر 1260
 گر ایدونک رستم نگرود درست

¹ I, IV, VI — بدین ² K — سان ازین سان ³ K, I, IV — بدو ⁴ K — کاین ⁵ K, I, همه روز — I — شب و روز — K, VI — ⁶ K — رای — I, IV, VI — پای — VI — ازان ⁷ VI — ازان ⁸ K, VI — بر و بیخ — IV — بن بار — I — بن و بیخ — K — ⁹ K, I, IV, VI — نخواهد — ¹⁰ K, I, VI — گنج — ¹¹ K — راه — IV — وی — VI — تو — ¹² K, I, IV, VI — از ¹³ JI, K — ¹⁴ JI, K — دوان K — доб.: پیام آور زال پیغام برود * همانگه بیامد گرانمایه گرد IV — доб.:

خود و رخش هر دو بیالا درآی * که ایدر پدید آیدت رهنمای
 خبر چونکه نزدیک رستم رسید * تن و رخش هر دو بیالا کشید
 روشن روانرا — I, IV — ¹⁷ I, IV — نگه کرد سیمرغ و — ¹⁶ K — چنان — IV — ¹⁵ IV — ¹⁸ I — доб. вариант второго б. ¹⁹ K — ازان ²⁰ IV, VI — ²¹ K, I, IV, VI — ²² K — ²³ K — б. стоит после б. 1258. ²⁴ JI — ²⁵ I — خواهد خواد — VI — آگند VI — ²³ K — б. стоит перед б. 1264.

1235 یکی چاره دانم¹ من این را گزین² که سیمورغ را یار³ خوانم برین⁴
گر⁵ او باشم زین سخن⁶ رهنمای

۲۵

ببودند¹⁰ هر دو¹¹ بران رای منند¹² سیمهید برآمد¹³ ببالا بلند¹⁴
از ایوان سه مجمر¹⁵ پر آتش¹⁶ ببرد فسونگر چو بر تیغ بالا رسید¹⁸
1240 ز مجمر یکی آتشی بر فروخت چو پاسی²² ازان تیره شب درگذشت
همانگه چو مرغ از هوا بنگرید نشست²⁸ برش زال با درد و غم²⁹
بشد پیشش با عود زال از³² فراز³³ بپیشش سه مجمر پر از بوی کرد 1245

که⁵ I, IV, VI درین⁴ K, IV باز³ I ز کین² L, IV سازم¹ L, IV
9 I-доб.: و⁹ IV بوم و کشور ب¹ I, VI بوم فرخنده⁸ K مگر⁷ IV سپین⁶ I-
وگر نه شود بوم ما کندوند * از اسفندیار آن بد بدیدسند
12 K, 11 K, VI سه¹¹ چو جستند^{VI} چو گشتند¹⁰ K, I, IV K, IV, VI-доб. варианты этого б.
L-¹⁵ ببالای تند¹⁴ K, VI گزین زال آمد^{I, IV} ز بن زال آمد¹³ K-¹³ رای کند^{I, VI}
17 K, I, IV, VI-¹⁷ دو مجمر پر آتش ز ایوان^{IV} 16 IV-¹⁶ ثلاثة مجامر^B دو مجمر ز ایوان
ز بالا بران^{VI} بر آتشی ازان^{I, IV} ببالا ازان^K 20 پر به^I 19 کشید^K 18 و
25 I, 24 K-²⁴ که گیتی سپه^K 23 هوا چون^{VI} 22 K, I, VI-²² یک پاسی^{K, I, VI} 21 پر یکی را^K
IV-²⁶ I-²⁶ доб.: که روی هوا تیره^{IV}

نگه کرد زال آنگهی از فراز * ز سیمورغ و آتش هوا پر گداز
K, IV-²⁷ доб. варианты этого б. 28 نشست از^L 29 K, I, VI-²⁹ داغ^{K, I, VI}
بشد زال با عود سوز از^{K, I, IV} 32 چو گرد^I بگرد^{K, VI} 31 از افراز^I 30 و درد
رخش^{I, VI} 34 طراز^K 33 بشد نیز با پود زال از^{VI} [سوزان^K نیز از^{IV}]

نتابم همی سر ز¹ اسفندیار
 خدنگم ز سندان گذر یافتی
 زدم چند بر گبر اسفندیار 1225
 همان تیغ⁷ من گر دیدی پلنگ⁸
 نبرد⁹ همی جوشن اندر برش
 سپاسم ز یزدان که شب تیره شد¹²
 برستم من از چنگ آن ازدها
 چه اندیشم اکنون جزین نیست رای 1230
 بجایی شوم¹⁸ کو¹⁹ نیابد نشان
 سرانجام ازان کار سیر آید او
 بدو گفت زال ای پسر گوش²³ دار
 همه کارهای جهانرا در است

ازان زور و آن بگشش²ش² کارزار³
 زبون داشتی گر سپر یافتی⁴
 گراینده دست مرا داشت⁵ خوار⁶
 نهان داشتی خویشتن زیر سنگ
 نه آن پاره¹⁰ پرنیان¹¹ بر سرش
 دران¹³ تیرگی چشم او¹⁴ خیره شد¹²
 ندانم کزین خسته¹⁵ آیم¹⁶ رها
 که فردا بگردانم¹⁷ از رخس پای
 بزابلستان گر کند²⁰ سرفشان
 اگرچه ز بد²¹ سیر دیر²² آید او
 سخن چون بیاد²⁴ آوری²⁵ هوش²⁶ دار
 مگر مرگ کانرا²⁷ دری²⁸ دیگر است²⁹

1 VI-б. стоит после б. 2 VI-آن و زور و ازان بگشش و سیر از VI-1
 1221; K, I, IV-б. оп.; K-доб.:

همه نام جستن ز چنگ منست * ستایش ز خشم و درنگ منست

K-доб.: چنان بد که بر سنگ ریزید خار-K-6 گشت I-5 گرچه بشتافتی IV-4

گرفتیم کمرگاه اسفندیار * گراینده دست مرا داشت خوار

اگر بردمی دست را سوی سنگ * بچنگم شدی سنگ چون بادرنگ

همان-K-11 پاره و VI-10 نبرده VI-ندرد-K, I-9 نهنگ-JI, VI-8 گرز-K, I, VI-7

جستن-K, VI-15 من I, IV-14 بدان VI-13 گشت VI-12 مغر خسروی

بید I-21 گو بکن I-20 کم K, IV-19 روم K, IV, VI-18 نگردانم K-17 یابم

چون بگویم همه IV-25 بپای VI-بجای-K-24 هوش IV, VI-23 دست چیر IV-

VI-26 K, I-27 گوش VI-28 کورا VI-مرگرا کان-K, I-27 گوش VI-29 I-б. стоит после б. 1235.

زواره بزودی¹ گشادش² میان
 هرانکس که دانا بد از کشورش
 بفرمود تا رخشا را پیش او
 گرانمایه دستان همی کند موی 1215
 همی گفت من زنده با پیر سر
 بدو¹⁰ گفت رستم کزین¹¹ غم¹² چه سود
 به پیش است کاری که دشوارتر¹⁶
 که هر¹⁷ چند من بیش¹⁸ پوش¹⁹ کنم
 نجوید همی جز همه²² ناخوشی 1220
 رسیدم ز هر سو بگرد جهان²⁴
 گرفتم کمر بند²⁷ دیو سپید

ازو بـرکشیدند³ بـیر بیان⁴
 نشستند یکسر همه بر درش
 ببردند⁵ هر کس که بد⁶ چارجوی⁷
 بران خستگیها بمالید⁸ روی
 بدیدم بدین سان گرامی پسر⁹
 که این ز¹³ آسمان بودنی¹⁴ کار بود¹⁵
 وزو جان من پر ز تیمارتر
 که این شیردل را²⁰ فروزش²¹ کنم
 بگفتار و کردار و گردنکشی²³
 خبیر یافتم ز²⁵ آشکار و نهان²⁶
 زدم بر زمین همچو²⁸ یک شاخ بید

ازو گیر بگشاد و- I همی کند ازو گیر و- K³ گشاده- I² پیامد زواره- K, I¹

4 VI-

بنیامد زواره هم اندر زمان * به پیش برادر طپ پدهروان
 VI-⁸ و الرخش عنده واقف ناکس الرأس- B⁷ بودند پس- K⁶ و- VI, IV, I⁵ оп.
 که ای- VI¹¹ چنین- K¹⁰ 1211. VI-⁹ б. стоит после б. VI⁹ ز پس در همی رفت رودابه
 بودندیها ببود- K, I¹⁵ بودنی ز آسمان- VI¹⁴ گر از- I¹³ که نالشی- I¹²
 آن سنگ دل را- K²⁰ خواهش- I¹⁹ نیز- K, I, VI¹⁸ وگر- K, I¹⁷ دشوارتر- VI¹⁶
 کردار جویید- K²³ همی- VI (метр нарушен); نجوید ز من همی جز- I²² نیایش- I²¹
 K, I, VI-⁶⁶ 1219-1220 стоят после б. 1227; کردار با سرکشی- VI و هر سرکشی- I کشی
 K, I, VI-^{доб.}:

که من همچو [بگیتی چو- VI] رویین تن * ندیدم بـهردی گه کارزار
 اسفندیار

VI-¹²²³ после б. стоит б. 1223; затем доб. (см. разно-
 чтение к б. 1225): VI-¹²²³ оп. Z-¹²²³ л. 25²⁵ بدیوان مازندران- K²⁴

اگر بردمی دست را سوی سنگ * بدستم شدی سنگ چو بادرنگ
 زمینش چو- IV بر چو- I, VI²⁸ کمرگاه- K, I, VI²⁷

- چنان آفریدی که خود¹ خواستی
 1185 بدانگه که شد نامور باز³ جای
 ز نوش آذر گرد وز مهرنوش
 سرای پرده شاه پیر خاک بود
 فرود آمد از باره اسفندیار
 همی گفت زارا⁷ دو گرد جوان
 1190 چنین گفت پس با پشتون که خیز
 که سودی نمینم ز خون ریختن
 همه مرگ را ایم برنا و پیر
 بتابوت زرین و در¹¹ مه¹² ساج
 پیامی فرستاد نزد پدر
 1195 تو کشتی بآب اندر انداختی
 چو تابوت نوش آذر و مهرنوش
 بچرم اندر است گاو اسفندیار

چو گفت این سخن شد - K³ چنین زنده پیلی - K² بگفت آفریدش چنو - K¹
 پشتون پیامد دلی [پشس - I] با - K, I, IV, VI⁵ خروشمیدن - K, I, IV, VI⁴ سبک از
 - I, IV, VI⁷ کشتگان - K, I, IV, VI⁶ خروش [بر آورد جوش - VI پر از درد و جوش - IV]
 که شد جان شیرینتان - IV کجا [که جان - VI] شد ازین کالبدتان روان - I, VI⁸ زار ای
 K - رایگان

چنان زار بگریست بر هر دوان * که جان شد بتنش اندرون ناتوان
 - I, IV¹³ دمیدند - K¹² بر - I¹¹ بجان - K, I, IV, VI¹⁰ خونین - VI دیده - K, I⁹
 K - б. стоит после б., добавленного K¹⁶ کهتری - K¹⁵ که شاخ درخت - K¹⁴ شاخ و
 K - доб.: بجاماسپ بسیار کوش - K¹⁹ بآزار - I¹⁸ از - VI¹⁷ K¹⁶ 1196.

شدند این جوانان و آزادگان * بدست کسی ناسزا رایگان
 затем в K следует б. 1194, после чего доб.:

تو بر تخت نازی و من در گداز * نداند بتو چاره آن گنج و ناز
 که چون خیزد از کارزار - K²¹ باید بدین - VI پیش آورد - IV بد آمد از - I²⁰

- 1170 بدو گفت رویین تن اسفندیار
 تو³ مردی بزرگی و زور⁴ آزمای
 بدیدم همه فرّ و زیب⁵ ترا
 بجان امشیمی دادمت زینهار
 سخن هرچ پذیرفتی آنرا⁹ بکن
 بدو گفت رستم که ای دون کنم
 1175 چو برگشت از¹³ رستم¹⁴ اسفندیار
 چو بگذشت مانند¹⁶ کشتی برود¹⁷
 همی²⁰ گفت کای داور داد و²¹ پاک
 که خواهد ز گردنکشان کین من
 1180 چو اسفندیار از پسش²⁴ بنگرید
 همی²⁷ گفت کین را مغوانید²⁸ مرد
 گذر کرد پر³⁰ خستگیها بر آب
 شگفتی بمانده بد³⁴ اسفندیار
- که ای برمنش¹ پیر² ناسازگار
 بسی چاره دانی و نیرنگ و رای
 نخواهم⁶ که بینم نشیب ترا
 بایوان رسی⁷ کام کژی⁸ مغار
 ازین پس مپیمای با من سخن
 چو¹⁰ پر خستگیها بر افسون¹¹ کنم¹²
 نگه کرد تا چون رود¹⁵ نامدار
 همی داد تن را¹⁸ ز یزدان¹⁹ درود
 گر از خستگیها شوم من هلاک
 که گیرد دل و راه²² و²³ آیین من
 بران²⁵ روی²⁶ رودش بخشکی بدید
 یکی ژنده پیلست با دار²⁹ و برد
 ازان³¹ زخم پیکان شده پر³² شتاب³³
 همی گفت کای³⁵ داور کامگار³⁶

من اکنون فریب - K⁵ کار - IV - رزم - K⁴ بد - VI³ مرد - IV, J² پرخرد - VI¹
 K⁸ رو و - IV شو و - K⁷ نخواهم - K, J⁶ همی من فریب - VI سراسر فریب - I, IV
 فلما: 1175-1156 - B¹² افزون - VI¹¹ که - I, IV¹⁰ از من - I, IV, VI⁹ K⁹ گوش
 رأی اسفندیار رستم یرقی فی الجبل و الدم یسپیل منه قال له أعطنی یدک حتی أحملک
 مقیدا الی حضرة الملک و أستوهیک منه و أذشفح فیک فمکره رستم و أظهر إجابته الی
 پیش - I, IV, VI¹⁴ K¹⁴ پر - K¹³ ذلک حتی امهله اسفندیار و أعطاه الأمان الی الغد
 ز رود - I, IV, VI¹⁷ ز رستم چو - I رستم چو - K, IV, VI¹⁶ شود - I, IV¹⁵ کند - K¹⁵
 I, VI²² و - I, VI²¹ چنین - K²⁰ ز یزدان همی داد تن را - K, I, IV¹⁹ جانرا - IV¹⁸
 سوی - K, I, IV²⁶ ازان - K²⁵ اسفندیارش ز پس - VI²⁴ و - VI²³ رای - IV²²
 تن از - K³¹ با - K, I³⁰ شاخ - K²⁹ بخوانند - VI²⁸ نخوانند - I, IV²⁷ چنین - K²⁷
 کردگار - VI³⁶ یا - I³⁵ فروماند - I, IV³⁴ ب. 1184. - I, IV³³ گرفته - K³²
 K - вместо б. 1183:

بگفتا خدایا تویی کامگار * نگه دار ما را درین کارزار
 همی گفت و میکرد ازانسو نگاه * که رستم همی رفت چو ماه براه

چنان¹ دازم ای زال کامروز من
 چو رفتی همی⁵ چاره رخشی ساز
 زواره ز پیشی برادر بررفت 1155
 بپستی همی بود⁹ اسفندیار
 بمالا چنین چند باشی بپای
 کمان بگن از دست و بمر بیان
 پیشیمان شو و دسترا ده بپند
 بدین خستگی نزد¹⁴ شاهت برم 1160
 وگر¹⁵ جنگ جوئی¹⁶ تو اندرز کن
 گناهی که کردی ز یزدان بخواه
 مگر دادگر باشدت رهنمای
 چنین گفت رستم که بیگاه شد¹⁹
 شب تیره هرگز که جوید نبرد 1165
 من اکنون چنین²⁵ سوی ایوان شوم
 بپندم همه²⁷ خستگیهای خویش
 زواره فرامرز و دستبان سام
 بسازم³¹ کنون هرچ فرمان تست

ز مادر بزادم² بدین³ انجمن⁴
 من آیم⁶ کنون گر بمانم دراز
 دو دیده سوی رخشی بنهاد⁷ تفت⁸
 خروشید¹⁰ کای¹¹ رستم نامدار
 که خواهد بدن مر ترا رهنمای
 برآهنج و بگشای تیغ¹² از میان
 کزین پس تو از من نیایی¹³ گزند
 ز کردارها بی گناهت برم
 یکی را نگهبان این مرز کن
 سزد گر بپوزش¹⁷ بپخشد گناه
 چو¹⁸ بیرون شوی زین سپنجی سرای
 ز رزم²⁰ و ز بد²¹ دست کوتاه شد¹⁹
 تو اکنون بدین²² رامشی²³ باز گرد²⁴
 بیاسایم²⁶ و یک زمان بخنوم
 بخوانم²⁸ کسی را که دارم²⁹ بپیش
 کسی را ز خویشان که دارند³⁰ نام
 همه راستی زیر پیمان³² تست

1 K — доб.: 4 K — доб.: 2 Л, K — دزادم 3 K, I, VI — درین 4 K — доб.: 5 K, I, VI — همه 6 IV — آنم 7 Л — доб. و 8 Б — перевод бб. 1140—1155 отсутствует. 9 K —

خروشان که ای — 11 I همی گفت — 10 K ماند — 6 VI زمانی همی ماند — I, IV پیشی در همی راند
 پیشی — 14 K, I نیایی تو از من — I, IV, VI نیمنی — 13 K گرز — VI بند — 12 K, I, IV
 19 K, که — 18 VI بپوزش سزد گر — 17 K, I, IV, VI سازی — 16 K, I, VI اگر — 15 K, VI
 یک — 23 I چنین — 22 K, IV, VI رزم این زمان — 21 K, VI نیک — 20 IV گشت — I, VI
 26 IV — یکی — 25 I обратный порядок мисра. — 24 K, I, IV, VI امشبی — IV امشب همی
 ز خویشان — 30 VI دانم — VI ز خویشان — 29 I, IV بخواهم — 28 Л من این — 27 K برآسایم
 32 K, VI — فرمان (нет рифмы). 31 Л — بیارم کسی را که دارید

نیامد برو تیر رستم بکار
 سر نامور سوی بالا نهاد
 چنین با خداوند بیگانه شد
 بشد⁴ سست و لرزان که بیستون
 بدو گفت کای رستم⁵ نامدار
 ز پیکان چرا پیل جنگی⁶ بخست
 برزم اندرون فزّه و⁷ برز تو
 چو آواز شیر زبان بشندی⁸
 ز رزم¹¹ چنین دست کوتاه گشت¹²
 دد از تفت¹⁴ تیغ تو بریان شدی¹⁵
 کزان رود¹⁷ با خستگی درکشید¹⁸
 خروشان همی تاخت¹⁹ تا جای جنگ
 همه خستگیهاش نابسته دید
 که پوشد²³ ز بهر تو خفتان کین
 کزین²⁴ دوده²⁴ سام شد رنگ و بوی
 برین خستگیها بر آزار²⁵ کیست²⁶
 شمی²⁸ سرآرم بدین²⁹ روزگار

همی تاخت بر گردش اسفندیار
 فرود آمد از رخس رستم¹ چو باد
 همان رخس رخشان² سوی خانه شد
 ببالا³ ز رستم همی رفت خون
 بخندید چون دیدش اسفندیار 1140
 چرا گم شد آن نیروی پیل مست
 کجا رفت آن مردی و گرز تو
 گریزان ببالا چرا برشدی
 چرا پیل جنگی چو⁹ روباه گشت¹⁰
 تو¹³ آنی که دیو از تو گریان شدی 1145
 زواره پی رخس ناگه¹⁶ بدید
 سیه شد جهان پیش چشمش بزرگ
 تن مرد²⁰ جنگی²¹ چنان²² خسته دید
 بدو گفت خیز اسپ من برنشین
 بدو گفت رو پیش داستان بگوی 1150
 نگه کن که تا چاره کار چیست
 که گر²⁷ من ز پیکان اسفندیار

شده— 4 K, I, IV, VI ز بالای— VI ز اندام— 3 I, IV خسته— 2 I, IV رخشان— 1 K, I
 K—б. оп. 8 فرهی— I فرخی— 7 K کوه آهن— 6 K, I, IV, VI مهتر— 5 K, VI
 12 Л (нет рифмы), K, IV— 11 K, IV— I, VI رزمش— 10 K, IV— شد 9 K—
 I, IV, VI—б. стоят после б. 1144. 13 I, IV— نه 14 VI— تفت 15 K—б. оп. 16 K, I, IV,
 19 I, IV— در نعره¹⁹ بشنوید— VI در رسید— 18 I, IV که از دور— 17 I, IV, VI—
 25 IV— که از— 24 I, IV— پوشم— 23 I, IV— رستم زال را— 22 VI— پیلتن را— 21 I— پیل— 20 IV—
 27 K, I, IV, VI— اگر— 28 Л— (معنی مصرع نامفهوم است) چیست— 26 K, I, IV, VI— تر آزار
 ازین— 29 K, VI— سری بر— K, VI— سوی تو

وگر¹ زنده مانی² بمندمت چنگ
 1125 بدو گفت رستم کزین گفت وگوی
 بیزدان پناه⁶ و بیزدان گرای⁷
 بنزدیک شاهت برم بی درنگ³
 چه باشد⁴ مگر کم شود⁵ آبروی
 که اویست بر نیک و بد⁸ رهنمای⁹

۲۳

کمان برگرفتند و تیر خدنگ
 1130 ز¹¹ پیکان همی آتشی افروختند
 دل شاه ایران بدان¹³ تنگ شد¹⁴
 چو او دست بردی بسوی¹⁶ کمان
 برنگ طبرخون شدی این جهان
 یکی چرخرا برکشید از شگاع¹⁸
 بتیری که پیکانش الماس بود
 چو او²¹ از کمان تیر بگشاد شست²²
 1135 بر²³ رخس ازان تیرها گشت سست
 بمردند¹⁰ از روی خورشید رنگ
 بمرد بر¹² زره را همی دوختند
 بروها و چهرش پر آژنگ شد¹⁵
 نرستی کس از تیر¹⁷ او بی گمان
 شدی آفتاب از نهیمیش نهان
 تو گفتی که خورشید شد در¹⁹ شرع²⁰ *
 زره پیش او همچو قرطاس بود
 تن رستم و رخس جنگی بخست²²
 نمد باره و مرد جنگی درست²⁴

¹ K, IV, VI— اگر ² K, IV, VI— باشی ³ K, I, IV, VI— доб.:

وگر کشته آیی ز [به-K] پیکان تیر * بخون [بکین-VI] دو پور گرانمایه
 [فرزند پرمایه-I] گیر

⁴ K, I, VI— آید ⁵ K— شدن ⁶ K, VI— گرای I— گشای ⁷ K, VI— گشای ⁸ K, VI—
 به-VI ¹¹ همی گم شد ¹⁰ K, I, IV, VI— Б — перевод бб. 1119—1126 отсутствует. ¹⁴ I— ازان-IV یل [دل-K, VI] اسفندیار اذدران ¹³ K, I, VI— بتندی-I, IV— بتن بر-K ¹²
 دست-I ¹⁷ بتیر و ¹⁶ K, I, IV, VI— و چهره پر از رنگ کرد-I ¹⁵ ننگ کرد
 VI— چنو-K ²¹ شعاع-I, IV, VI— خورشید را شد-I ¹⁹ آن شعاع-IV, VI— شعاع
 پس آنگه سوار از برش چاره چست-K ²⁴ تن-I, IV, VI— ²³ K, I, IV, VI— سخت-VI ²² چنان
 K, I, IV, VI— б. стоит на месте б. 1136, а б. 1136— на месте 1135, между ними K, I, IV— доб.:

چو تیر از کف شاه رسته شدی * تن رستم از تیر خسته شدی
 برو تیر رستم نیامد بکار * فروماند رستم ازان کارزار
 بگفت آنگهی رستم نامدار * که رویدین تنست این یل اسفندیار
 VI— доб. третий б. разночтения; затем перед б. 1137 K, I, IV, VI— доб.:

چو مانده شد از کار رخس و سوار * یکی چاره سازید بیچاره وار

* شگاو و شگاه بمعنی تیردان و کماندان با شرع قافیه شده و در همه نسخهها با عین

ضبط است

برستم چنبن گفت کای¹ بدنشان
 تو گفتی³ که لشکر نیارم بچنگ
 1100 نـداری ز مـن شـرم وز کـردگار
 ندانی⁵ که مردان پیمان شکن
 دو سگزی دو پور مرا کشته‌اند
 چو بشنید رستم غمی¹⁰ گشت سخت
 بجان و¹¹ سر شاه سوگند خورد
 1115 که من¹³ جنگ هرگز نفرموده‌ام
 بپندم دو دست برادر کنون
 فرامرزا نیز بسته دو دست
 بخون¹⁶ گرانمایگان‌شان بکش
 چنبن گفت با رستم اسفندیار
 بریزیم ناخوب و ناخوش بود
 1120 تو ای بدنشان چاره خویش ساز
 بر²⁴ رخش با²⁵ هر دو رانت بتیبر
 بدان تا کسی از²⁶ بندگان²⁷ زین سپس

چنبن بود پیمان گردنکشان²
 ترا نیست آرایش نام و ننگ
 نترسی که پرسند⁴ روز شمار
 ستوده نباشد بر⁶ انجمن⁷
 بران⁸ خیرگی باز⁹ برگشته‌اند
 بلرزید بر سان شاخ درخت
 بخورشید و شمشیر و دشت نبرد¹²
 کسی کین چنبن¹⁴ کرد نستوده‌ام
 گر¹⁵ او بود اندر بدی رهنمون
 بیارم بر شاه یزدان پرست
 مشوران¹⁷ ازین¹⁸ رای¹⁹ بپه‌وده هـش
 که بر کین²⁰ طاوس²¹ خون مار
 نه آیین شاهان²² سرکش بود
 که آمد زمانت بتنگی²³ فراز
 برآمیزم اکنون چو با آب شپیر
 نجویند²⁸ کین²⁹ خداوند کس

ازان خشمرا برگشادش [گشادی - I] زبان - K, I, VI - ² چنبن گفت با رستم ای - IV - ¹
 پرسدت - VI - برشد ب - IV - پرسد ب - I - ⁴ نکفتی - I, IV - ³ K, I, VI - обратный порядок мисра.
 5 Л - بدانی . 6 Л, K, I, IV - بهر 7 Б - перевод б. отсутствует. 8 K, I, IV, VI - وزان 9 K, I,
 IV, VI - هم نه - VI - ¹⁰ غمین - VI - ¹¹ Л - و оп. ¹² K - I - приписано на
 полях:

بآتش که کاوس کی برفروخت * سیانوش بر وی گذشت و نسوخت
 بتاج کیانی و استا و زند * بجان و سر شهریار بلند
 17 Л, I, IV - بکین - K, I, VI - ¹⁶ که - I, IV, VI - ¹⁵ کسی را که این - K, I, IV - ¹⁴ این - I - ¹³
 طاوس - K - ²¹ خون - K, I, IV - ²⁰ کار - K, I, VI - ¹⁹ بدین - I - برین - K, IV, VI - ¹⁸ مسوزان
 25 VI - برین - VI - تن - K, I, IV - ²⁴ بتنگی زمانت - I, IV - ²³ مردان - K - ²² بر - VI - و بر
 خون - I - کین با - K, IV - ²⁹ نریزند - I - ²⁸ بران تا خودایندگان - VI - ²⁷ چنبن - I - ²⁶ بر

- برفت از میان سپه پیشی صف
وزان سو فرامرز چون پیل مست
برآویخت با او همی² مهرنوش
گرامی دو پرخاشجوی جوان
چو شیران جنگی برآشوفتند
در⁶ آوردگه تیز شد مهرنوش
بزد تیغ بر گردن اسب خویش
فرامرز کردش پیاده تبه
چو بهمن برادرش را کشته دید
بیمامد دوان نزد¹² اسفندیار
بدو گفت کای نره شیر ژبان
دو پور تو نوشآذر و مهرنوش
تو اندر نبردی و ما پر ز درد
برین تخمه این¹⁶ ننگ تا جاودان
دل مرد بیدارتر شد¹⁷ ز خشم
- 1085
1090
1095
- ز درد جگر بر لب آورده کف
بیمامد¹ یکی تیغ هندی بدست
دو رویه ز لشکر برآمد خروش³
یکی شاهزاده دگر⁴ پهلوان
همی بر سر⁵ یکدگر کوفتند
نبودش همی با فرامرز توش⁷
سر یادپای اندرافکنند⁸ پیش
ز خون⁹ لعل شد خاک آوردگاه¹⁰
زمین زیر او چون¹¹ گیل آغشته دید
بجایی که بود آتش کارزار
سپاهی بچنگ آمد از سگزیان
بخواری¹³ بسگزی سپردند هوش
جوانان و¹⁴ کیزادگان¹⁵ زیر گرد
بماند ز کردار نا بخردان
پر از تاب¹⁸ مغز و¹⁹ پر از آب چشم²⁰

1 I — پیاده 2 K, I, VI — نامور 3 J, K — (см. б. 1088); J — повторяет б. 1091, над началом строки надписано 4 K — مکرر 5 K, I, IV — تیغ بر 6 I, IV — بر 7 K —

فرامرز انگیخت اسب نبرد * با آوردگه رفت با داروگرد
پس نامدار اندرآمد بکین * بییک زخم اندرفکنندش ز زین
یکی تیغ بگذارد کورا زند * سر نامدارش بخاک افکنند
10 B — بخون VI — 9 آمد به I, IV — آورد 8 K, VI —
I, IV, VI — доб. последний б. разночтения. 11 J — فقتل زواره نوشاذر و قتل فرامرز بن رستم آخاه مهرنوش 66. 1077—1090:
IV — 15 оп. و 14 J — بزاری 13 K, I, IV, VI — بنزدیک 12 K, I, IV, VI — پر از خون
دلها 19 I, IV — باد 18 K, I, IV, VI — پرخاش شد پر 17 VI — از 16 J, K, I, IV — آزدگان
20 I, IV, VI — доб.:

برستم چنین گفت کای دیوزاد * چرا گشتی از راه آیین و [یزدان ز VI] داد

- 1070 زواره¹ پیامد بپیش² سپاه
 بکشتمند ز ایرانیان بی شمار
 سمند سرافراز را برنشست
 یکی⁴ نامور بود الوای نام
 کجا نیمز³ رستم او داشتی
 1075 چو از دور نوش آذر اورا بدید
 یکی تیغ زد بر سر و گردنش⁸
 زواره برانگیخت اسپ نبرد
 که¹² اورا فگندی کنون پای دار
 زواره یکی نیمزه زد بر برش¹⁶
 1080 چو نوش آذر نامور کشته شد
 برادرش گریان و دل پر ز جوش
 غمی¹⁹ شد²⁰ دل مرد شمشیرزن
 دهاده برآمد ز آوردگاه
 چو نوش آذر آن دید بر ساخت کار
 پیامد یکی تیغ هندی بدست³
 سرافراز و اسپ افکن⁵ و شاد کام
 پس پشت او هیچ نگذاشتی⁶
 بزد دست و تیغ از میان⁷ برکشید
 بدو نیمه⁹ شد پیل پیکر تنش¹⁰
 بتندی به¹¹ نوش آذر آواز کرد
 چو الوای را¹³ من نخوانم¹⁴ سوار¹⁵
 بخاک اندرآمد همانگه سرش¹⁷
 سپهرا همه روز برگشته شد
 جوانی که بد¹⁸ نام او مهرنوش
 برانگیخت آن باره²¹ پیلتن²¹

3 I — доб.: ز پشت — K, I, VI² همانگه — IV¹

وزانسو یکی گرد لشکر پناه * پیامد که بد سرفراز سپاه
 VI — доб.:

ازان پس پیامد یکی مهتری * دلاور نشسته ابر اشقری
 داستان کاموس. ср. перевод эпизода с الوای отсутствует; ср. K⁵ — که آن — I⁴
 66. 1426—1427 (см. т. IV настоящего издания):

یکی زابلی بود الوای نام * سبک تیغ کین برکشید از نیام
 کجا نیمز³ رستم او داشتی * پس پشت او هیچ نگذاشتی
 I — بزد بر سر و ترک آن نامدار — K, VI⁸ یلی — I, VI⁷ Алвā убит Kāmūсом (см. т. IV).
 ز باره I — تامیان سوار [سپاه (؟)] — K, VI¹⁰ نیم — IV⁹ برآورد یک زخم و زد بر سرش
 ندانم — K¹⁴ چو تو مرد را — VI¹³ چو — I¹² بشد نزد — I, VI¹¹ بخاک اندرآمد برش
 VI — بخوانم — K¹⁵ — доб.:

رسیدند هر دو بنزدیک هم * بمین تا که بیند ازین حرب غم
 16 VI — سرش (нет рифмы). 17 K — برش (нет рифмы); I, IV — доб.:

برادر چو از دور دیدش ورا * که کشته شد آن شاه نوش آذرا
 کوه کن — K²¹ چو دید آن — VI²⁰ غمین — I¹⁹ کجا — K¹⁸

- 1055 بدانگه که رزم¹ یلان شد دراز
 زواره بیپاورد زان سو سپاه
 بایرانیمان⁵ گفت رستم کجاست
 شما سوی رستم بچنگ آمدید
 همی دست رستم نخواهید⁹ بست
- 1060 زواره بدشنام لب برگشاد
 برآشفت ازان پور اسفندیار
 جوانی که نوش آذرش بود نام
 برآشفت با سگری¹² آن نامدار
 چنین گفت کآری¹⁴ گو برمنش
- 1065 زفرمود مارا¹⁷ یل¹⁸ اسفندیار
 که پیچد سر از رای و فرمان او
 اگر جنگ بر نادرستی²¹ کنید
 بمینید پیکار جنگاوران
 زواره زفرمود کاند²³ نهید²⁴
- همی دیو شد رستم سرفراز²
 یکی لشکری³ داغدل⁴ کینه خواه
 برین⁶ روز بیموده خامش⁷ چراست
 خرامان بچنگ⁸ نهنگ آمدید
 برین رزمگه بر نشاید نشست
 همی کرد گفتار ناخوب یاد
 سواری بد اسپافکن و نامدار¹⁰
 سرافراز و جنگاور¹¹ و شادکام
 زباندرا بدشنام بگشاد خوار¹³
 بفرمان شاهان کند¹⁵ بدکنش¹⁶
 چنین با سگان ساختن¹⁹ کارزار²⁰
 که یارد گذشتن ز پیمان او
 بکار²² اندرون پیش دستی کنید
 بتیغ و سنان و بگرز گران
 سرانرا ز خون بر سر افسر نهید²⁵

1 K, I, IV, VI—جنگ 2 K, I, VI—زال باز K—доб.:

چنان بد گمانشان که او خسته شد * دل نامداران ازان بسته شد
 خامش—K, VI—7 همی—VI—6 بدیشان چنین—VI—5 داغدل لشکر—VI—4 لشکر از—I—3
 بخواهید—K, IV, VI—9 همانا بکام—IV—8 خاموش بودن—I, IV—نشستن
 چو بشنید آوازش—VI—12 سرافراز ازان لشکر—I—11 زباندرا بدشنام بگشاد خوار—L—10
 فاغتاظ نوشاذر: B—66. 1061—1063, по-видимому, гаплография; B—6. оп., см. разночтение к б. 1061,
 بود—L, IV—15 با او—K—با ما—L, IV—14 بن اسفندیار و قال أیها السجزی الجاهل
 که مارا زفرمود—K—18 گفتا—I—17 پرورش—VI—سرزندی—I—16 (метр нарушен).
 کایدار—VI—23 بچنگ—I—22 با ما درستی—I—21 IV—66. 1064—1065 оп. خواستن—K—19
 سران سپهرا زبید و [دمید و—I—دهیده—VI—] دهد—K, I, VI—25 جهید—IV—24

نهادند پیمان دو جنگی که کس
 نخستین بنیزه⁴ برآویختند 1045
 چنین تا⁶ سنانها بهم برشکست⁷
 باوردگه گردن⁹ افراختند
 ز نیروی اسپان¹¹ و زخم سران
 چو شیران جنگی برآشوفتند¹⁴
 همان¹⁸ دسته بشکست گرز گران 1050
 گرفتند زان پس دوال کمر
 همی زور کرد این بران آن برین
 پراگنده گشتند ز آوردگاه
 کف اندر دهانشان²⁷ شده²⁸ خون و خاک

نمایشد بران¹ جنگ² فریادرس³
 همی⁵ خون ز جوشن فرو ریختند
 بشمشیر بردند ناچار دست⁸
 چپ و راست هر دو¹⁰ همی تاختند
 شکسته¹² شد آن تیغهای گران¹³
 پر از خشم¹⁵ اندامها¹⁶ کوفتند¹⁷
 فروماند از کار دست سران¹⁹
 دو اسب تگاور فروبرده²⁰ سر²¹
 نجنبید یک شیر بر²² پشت زین²³
 غمی گشته²⁴ اسپان²⁵ و مردان²⁶ تپاه
 همه گیر²⁹ و برگستوان چاک چاک

و ركب و أقبل نحو نهر: 1044-1001-66. Б-3 دشت - VI² دران - IV بدین - VI K, 1¹

هیمرند و ركب اسفندیار من ذلك الجانب فی عساکره و جاء حتی لقی رستم فعلا الی موضع خال
 لیتمارزا منفردین و أمر کل واحد منهما أصحابه بالامساک عن الحرب و ثبات کل فی مکانه
 VI-7 چو نوک - VI-6 همه - VI-5 بنیزه فراوان - K, I, VI-4 و تعامدا علی هذه الجملة
 سو - I-10 باورد [بناورد - VI] گردن بر - K, I, IV, VI-9 ناچار مایل شدند - VI-8 برزدند
 K, I, IV, VI-13 گسسته - VI-12 مردان - VI گردان - K-11

برافراختند آنزمان یال را * ز زین برکشیدند گوپال را
 همی کوفتند اندر آورد گرز * چوتنگ اندرآید ز بالای برز [پولاد گرز - I]
 IV-16 ازان زخم - IV خشم و - K, VI-15 چو شیر ژیان هر دو آشوفته - K, I, VI-14
 ثم زحف: 1050-1045-66. Б-19 هم از - I, IV-18 کوفته - K, I, VI-17 همی بر سر یکدگر
 کل واحد الی صاحبه و طاعنا بالرمح زمانا طویلا حتی تقصفت رماحهما فاستلا السیوف
 و تضاربا زمانا حتی تکسرت ثم تضاربا بالعمد و الدبابیس و تقارعا حتی تشظت البیض
 K, I, IV, VI-21 برآورده - K, I, VI-20 علی رؤوسهما
 K, I, IV, VI-21 همی - VI-27 گرز - VI اسپان - K, I, IV-26 مردان

یکی سر بدست یل اسفندیار * بدست دگر رستم نامدار
 بنیرو کشیدند زی خویشتن * دو گرد سرافراز دو پیلتن
 IV گردان - K, I-25 گشت - K, I-24 B-23 перевод бб. 1051-1052 отсутствует. I-22
 بر - J-29 همی - VI-28 دهانشان - J-27 گردان - VI اسپان - K, I, IV-26 مردان

ازین¹ گونه مستیز و بدر² مکوش
 اگر جنگ خواهی و خون ریختن
 بگـو تا سوار آورم زابلـی
 برین رزمگهشان بجنگ آوریم 1030
 بماشد بکام تو خون ریختن⁹
 چنیین پاسخ آوردش اسفندیار
 ز ایوان بشبگگیر برخاستی
 چرا ساختی بند و مکر و¹³ فریب
 چه باید مرا جنگ زابلستان 1035
 مبادا چنیین هرگز آیین من
 که ایرانیمانرا بکشتن دهم
 منم پیشرو هرک جنگ آیدم²¹
 ترا گر همی یار باید بیار
 مرا یار در جنگ یزدان بود 1040
 تو ی جنگجوی و منم جنگخواه
 بمیینیم تا اسپ اسفندیار
 وگر²⁹ باره رستم جنگجوی³⁰

سوی مردمی یاز³ و بازار هوش⁴
 برین گونه⁵ سغتی برآویختن
 که باشند⁶ با خنجر کابلی⁷
 خود ایدر زمانتی درنگ آوریم⁸
 بمیینی تگاپوی و¹⁰ آویختن¹¹
 که چندیین چه گویی چنیین¹² نابکار
 ازین تند بالا مرا خواستی
 همانا بدیدی¹⁴ بتنگی¹⁵ نشیب¹⁶
 وگر¹⁷ جنگ ایران¹⁸ و کابلستان
 سزا¹⁹ نیست این²⁰ کار در دین من
 خود اندر جهان تاج بر سر نهم
 وگر پیشی جنگ²² نهنگ²³ آیدم²⁴
 مرا یار هرگز نیاید بکار²⁵
 سر و²⁶ کار با بخت خندان بود²⁷
 بگردیم یک با دگر بی²⁸ سپاه
 سوی آخر آید همی بی سوار
 بایوان نهد بی خداوند روی

ز داننده یکبار بگشای- K, VI-⁴ تاز- IV-³ تندی- I, VI-² بدین- I- برین- K, VI-¹
 7 K, I, IV, زره-پوش- K-⁶ سان ب- K-⁵ بداننده بگشای یکباره گوش- I- گوش
 VI- доб.:

تو ایرانیمانرا بفرمای نییز * که تا گوهر آید پدید از پیشیز
 12 K, خون ریختن- VI-¹¹ و- LI, VI-¹⁰ آویختن- VI-⁹ K-⁸ б. стоит после б. 1031.
 رسیدست تنگی- IV-¹⁵ رسیدت- I-¹⁴ با من اکنون- K, I, IV, VI-¹³ همی- I, IV, VI-¹²
 21 IV- زین- LI-³⁰ روا- K-¹⁹ غزنی- VI-¹⁸ همان- I, IV, VI-¹⁷ فریب- VI-¹⁶
 پس باشدم کردگار- IV-²⁵ من آید پلنگ- IV-²⁴ پلنگ- I-²³ جنگی- K-²² آید بجنگ
 26 IV- و- LI-²⁷ VI-²⁸ با- VI-²⁹ I, IV- ویا- I, IV-³⁰

1010 بتنها تن خویش جویم نبرد
 کسی باشد از بخت پیروز و¹ شاد
 گذشت از لب رود و بالا گرفت
 خروشید کای² فرخ اسفندیار
 چو بشنید اسفندیار این سخن
 بخندید و گفت اینک³ آراستم
 بفرمود تا جوشن و خود اوی
 ببردند و پوشید روشن برش
 بفرمود تا زین بر اسپ سیاه
 1015 چو جوشن پوشید⁴ پرخاشجوی
 نهاد آن⁵ بن نیزه را بر زمین
 بسان پلنگی که بر پشت گور
 سپه در⁶ شگفتی فروماندند
 1020 همی شد چو نزد تهمتن رسید
 پس از بارگی با پیشوتن بگفت
 چو تنهاست ما نیز تنها شویم⁷
 بران گونه رفتند هر دو برزم⁸
 چو نزدیک گشتند پیر و جوان
 1025 خروش آمد از باره هر دو مرد
 چنین گفت رستم با آواز سخت

گرز و آن-IV⁴ اینک-VI³ چنین گفت با-IV² I- فیروز-¹ K, I, IV-
 مردی-IV⁸ I, IV- که اوروز-K⁷ چو اسپ سیاه دید-I⁶ نیزه و گرز-⁵ I-
 روی-IV¹¹ I, IV- او-I¹⁰ VI-⁹ Zor جوادی-
 I-¹⁵ K, VI- رویم-¹⁴ VI- نامور-I¹³ I, IV- اسپاه از-¹² IV-
 پیشوتن ز پس باز شد با سپاه * یل نامور گردد لشکر پناه
 گمان برد چون رستم از دور دید * که کوهیست کز باره اندر چو مید
 K, I, I¹⁹ بلرزید-IV¹⁸ که-K, I, VI¹⁷ Z-¹⁶ VI-
 و-²¹ I, IV, VI-²⁰ IV- پیمانادل-²⁰ VI-
 مرد-²¹ I, IV, VI-
 و-²¹ I, IV, VI-

- چو شد روز رستم بپوشید گبر
 کمندی بفتراک زین بر بیست
 995 بفرمود تا شد زواره برش
 بدو گفت رو لشکر آرای باش
 بیامد زواره سپه گرد کرد
 تهمتن همی رفت نیزه بدست
 سپاهش برو خواندند آفرین
 1000 همی رفت رستم زواره پیشش¹³
 بیامد چنان¹⁶ تا لب هیرمند
 سپه با برادر هم آنجا بماند
 چنین گفت پس با زواره براز
 بترسم که با او نیارم²⁴ زدن
 1005 تو اکنون سپهرا هم ایدر²⁵ بدار²⁶
 اگر تند یابمش هم زان نشان

گفت با- IV⁴ بدو گفت باشد- K³ گرد- VI گبرش به- I, IV² نگهدار- VI¹

K¹⁰ زواره بیامد- IV⁹ زنگ- L⁸ تو در توده- K⁷ شو- IV, VI⁶ کشورش- K⁵
 L- доб.:¹¹ بچیدان که آرد- VI

بفرمود تا شد زواره برش * فراوان سخنان را اند با لشکرش
 над первым словом б. надписано мккр, см. б. 995. VI- б. оп.¹² I- پس-¹³ VI- ز
 و آمره: 993-1000: B-66. خسروی یاورش- VI پادشاه پیش کسی- I¹⁵ که او- K, I, IV, VI¹⁴
 VI-¹⁷ چنین- K, IV, VI¹⁶ بالركوب غذا مع العسكر و لما أصبح ظاهر بين جئنه
 I-ب. оп.²⁰ IV, VI- گزند- K, VI¹⁹ دل- K, VI¹⁸ همی
 K, I, VI- доб.:²³ که من دست- I, VI²¹ کمر بند- K²²

هم اکنون ازین [اکنونش از- K] رزم کوتاه کنم * روانرا سوی روشنی ره کنم
 VI-²⁶ تو ایدر همان و سپهرا- I, IV²⁵ تو ایدر هم اکنون سپهرا- K²⁵ بیايد- K, I, VI²⁴
 بخواهم- VI²⁸ آردم- VI²⁷ بیمار

985 بدو گفتند از گفست او زال زر
 بدو گفت زال ای پسر این سخن
 که دیوانگان این سخن بشنوند⁴
 قبادی بجایی⁷ نشسته دژ
 تو با شاه ایران برابر مکن
 چو اسفندیاری که فغفور چین
 تو گویی که از باره¹² بردارمش¹³
 نگوید چنین مردم سالخورد
 بگفت این و بنهاد سر بر زمین
 990 همی گفست کای¹⁸ داور کردگار
 برین گونه تا خور برآمد ز کوه
 زمانى بچنمید¹ ز اندیشه² سر
 مگوی و جدا کن سرش را³ ز بن
 بدین خام گفتار تو⁵ نگروند⁶
 نه تخت و کلاه و نه گنج و⁸ دم⁹
 سپهدار با رای و گنج¹⁰ کهن¹¹
 نویسد همی نام او بر نگین
 بمربر سوی خان¹⁴ زال¹⁵ آرمش
 بگرد در ناسپاسی¹⁶ مگرد¹⁷
 همی خواند بر کردگار آفرین
 بگردان تو از ما بد روزگار
 نیامد زبانش ز گفتن¹⁹ ستوه²⁰

IV - نگویی سرش را جدا کن - K³ از اندیشه نفشاند - K² بچنماید - I, IV¹
 ما - K⁵ نشنوند - IV نشنوند - I, K, II⁴ سراسر
 VI - вместо бб. 983-984:

بدو گفت زال این سخن نشنوند * بدین خام گفتار تو نگردند
 I, IV - доб.:

بگفت ای پسر پیش تخت قباد * چه کردی و من خود چه کردم [دارم - IV] بباد
 I, IV, VI - б. 11 گنج و رای - I, IV, VI¹⁰ و оп. - I, IV⁷ بکوهی - I, IV⁸

IV - باغوش نزدیک - K¹⁴ برگیرمش - IV¹³ کوهه - I, IV, VI, K¹² بپرده سوی زال بسام - VI¹⁵ رپوده در ایوان
 I, IV - доб.: K¹⁷ اختر بد - I, IV¹⁶

تو بر شاه ایران میاور شکن * بنزد بزرگان مگوی این سخن
 I, IV, VI - доб. б. 986, затем K, I, IV, VI - доб.:

بگفتم ترا آنکه بد رای من * تو به دان کنون ای مه [سر - K به VI] انجمن
 B - перевод бб. 935-992 отсутствует. VI¹⁹ با - K¹⁸ زبانش ز خواهش نیامد - VI¹⁹

ازو نیستی گنج ¹ و گوهر دریغ سرخ چند ³ گفتم بچندین ⁴ نشست ⁵	970
گر ایدونک فردا کند کارزار ⁶ نپیچم ¹⁰ با آورد با او ¹¹ عنان نمبندم ¹³ با آوردگه راه ¹⁴ اوی ز باره ¹⁶ با آغوش بردارمش ¹⁷	
بیارم نشانم ¹⁹ بر تخت ناز ²⁰ چو مهمان من بوده باشد سه روز بپیمنند از آن چادر لاژورد سبک باز با او بماندم کمر نشانمش بر نامور تخت عاج بماندم کمر پیش او بندهوار	975
تو دانی که من پیش تخت قباد	980
نه برگستوان و نه گوپال ² و تیغ ز گفنتار باد است مارا بدست دل از جان ⁷ او هیچ رنجه ⁸ مدار ⁹ نه گوپال بیند ¹² نه زخم سنان بنیرو نگیرم ¹⁵ کمرگاه اوی بشاهی ز گشتاسپ بگذارمش ¹⁸ ازان پس گشایم در گنج باز ²¹ چهارم چو از چرخ گیتی فروز پدید آید از ²² جام یاقوت زرد وز ایدر نهم سوی گشتاسپ سر نهم بر سرش بر دلافروز تاج نجویم جدایی ²³ اسفندیار چه کردم بمردی ²⁴ تو ²⁵ داری ²⁶ بیاد ²⁷	

1 Л-و оп. 2 K, I, IV, VI- خفتان و گوپال و همان گرز و گوپال 3 K, I- هرچه 4 K, VI-
کار 8 K, IV- بگیرم بدست 6 VI- نسبت 5 I, IV- بچیزی IV- بچندی
K, I, IV- доб.: سر میزبانرا بماندم نشست VI- 9 دل و جان او جز گسسته I- خسته
که من تیغ هندی بگیرم بدست [بکف-I] * چو سازم بران کوه پیکر نشست
[سر میزبانرا نگیرم بدف-I]
[سر سرورانرا بماندم نشست IV-]
10 IV, VI- ده پیم 11 I- باوردگه بر 12 VI- بینم 13 Л- بماندم 14 I- رای 15 Л- دگیرم
16 K, I, IV, VI- کوهه 17 K, I, IV, VI- برگیرمش 18 K, I, IV, VI- بگیرم بنیرو-
21 I, IV- و تاج- 22 IV, VI- آن 23 I, IV- عاچ- 20 I, IV- نشانمش- 19 K, I, IV, VI- بپذیرمش
24 K- چه کردم I, VI- ز مردی چه کردم 25 I- ذ- 26 K- یاری 27 I, IV- доб.:

بگیتی [بپیشین-IV] سرشت این بزرگی * که او [همو-I] داد نام سترگی مرا
[سترگی ورا-I]

تو فرمایی اکنون که پنهان شوم * ویا [وگر-VI] بند اورا بفرمان شوم
K- доб. первый б. перед б. 981; VI- доб. второй б.

ور¹ ایدونک اورا رسد زین گزند
 950 همی هر کسی داستانهها زنند
 که او شهریاری³ ز ایران بکشت
 همی باش در⁵ پیش او بر⁶ پای
 بیبغولهدی شو فرود از⁷ مهان⁸
 کزین بد⁹ ترا تیره گردد روان
 955 بگنج و برونج¹⁰ این روان¹¹ باز خر¹²
 سپاه ورا خلعت آرای نیز
 چو برگردد او از لب هیرمند
 چو ایمن شدی¹⁶ بندگی کن براه
 چو بیند ترا کی کند شاه¹⁷ بد
 960 بدو گفت رستم که ای مرد پیر
 بمردی مرا سال پسپار گشت
 رسیدم بدیوان مازندران
 همان رزم کاموسی و خاقان چین
 اگر من²⁴ گریزم ز اسفندیار
 965 چو من بمر پوشم پروز نبرد
 ز خواهش که گفتی بسی راندهام²⁸
 همی خوار گیرد سخنههای من
 گر او سر ز کیوان فرود آردی

نبرده سواری ز شیران - I, K, VI⁴ شهریار - IV³ بشکنند - K, I, VI² گر - K, VI¹
 ز پیشش - I, IV⁸ ز پیش - VI به پیش - K⁷ در - IV⁶ تا - VI⁵ [ایران - VI] بکشت
 IV¹³ جهانرا بخر - I¹² جهان - VI سخن - K, IV¹¹ بزر - IV¹⁰ گر ایدر - VI⁹ نهان
 I, IV¹⁸ کار - I با تو - K, IV, VI¹⁷ شوی - K, VI¹⁶ مبر - IV¹⁵ دای - IV¹⁴ سپر
 نبرد - IV بنزد - I²¹ هر دو - I, IV²⁰ چگویی سخنههای نا دلپذیر - VI¹⁹ کردن بدی
 چرخ - K, IV²⁵ گنون گر - I, IV, VI²⁴ اسپش - K, I, VI²³ شدی - I²² نبرده - VI
 راندم - K, VI²⁸ VI - 6. on. چه صد ژنده پیل و چه یک دشت مرد - I²⁷ و - K²⁶
 خواندم - K, VI³⁰ برو - IV, VI²⁹ بسی - K²⁹

نگه کرد چندی¹ بدیوان² خویش
 ورا دیدد پند پند³ ز زردروی
 یکی⁴ جوشن⁵ و مغفیری⁶ نامدار⁷
 کمند آر و گرز گران آر و گبر⁸
 بیاورد گنجور او از نهفت¹¹
 سر¹³ افشانند و باد از جگر برکشید
 برآسودی از جنگ یک روزگار
 بهر جای¹⁴ پیبراهن بخت باش
 بچنگ اندرآیند هر دو دلیر¹⁶
 چه بازی کنند در دم کارزار
 پر اندیشه شد جان¹⁹ مرد کهن
 چه گفستی کزان تیره گشتم روان
 نبودی مگر نیک²⁰ دل²¹ راد²² مرد
 بفرمان شاهان سر افراخته²⁴
 گر اختر بخواب²⁶ اندرآیک همی
 زن و کودکانرا بخاک افگنند²⁹
 اگر تو شوی کشته در کارزار
 بلندی بر و بوم گردد مغاک

چو رستم پیامد بایوان خویش
 زواره بپیامد بنزدیک اوی
 بدو گفت رو تیغ هندی بیار
 کمان آر و برگستوان آر و بمر⁸
 زواره بفرمود تا هرچ گفت¹⁰ 935
 چو رستم سلیج نبردش¹² بدید
 چنین گفت کای جوشن کارزار
 کنون کار پیش آمدت سخت باش
 چنین رزمگاهی که غران دو شیر¹⁵
 کنون تا¹⁷ چه پیش آرد¹⁸ اسفندیار 940
 چو بشنید دستان ز رستم سخن
 بدو گفت کای نامور پهلوان
 تو تا برنشستی بزین نبرد
 همیشسه دل ازرنج²³ پرداخته
 بترسم که روزت²⁵ سرآید همی 945
 همی²⁷ تخم²⁸ دستان ز بن برکنند
 بدست جوانی چو اسفندیار
 نماید بزاولستان آب و خاک

۱ VI - چندان ۲ K - پیوند I, IV - ز I, IV, VI - ۳ K, I, IV, VI - ندید او جز از رزم درمان ۴ I, IV - همان ۵ K, I, IV, VI - نیزه ۶ K, I, IV, VI - مغفر ۷ I, IV - کارزار ۸ IV - طلب من آخیه زواره آن یحضره: 932-934 B - ای دلیر ۹ IV - (нет рифмы). گبر ۱۰ L - بود ۱۱ L - بر پیش زود ۱۲ I - نبردی ۱۳ I, IV - بر ۱۴ I, IV - کار ۱۵ IV - هر دو دلیر ۱۶ IV - چو غرنده شیر ۱۷ VI - ندانم ۱۸ VI - آید ۱۹ K, I, VI - مغز ۲۰ I, IV - پای ۲۱ K - یکدل و ۲۲ K - پای I, VI - شیر ۲۳ K - نیک ۲۴ K, I, IV, VI - обратный порядок мисра. جنگ ۲۵ I - روزی ۲۶ L - بخاک ۲۷ I - مری ۲۸ K - همه بیخ ۲۹ K - б. стоит после б. 947. برین VI -

- یکی پاسخ آوردش اسفندیار
 چنمین گفت کز مردم پاکدین
 گر ایدونک دستور ایران توی 915
 همی خوب داری² چنمین راهرا³
 همه رنج و تیمار ما باد⁴ گشت
 که گوید که هر کو ز فرمان شاه
 مرا چند گویی گنه کار⁷ شو
 تو گویی و من خود⁹ چنمین¹⁰ کی کنم 920
 گر¹³ ایدونک ترسی همی از تنم
 کسی¹⁵ بی زمانه بگیتی نمرد
 تو فردا بمینمی که بر¹⁹ دشت جنگ
 پیشوتن بدو گفت کای نامدار
 که تا تو²¹ رسیدی بتیر²² و کمان 925
 بدل دیـــــور²⁴ راه دادی کنون
 دلت خیره²⁶ بینم همی²⁷ پر²⁸ ستیز
 چگونه کنم ترسرا³¹ از³² دلم
 دو جنگی دو شیر³⁵ و دو مرد³⁶ دلیر
 ورا نامور هیـــــچ پاسخ نداد 930
- که بر گوشه گلسستان رست خار¹
 همانا نزیبد که گوید چنمین
 دل و گوش و چشم دلیران توی
 خـــــردرا و آزدن شـــــاهرا³
 همان دین زردشت بیداد⁵ گشت
 بیـــــچد بدوزخ بود جایگاه⁶
 ز گفتار⁸ گشت اسب بیزار شو
 که از رای و فرمان¹¹ او¹² پی کنم
 من¹⁴ امروز ترسی ترا بشکنم
 نمرد¹⁶ آنک نام¹⁷ بزرگی بمرد¹⁸
 چه کار آورم پیش جنگی پلنگ²⁰
 چنمین چند گویی تو از کارزار
 نمید بر تو ابلیسرا این²³ گمان
 همی نشنوی پند این²⁵ رهنمون
 کنون هرچ²⁹ گفتم همه³⁰ ریزرز
 بدین سان کز اندیشهها³³ بگسلم³⁴
 چه³⁷ دائم که پشت که آید³⁸ بزیر
 دلش گشت پر درد³⁹ و سر⁴⁰ پر ز باد

1 I — (нет рифмы). 2 VI — باز 3 I — (؟) رای 4 K, I, IV, VI — دانی 5 VI — خوار 6 I — فرمان 7 I — که بر کار 8 I, IV, VI — برد پایگاه 9 IV — زردشت را باد 10 I, K, I — گویی من این خود همی 11 IV — ولیکن من این 12 VI — دین 13 IV — تو 14 K, IV, VI — هم 15 K, VI — که کس 16 K, IV — بمرد 17 I — نامش 18 K, I, IV — تو تا 19 I, IV — نهنگ 20 K, I, IV — در 21 K, VI — در 22 K, IV — نمرد 23 I, IV — بد 24 K — دل دیورا 25 VI — ازین 26 I, IV, VI — تیره 27 I, IV — سرت 28 VI — راست ترسی 29 K — کنم 30 IV — این کفن را کنم 31 K, VI — کنون این که 32 IV — کنم این که 33 I, IV, VI — من که ترسی 34 I, IV, VI — بیکبارگی 35 K — نگسلم 36 K, I, IV, VI — کز 37 IV — من که ترسی 38 I, VI — لب 39 I — بیچ 40 I — پشت اندر آید 41 VI — ز 42 K — شیر 43 I, IV — گرد 44 K

- 895 بدیگر¹ پیشوتن گو نیک² مرد
 بیپیش اندرون فرخ اسفندیار
 دل نیک مردان بدو زنده شد
 بیامد بدر پهلوان سوار
 چو برگشت ازو⁸ با پیشوتن بگفت
 ندیدم بدین¹⁰ گونه اسپ و سوار
 یکی زنده پیل است بر کوه گنگ
 اگر با سلیح نبردی بود
 بمالا¹⁵ همی بگنزد فرّ و زیب
 همی سوزد¹⁶ از مهر¹⁷ فرّش¹⁸ دلم
 چو فردا بیاید باوردگاه
 پیشوتن بدو گفت بشنو سخن
 ترا گفتم و بیش گویم همی²⁰
 میازار کس را که آزادمرد
 بخسب امشب و بامداد پگاه
 بایوان او روز فرخ کنیم
 همه کار نیکوست زو در جهان
 همی سر نپیچد ز فرمان تو
 تو با او چه²⁵ گویی²⁶ بکین و بخشم
- 900
 905
 910

I, 5 VI - 4 که جوید - VI بجوید - I بخورده - K 3 شپیر - IV, VI 2 و دیگر - IV 1
 ازین - K 10 گردی و مردی - I, K 9 او - IV 8 لرزنده - K 7 در - I 6 همی - VI
 VI - 13 I - 12 I - 11 I - 10 I - 9 I - 8 I - 7 I - 6 I - 5 I - 4 I - 3 I - 2 I - 1 I
 * ندانم که چون خیزد از کارزار
 I - 18 فرّ و I - 17 مهر و - K 17 سورش (?) - K 16 زبالا - VI, K 15
 نه - I, IV, VI, K 21 سخن - VI 20 بروبر کنم روز روشن - I 19 فرّ مهرش - IV مهرش
 I - 23 I - 22 I - 21 I - 20 I - 19 I - 18 I - 17 I - 16 I - 15 I - 14 I - 13 I - 12 I - 11 I - 10 I - 9 I - 8 I - 7 I - 6 I - 5 I - 4 I - 3 I - 2 I - 1 I
 بشوید (нет рифмы); I, IV, VI - 22 I - 21 I - 20 I - 19 I - 18 I - 17 I - 16 I - 15 I - 14 I - 13 I - 12 I - 11 I - 10 I - 9 I - 8 I - 7 I - 6 I - 5 I - 4 I - 3 I - 2 I - 1 I
 بشوید ز دل - IV 27 کوشی - I, IV, VI 26 تو چندین که - I 25 پرسند - IV پرسدش
 چشم ز چشم - I, IV 28

880. چو رستم بدر شد¹ ز² پرده سرای
بکریاس گفت ای سرای امید
همایون بدی گاه⁴ کاوسی کی
در فرّهی⁶ بر تو اکنون بمست
شنید این سخنها⁸ یل اسفندیار
برستم چنین گفت کای سرگرای⁹ 885
سزدگر برین¹¹ بوم زابلستان
که مهمان چو¹³ سپر آید¹⁴ از میزبان
سراپرده را گفت بُد¹⁶ روزگار
همان روز کز بهر کاوسی شاه
کجا²⁰ راه²¹ یزدان همی باز جست 890
زمین زو سراسر پر آشوب بود²³
کنون مایه دار تو گشتاسپ است²⁵
نشسته بیک دست او²⁸ زدهشت
- زمانی همی بود بر در پپای
خنک روز کافر تو بد³ جمشید
همان روز⁵ کیخسرو نیک پی
که بر تخت تو ناسزایی⁷ نشست
پیاده پیامد بر نامه دار
چرا تیز¹⁰ گشتی بپرده سرای
نهد دانشی نام¹² غلغلستان
بزشتی بر د نام پالیزبان¹⁵
که جمشید را داشتی بر کنار¹⁷
بُدی پرده و¹⁸ سایه بازگاه¹⁹
همی خواستی²² اخترانرا درست
پر از خنجر و غارت²⁴ و چوب بود²³
بپیش وی اندر چو²⁶ جاماسپ²⁷ است
که با زند و است آمدست²⁹ از بهشت

عهد—Л⁵ پیش—K⁴ آنکه بد در تو شه—I³ ب—VI² پیامد—K, I, IV, VI¹
K, IV—¹⁰ پاک رای—K, I, IV—⁹ سخن را—I⁸ ناسزا بر—K, I, IV, VI—⁷ فرّخی—K⁶
882—887 стоят после VI—¹⁵ آمد—IV—¹⁴ که—Л¹³ مرد—K—¹² مرین—I—¹¹ تیره
I—¹⁷ доб.: I—¹⁶ K—¹⁶ 6. 889.

که او راه یزدان بگیتی بهشت * نه خوشی روز بود و نه خرم بهشت
VI—¹⁹ سایه دار سپاه—K, I—¹⁹ پرده—IV—¹⁸ بوده در—Л¹⁸ K, IV, VI—¹⁸ доб. вариант этого б.
خواست دید—K, IV—²² راز—VI—²¹ گر او—I—²¹ که او—VI—²⁰ K, VI—²⁰ برکشیده بر اجر سپاه
I—²⁵ غارت و خنجر—I, IV—²⁴ گشت—K, I, IV, VI—²³ دید خواست—VI—²³ خواستش—I—
نشست تو با—VI—²⁶ نشستن با پیر—IV—²⁶ نشسته بزیر تو—Л²⁶ مایه داری که گشتاسپست
زند پاک آمد او—I—²⁹ چون—I—²⁸ نشست تو در زیر لهراسپ—K—²⁷ پیر

- 865 پگاه آی¹ در² جنگ من چاره ساز³ تو فردا بمیمنی باوردگاه بدانی⁶ که پیکار مردان مرد بدو گفت رستم که ای شیرخوی⁷ ترا بر تگ⁸ رخشی مهمان کنم تو در¹¹ پهلوی¹² خویش بشنیده ای که تیغ دلیران بر¹⁸ اسفندیار بمیمنی تو فردا سنان مرا که تا نیز با¹⁶ نامداران مرد لب مرد برنا پر از خنده شد برستم چنین گفت کای نامجوی چو²² فردا بنیایی²³ بدشت نمرد نه من کوهم و زیرم اسپه²⁶ چو کوه گر از گرز²⁹ من باد³⁰ یابد سرت وگر کشته آیی³² باوردگاه بدان تا دگر³⁴ بنده با شهریار
- 870 مکن زین سپس⁴ کار بر خود⁵ دراز که گیتی شود پیش چشمت سیاه چگونه بود روز ننگ و نبرد ترا گر چنین آمدست آرزوی سرت را⁹ بگوپال درمان¹⁰ کنم بگفتار ایشان بگرویده ای باوردگاه بر نیاید¹⁴ بکار هممان¹⁵ گرد کرده عنان مرا نچوویی باوردگاه بر¹⁷ نمرد همی¹⁸ گوهر¹⁹ آن خنده را بنده شد چرا²⁰ تیز²¹ گشتی بدین گفت وگوی بمیمنی تو²⁴ آورد²⁵ مردان مرد یگانه یکی مردمم چون²⁷ گروه²⁸ بگرید³¹ بدرد جاگر مادرت بمندمت بر زین برم نزد³³ شاه نچوید باوردگاه کپارزار

جنگ - I, IV - جنگ و چاره مساز - K³ بر - I, IV² آی و - VI - بیماری و - I, IV¹ بمیمنی - K, IV⁶ ما - K, I, IV, VI⁵ نشان - VI⁴ جنگ چاره مساز - VI چاره بساز
 11 ل, 10 بچان - K¹⁰ بگرز و - IV بمیمنی - I⁹ بگرد پی - I, IV⁸ نیکخوی - I, IV, VI⁷ نیاید باورد هرگز - I نیاید بر آوردگاه بر - K¹⁴ ب - I, IV¹³ پهلوی - IV¹² از - I, VI¹² همه - I¹⁸ چگونه خردمند روز - VI¹⁷ پسر سر - VI¹⁶ همی - VI¹⁵ ل, I, IV²³ تو - I, IV, VI²² تیره - K²¹ سبک - I²⁰ پرستنده - K مهتر - IV²⁰ کوهم - VI زیر اسپم - I²⁶ بمردی و آورد - I, IV²⁵ دل و زور - K²⁵ از - VI²⁴ بمیمنی
 یکی مردم - I²⁸ بی - VI مرد همچون - IV مرد هم بی - K²⁷ (метр нарушен). 27 بی - I, IV²⁹ راه - K, I, IV³¹ باد - ل³⁰ دست - K, I²⁹ از آدمی همگروه
 I, IV³² نگرید - K³¹ چنین - K, I, VI³⁴ بنده برم زنده نزدیک - VI³³ پایت - VI³³ گردی

- 850 زمانه همی تاختت¹ با سپاه
 بماند بگیتی ز من نام بد
 چو بشنید گردنکش اسفندیار
 بدانای پیشی⁵ نگر تا چه گفت
 که پیر فریمنده⁸ کانا بود
 تو چندین همی بر¹⁰ من افسون کنی
 تو خواهی که هر کس که این بشنود
 مرا¹² پاک خوانند¹³ نا¹⁴ پاک رای
 855 بگویند کو¹⁷ با خرام و نوید
 سپهد²⁰ ز گفتار او سر بتافت
 همی²⁴ خواهش او همه²⁵ خوار داشت²⁶
 بدانی که²⁷ من سر ز فرمان شاه
 860 بدو یابم³⁰ اندر جهان خوب و زشت
 ترا هرچ خوردی غزاینده باد
 تو اکنون بخوبی³⁴ بایوان³⁵ بپوی³⁶
 سلیمت همه جنگرا ساز کن
- که بر دست من گشت خواهی تپاه²
 بگشتاسپ³ با⁴ سرانجام بد⁴
 بدو گفت کای رستم نامدار
 بدانکه که جان با⁶ خرد کرد⁷ جفت
 وگر چند پیر روز و دانا⁹ بود
 که تا چنیر از یال بیرون کنی
 بدین خوب¹¹ گفتار تو بگرود
 ترا¹⁵ مرد هشیار نیکی فزای¹⁶
 پیامد ورا کرد چندی¹⁸ امید¹⁹
 ازان پس که جز جنگ²¹ کاری²² نیافت²³
 زبانی پیر از تلخ گفتار داشت²⁶
 نتابم²⁸ نه از بهر تخت²⁹ و کلاه
 بدویست³¹ دوزخ بدو هم³² بهشت
 بدانیدیشگانرا گزاینده³³ باد
 سخن هرچ دیدی بدستان³⁷ بگوی³⁸
 ازین پس³⁹ مپیمای با من سخن

1 K - доб. 2 K - б. оп. 3 I, IV, VI - باد این 4 K - доб. 5 K, I, IV, VI - پیشین 6 K, I, IV - با جان 7 K, I, IV - بود 8 Л, I, IV - چرب 9 K, I, IV - پیروز پیرنا 10 I, IV - با 11 I - چرب 12 Л, I, IV - کز او 13 Л, I, IV - доб. و 14 IV - هم 15 Л - مرا 16 I - б. стоит после б. 856. 17 I - I - که او 18 K - چندان 19 IV - б. оп. 20 Л - تهمتن 21 K, VI - خوب 22 I - چاره 23 Л - б. стоит после б. 858. 24 K, I, IV - همی گفت 25 K, I, IV - همی 26 K - کرد 27 K - شد 28 Л - نام 29 I, IV, VI - نگیرم 30 VI - تاج 31 K - بخوشی 32 K, I, IV, VI - بدویم 33 IV - گزاینده 34 K, IV - 35 K - از ویست 36 VI - بزاو 37 IV - آجا 38 I - б. оп. 39 I, IV - در

که چندین بگویی¹ تو از کار بند
 مگر کاسمانی⁴ سخن دیگرست
 همه پند دیوان پذیری همی
 ترا سال برنامد از⁷ روزگار
 تو یکتادلی¹⁰ و ندیده جهان
 گر ایدونک گشتاسپ از¹⁴ روی بخت¹⁵
 بگرد جهان بر¹⁷ دواند ترا
 بروی¹⁹ زمین یکسر اندیشه کرد
 که تا کیست اندر جهان نامدار
 کزان نامور بر تو آید گزند
 که شاید که بر تاج نفرین کنیم²⁵
 همی جان من در نکوهش کنی²⁶
 بتن رنج کاری تو بر²⁷ دست²⁸ خویش
 مکن شهریارا جوانی مکن
 دل ما مکن شهریارا نژند
 ز یزدان و از روی من شرم دار
 ترا بی‌نیازیست از³⁶ جنگ من

835

840

845

1 I, K - نگویی - I - ل
 2 I, IV - کار
 3 VI - آمد
 4 K, I, IV, VI - آسمانی
 5 I, K, I - و
 6 I - برانش (؟)
 7 I - تو از سال برنامده
 8 I, IV, VI - جهان
 9 VI - ب. оп.
 10 VI - برنادلی
 11 VI - جهان
 12 I, IV - جوید
 13 I - بدان
 14 IV - با
 15 K, I, IV, VI - تاخت و تاج
 16 K - روی بخت
 17 K, I, IV, VI - گیتی
 18 IV - بربراند
 19 K, I, IV, VI - ز روی
 20 IV - هوش
 21 K - چون
 22 I, K, VI - تو
 23 K, VI - تیز هوش دلش همیشه
 24 VI - ب. оп.
 25 K - کند
 26 K, I, I - نپیچد سر
 27 I - داری بدین
 28 VI - بیکدست
 29 I, IV - گر
 30 I, IV, VI - آید به
 31 IV - به
 32 I - ریش
 33 I, VI - در
 34 I, IV, VI - ب. оп.
 35 VI - تن و جان خود
 36 I, IV - از جنگ من
 37 I, IV - مکن
 38 I - و
 39 VI - رای

- 815 بی‌بینی که من در صف کارزار
چو از شهر زاول بایران³ شوم⁴
هنر پیشی بینی ز گفتار من
دل رستم از غم پر اندیشه شد
که گر من دهم دست بندگان
و کارست هر دو بنفرین و⁹ بد
هم¹⁰ از بندگان او بد شود نام من
بگرد جهان هرک راند سخن
که رستم ز دست جوانی بخست¹⁴
همان¹⁷ نام من باز گردد بنگ
وگر کشته آید بدشت نبرد
825 که او شهریاری¹⁸ جوانرا بکشت
برین بر²⁰ پس از مرگ نفرین بود
وگر من شوم کشته بر دست او
شکسته²³ شود نام دستان سام
ولیکن همی²⁴ خوب گفتار من
830 چنین گفت پس با سرافراز مرد

چونانم¹ I, IV—доб.: 2

نتابدی تو با من بدشت نبرد * شنو پند من [زمن بشنو—IV] گرد رزم مگرد
هر آنچه بگویم تو بنپذیر پند * بگفتار شاه اندر آیی ببند
پیشی چشمش—I, IV⁶ و оп. K, I, IV, VI—⁵ شویم K, I, IV—⁴ ایران بزابل—IV³
K, I, IV,¹¹ گر—IV—I¹⁰ و оп. JI, I, IV, VI—⁹ و—IV—بد—I⁸ گرازنده—K—⁷ چو یک
بکابل—IV¹⁵ نرست—I, IV—¹⁴ نه نیکو نماید ز مرد—I, IV—¹³ فرجام—K, I, IV—¹² آمد—VI
—K, I, IV, VI—²⁰ وی—I, IV—¹⁹ شهریار—IV, VI—¹⁸ همه—K, I, IV, VI—¹⁷ پای—VI—¹⁶
K,²⁴ گسته—K, I, VI—²³ (метр нарушен). کار من بر—VI—²² همه—K, I, IV—²¹ بمن بر
VI—²⁵ K, I, IV, VI—доб.: همه—VI

اگر هیچ مانیده [ماننده—VI] بودی ز من * خرد بی گمان جان ربودی ز من
کرد زرد—K, I, IV, VI—²⁶

800 چرا آب بر جام می بـفـگـنـی¹ پشوتن چنمین گفت با میگسار می آورد و رامشگرانرا بخواند چو هنگامه رفتن⁵ آمد فراز چنمین گفت با او یل⁷ اسفندیار می و هرچ خوردی ترا نوش باد 805 بدو گفت رستم که ای نامدار هران¹⁰ می که با تو خورم نوش¹¹ گشت گر این کینه از مغز¹⁴ بیرون کنی ز دشت اندرآیی سوی خان من¹⁶ سخن¹⁸ هرچ گفتیم بجای آورم بیاسای چندی و با بد¹⁹ مکوش²⁰ 810 چنمین گفت با او یل اسفندیار تو فردا بمینی²⁶ ز مردان هنر تن خویشرا²⁷ نیز²⁸ مستای هیچ

که تیزی نمید² کهن بشکنی³ که بی آب جامی می افگن⁴ بیار ز رستم همی در شگفتی بماند ز می لعل شد رستم سرفراز⁶ که شادان بدی⁸ تا بود روزگار روان دلاور پسر از توش⁹ بباد همیشة خرد بادت آموزگار روان خردمندرا¹² توش¹³ گشت بزرگی و دانش بر افزون¹⁵ کنی بوی شاد یکچند¹⁷ مهمان من¹⁶ خرد پیش تو رهنمای آورم سوی²¹ مردمی یاز²² و²³ باز آر²⁴ هوش²⁵ که تخمی که هرگز نروید مکار چو من تاختن را بمندم کمر بایوان شو²⁹ و کار فردا بسپیچ

1 VI — بـفـگـنـیـد 2 I — نـمـیـد 3 VI — بـشـکـنـیـد 4 K — 6. стоит после б. 800. 4 K — که جام آب ابی ز بر می (؟) — VI که با آب می جام چندی — IV پر از می — I جامی چنمین می I — 6 هنگام رفتنش — IV⁵

چو هنگام رفتن فراز آمدش * بـدـیـدار دـسـتـان نـیـاز آـمـدش I, IV, VI — روان بیدادیش بی توش — K, IV, VI — هوش — I, IV, VI — رستم — 7 I, IV, VI — روان مرا — VI خردمند بی — I¹² نوشه — K¹¹ همان — I¹⁰ روان ترا راستی توش — VI روز — K¹⁷ خویش — I, VI¹⁶ بافزون — K¹⁵ دلت — K, I, VI¹⁴ توشه — K¹³ راستی هم — VI²⁰ یکچند و بر بد — I, IV — بیاسای و چندین همه بد — K¹⁹ که من — I, IV¹⁸ بر بد مکوش — VI²⁵ بارای و — IV²⁴ و — IV²³ دار — I, IV²² سر — I, IV²¹ به بکوش و — VI²⁹ 29 تن خویشتن را تو — K²⁸ خویشتن — I, VI²⁷ چه بینی — VI²⁶

سپاسی بگشتاسپ زین بر¹نهم
چنان چون بستم² بپیش کیان
ز شادی تن⁴ خویش را نو کنم⁵
کسی را بتن در نباشد⁶ روان

بمردی ترا تاج بر سر نهم
ازان پس ببندم کمر بر میان
همه روی پالیز بی³ خو کنم
چو تو شاه باشی و من پهلوان

785

۱۸

که گفتار پیشی⁸ نیاید بکار
ز گفتار پیکار⁹ بسیار¹⁰ گشت
کسی را که بسیار گوید مغوان
بماند اندران¹³ خوردن اندر¹⁴ شگفت
ز هر سو نهادند¹⁶ پیشش بره¹⁷
بجای¹⁸ می پخته خام¹⁹ آورید
چه گوید²⁰ چه آرد²¹ ز کاوسی کی
که کشتی بکردی²² بروی گزار²³
بر آورد ازان چشمه زرد گرد
ببیاورد پرباده²⁴ شاهوار²⁵
که بر می نیاید بآبت²⁷ نیاز²⁸

چنین پاسخ آوردش⁷ اسفندیار
شکم گرسنه روز نیمی گذشت
بپارید¹¹ چیزی که دارید¹² خوان
چو بنهاد رستم بخوردن گرفت
یل اسفندیار و گوان¹⁵ یکسره
بفرمود مهتر که جام آورید
ببینیم تا رستم اکنون ز می
بیاورد یک جام می میگسار
بیاد شهنشاه رستم بخورد
همان جاما کودک میگسار
چنین گفت پس با پشتون²⁶ برآز

790

795

¹ I, IV-دل ² K, VI-چنان هم که بستم ³ I-با کمر و با ⁴ I, IV-دل ⁵ I, IV-بر سر ⁶ K, VI-برای
IV-обратный порядок мира. ⁷ K, VI-آورد ⁸ K, VI-نماد ⁹ I, IV, VI-بدی را نماد بتن در ¹⁰ K, VI-بسیار
پیکار ¹¹ K, VI-چندین ¹² K, VI-دارید ¹³ K, IV, VI-بماندند از ¹⁴ I, IV-خوردن او ¹⁵ I, IV-یلان ¹⁶ I, IV-
VI-доб.: ¹⁷ I, IV-نهادند هر سو به

همی خورد رستم ازانها همه * شگفت اندران مانده شاه و رمه
¹⁸ K, VI-جوید ¹⁹ K, I, IV-بدو در می سرخ فام ²⁰ I, IV, VI-بجام اندرون سرخ فام ²¹ K, VI-جام ²² I, IV-
که بگذشت بر وی بسی روزگار ²³ I, IV-بکردی ²⁴ I, IV, VI-جوید ²⁵ I, IV, VI-جوید ²⁶ I, IV-پرمایه
تهدمتن چنین گفت با او ²⁷ I, IV-خوشگوار ²⁸ I, IV-ازان باده ²⁹ I, IV-با باده ³⁰ K, VI-پرمایه
که برخاست بآبت ³¹ I, IV, VI-که بر خوان نیاید بدانت ³² I, IV, VI-که بر خوان و نانت نیامد ³³ I, IV, VI-
نیاید ³⁴ K, I, IV, VI-ب. стоит после б. 798. ³⁵ K, I, IV, VI-ب. 798.

دو دستت بمندم برم نزد شاه
 بمباشیم³ پیشش بخواهشگری
 770 رهازم ترا از غم و درد⁵ و رنج
 بخندید رستم ز⁷ اسفندیار
 کجا دیده‌ای رزم⁸ جنگاوران
 اگر بر جزین¹⁰ روی گردد سپهر
 بجای می سرخ کین¹² آوریم
 775 غو کوس خواهیم از¹⁶ آوای رود
 بمیننی تو ای فرخ اسفندیار
 چو فردا بیایی²⁰ بدشت نبرد
 ز باره²¹ باغوش²² بردارمت
 نشانمت بر نامور تخت عاج
 780 کجا²⁵ یافتستم من از کبکباد
 گشایم در گنج و هر²⁸ خواسته
 دهم بی‌نیازی سپاه ترا
 ازان پس³² بیایم بنزدیک شاه

B — بمباشم ب — K, I, IV, VI, ³ که اورا نه بینم — IV ² بدیده — I — کزو من — VI, K ¹
 بند — K ⁵ و اوسط عذک لدیه — B بسازم ب — I, IV بسازم ز — VI, K ⁴ فأشفع فیک الیه
 K — 6. стоит после ⁹ جنگ — I, IV, VI ⁸ بارستم — VI ⁷ نیابی ازان پس بجز نام — K ⁶
 کمان — VI ¹³ خون — K ¹² پای — L ¹¹ بر چنین — I, IV, VI ¹⁰ جز بدین — K ¹⁰ 6. 776.
 سرود — IV ¹⁷ خواهم نه — L ¹⁶ بمیننی تو فردا که چون — K ¹⁵ کمان و کمند — I, IV ¹⁴
 بیایم — K, I, IV ²⁰ پیشش — VI جستن — I, IV بخشش — K ¹⁹ گذاریدن — VI گرازیدن — K ¹⁸
 بی آزار نزدیک — K ²⁴ ز پرده — VI ²³ ز زین کوهه باغوش — I ²² ز کوهه — K, IV, VI ²¹
 I, IV, VI — 66. 779—780. L شاد باد — K, VI ²⁷ همه — K, VI ²⁶ که آن — VI ²⁵ بنزدیک فرخنده — I, IV
 و أحملك الی ایوانی فأجلسک علی التخت و أتوجک بالتاج الذی أعطانیه کبکباد — B
 K, VI ³¹ که دارم نهم پیشت — VI گنج — I, IV ³⁰ به پیشت نهم — K ²⁹ گنج بر — I, IV ²⁸
 نازان — I, VI ³³ نازان — K, VI ³² وزانجا — K, VI ³² بابر

من از کودکی تا شدستم¹ کهن² مرا خواری از پیوش و خواهش⁵ است ز تیزیش خندان شد اسفندیار بدوگفت کای رستم پیلتن ستمبرست⁸ بازوت چون ران شیر میان تنگ و باریک همچون پلنگ بیفشارد چنگش میان سخن ز ناخن فروریختش¹² آب زرد گرفت آنزمان دست مهتر¹⁴ بدست خنک شاه گشته اسپ آن نامدار خنک آنک چون تو پسر زاید او¹⁸ همی¹⁹ گفت و چنگش بچنگ اذرون همان²¹ ناخنش پر ز خوناب کرد²² بخندید ازو²⁴ فرخ اسفندیار تو امروز می خور که فردا برزم²⁵ چو من زین زرین نهم بر²⁶ سیاه بنیزه ز اسپت نهم بر زمین

بدین گونه از کس نبردم³ سخن⁴ وزین نرم گفتن مرا کاهش است⁶ بیازید و دستش گرفت استوار چنانی که⁷ بشنیدم از انجمن بر و یال چون ازدهای دلیر بودزه کجا گرز گیرد⁹ بچنگ¹⁰ ز برنا بخندید مرد کهن¹¹ همانا نچنید¹³ زان درد مرد چنین گفت کای شاه یزدان پرست کجا¹⁵ پور دارد چو اسفندیار همی¹⁷ فر گیتی بیفزاید او¹⁸ همی داشت تا چهار²⁰ او شد چو خون سپهبد بروها²³ پر از تاب کرد²² چنین گفت کای رستم نامدار بپیچی و یادت نیاید ز بزم بسر برنهم خسروانی کلاه ازان پس نه پرخاش جویی²⁷ نه کین

1 I, 4 نبردم بدین گونه هرگز—VI کس را ندیدم—I 3 بزرگ—I, IV 2 بگشتم—VI 1
 8 K, VI—چو—I 7 6 Б—перевод бб. 726—752 оп. 6 گفتن و پیوش—VI 5 سترگ—IV
 چنان [کجا—K] کرده که—K, I, IV 10 همی گفت خندان و چنگش—VI 9 ستمبرست
 11 K—доб.: [کرد کو—I] برکشد روز جنگ

خجسته بر و بوم زاول که شیر * همی پروراند کیانرا دلیر
 خنک زال کیش بگذرد روزگار * بماند بگیتی چو تو یادگار
 16 I, که او—K, I, IV, VI 15 رستم—VI 14 نپیچید—I, IV 13 همی ریختش—K, I, IV 12
 21 K, روی—K 20 چنین—VI 19 بیفزایدش—I, IV 18 همه—I, IV 17 زایدش—IV
 24 K, I, IV, VI—بروی سپهبد—K, I, IV, VI 23 گشت—K, VI 22 همی—VI همه—I, IV
 و لا تبقی حیئند—B جویم—K, VI 27 برنهم زین بر اسپ—I, IV 26 ز رزم—VI 25 ازان
 طالبا نزالاً و لا تضالاً

بمستندند پایش بپند گران
 بجایی که بد مهتری گر³ سری
 تھی کردم آن نامور گاهشان⁵
 ز رنج و ز تیمار دلخسته⁸ بود
 همان گیو و⁹ گودرز و هم طوس را¹⁰
 جهان پیر ز درد از¹¹ بد بدگمان¹²
 خود و شاه با لشکری¹⁴ بی گران
 همه¹⁵ نام جستم نه¹⁶ آرام¹⁷ خویش¹⁸
 بگوش آمدش بانگ رخش مرا
 جهان شد پیر از داد و پیر¹⁹ آفرین
 ز پشتش سپاوش²⁰ چون آمدی
 که لهراسپرا تاج بر سر نهاد
 ز ننگ اندران انجمن خاک خورد
 ازو در جهان نام چندین²³ نمازد²⁴
 بدین تازہ آیین²⁵ لهراسپی
 نپندد مرا دست چرخ بلند
 بگرز گرانش بمالم دو گوش²⁸

وزان پس که¹ شد سوی هاماوران
 بمردم² ز ایرانیمان لشکری
 بکشتم بچنگ اندرون شاهشان⁴
 جهاندار⁸ کاوس کی⁷ بسته بود
 بیاموردم از بپند کاوس را
 بایران بد افراسیاب آن زمان
 بایران¹⁸ کشیدم ز هاماوران
 شب تیره تنها برفتم ز پیش
 چو دید آن درفشان درفش مرا
 بپردخت ایران و شد سوی چین
 گر از یال کاوس خون آمدی
 وزو شاه کیخسرو پاک و راد²¹
 پدرم آن دلیر گرانمایه مرد
 که²² لهراسپرا شاه بایست خواند
 چه نازی بدین تاج گشتاسپی
 که گوید برو دست²⁶ رستم بپند
 که گر چرخ گوید مرا کاین نبوش²⁷

735

740

745

750

گاهرا- VI-5 شاهرا- VI-4 یا- K, I, IV, VI-3 بکردم- VI-2 چو کاوس- VI-1
 و- I-9 تیمار آن خسته- VI تیمارها خسته- K-8 خود- K, I, IV, VI-7 همان شاه- VI-6
 ابا لشکر و نامور- IV-12 درد و- I ز ترکی- K-11 739. б. стоит после б. K, I, IV-10 оп.
 ل-17 ز- VI-16 همی- VI-15 لشکر- IV, VI-14 بایوان- VI-13 б. оп. VI-10 پهلوان
 I, IV-18 доб. (см. б. 739): همی تاختم تا بآرام

بایران بد [در-IV] افراسیاب آنزمان * ابا لشکر و نامور مهتران [مردمان-IV]
 VI-доб.:

بایران بد افراسیاب آنزمان * ابا لشکری هم چو کوه گران
 I, IV-22 چو [که- I] کیخسرو از پاک مادر بزاد- K, I, IV, VI-21 سپاوش- K, I-20 از- VI-19
 IV- باره و تخت- I-25 بماند- K, VI-24 چندی- IV, VI- نام شاهی بگیتی- K-23 چو
 I, IV, دهم گوشمال- K-28 وگر چرخ با من بتابد دوال- K-27 پای- VI-26 باره تخت
 VI- б. оп.

یکی تییره¹ دژ بر سر کوه بود
چو رستم همه بت پرستان بدند
بمردی من آن³ باره را بستدم
برافروختم آتش زردهشت
بپیروزی دادگر یکخدای
که ما را بهر جای دشمن نماند
بتنها تن خویش جستیم نبرد
سخنها بمابر کنون شد⁸ دراز

720
725

۱۷

چنین گفت رستم باسفندیار
کنون داده باش و بشنو و سخن
اگر من نرفتی بمازندران
کجا بسته بد⁹ گیو¹⁰ و کاوسی¹¹ و طوسی
که گندی دل و مغز دیو سپید
سر جادوانرا بکندم ز تن
ز بند گران بردمش سوی تخت
مرا یار در هفتخوان²⁰ رخش بود

730

¹ I, IV- نیز ² I- слово неразборчиво. ³ IV- چنان ⁴ K- доб.:

بغون دلپیران ببستم میان * یکی ترک نگذاشتم در جهان
سخن شد برین گونه - IV کنون شد بر ما - I⁸ نکرد - IV⁷ بایوان - I⁶ I- б. оп.
I-¹² گودرز - K, I, IV, VI¹¹ شاه - K, VI¹⁰ شد - VI⁹ کنون شد بمابر - VI⁶ بر ما
شده تییره از غم دو - K¹³ همی کر شده گوش از آواز - VI⁶ که شد گوشها کر از ان زخم
IV-¹⁶ خود - K¹⁵ کرا بد - K, I¹⁴ همی کرد گردون بریشان فسوس - IV چشم خروس
یار - K²⁰ ایوان - L¹⁹ I- б. стоит после б. 732. K, I, IV, VI-¹⁸ оп. و IV¹⁷ ستوران
شمشیر و تییر - I²³ همان تیغ - K²² چو - I, IV²¹ دل بود و پس - I¹ مازندران
کجا زور رستم - VI

700 بزرگی¹ ز شاهان من یافتی
 ترا باز گویم⁴ همه هرچ هست
 که تا⁵ شاه گشتاسپ را داد⁶ تخت
 هرانکس⁷ که رفت از پی دین بچین⁸
 ازان پس که ما را بگفت گرز
 بلهراسپ از بند من بد رسید
 705 بی آورد جاماسپ آهنگران
 همان¹³ کار آهنگران دیر بود
 دلم تنگ شد بانگشان برزدم
 برافراختم سر ز جای نشستم
 710 گریزان شد ارجاسپ از پیشی من
 بمردی بمستم کمر بر میان
 شنیدی که در هفتخوان پیشی من
 بچاره برویمن دژاندر شدم
 بجستم همه²⁰ کین²¹ ایرانیان
 بتوران و چین آنچه من کرده ام
 715 همانا ندید دست گور²⁵ از پلنگ
 ز²⁸ هنگام تور و²⁹ فریدون گرد

چو در بندگی تیز² بشتافتی³
 یکی گر دروغست بنمای دست
 میان بسته دارم بمردی و بخت
 بکردند⁹ زان پس برو آفرین
 بمستم پدر دور کردم¹⁰ ز بزم¹¹
 شد از ترک روی¹² زمین ناپدید
 که ما را گشاید ز بند گران
 مرا دل¹⁴ بر آهنگ شمشیر بود
 تن از دست آهنگران بستم
 غل و¹⁵ بند برهم شکستم بدست¹⁶
 بران سان یکی نامدار¹⁷ انجمن
 همی رفتیم از پس چو شیر زیان
 چه آمد ز شیران و از اهرمن¹⁸
 جهانی¹⁹ بران گونه برهم زد
 بخون²² بزرگان بمستم میان²³
 همان رنج و سختی که من برده ام²⁴
 نه²⁶ از²⁷ شست ملاح کام نهنگ
 کس اندر جهان نام این دژ نمرد³⁰

¹ K, I, IV, VI— تو شاهی ² K, I, VI— اگر چند برکینه ³ Б— перевод бб. 689—700
 следует после перевода бб. 700—724. ⁴ K, I, IV, VI— بمان تا بگویم ⁵ Л— گر ⁶ I— با داد
 IV— بنهاد ⁷ I, IV— همانکس ⁸ I— چنین ⁹ Л— بکردیم K, VI— نکردند ¹⁰ I, IV—
 ترک رومی ¹¹ VI— رزم ¹² Л, I— بستمند تا دور ماندم ¹³ VI— بستمند و مرا دور کرد او
 K— доб.: شکستیم پست ¹⁴ I, VI— دل من ¹⁵ K, I, VI— همه ¹⁶ VI— بستمند و مرا دور کرد او
 برفتم از آنجا بدان رزمگاه * که گشتاسپ را بخت گم کرد راه
 جهانرا ¹⁷ Л— б. оп. ¹⁸ K, IV, VI— چه آمد ز دیوان آن انجمن ¹⁹ K—
²⁰ K, I, VI— همی ²¹ I— از ²² Л— بکین ²³ K, I— обратный порядок мисра. ²⁴ I—
²⁵ VI— کوه ²⁶ K, I, VI— گر ²⁷ IV— در ²⁸ VI— ب ²⁹ K— و оп. ³⁰ K, VI— б.
 стоит после б. 719; I— б. оп.

بخندید و شادان دلش بردمید
 شنیدم همه درد^۴ و تیمار^۵ تو
 ز گردنکششان سر برآورده ام
 تھی کردم از بت پرستان زمین
 که از کشتگان^۷ خاک شد ناپدید^۸
 که گشتاسپ از تخم^۹ لهراسپست
 که او را بدی از مهان تاج^{۱۱} و^{۱۲} گاه
 که کردی پدر^{۱۳} بر پیشین^{۱۴} آفرین
 خردمند^{۱۶} شاهای دلش پر ز داد
 که شاه جهان^{۱۸} بود و زیبای گاه^{۱۹}
 کجا^{۲۰} بر سر رومیان افسرست
 ز تخم فریدون^{۲۱} با فرّ و داد
 که از خسروان نام^{۲۲} شاهای^{۲۳} ببرد
 که بی راه بسپار^{۲۴} و راه^{۲۵} اندکیست
 بزرگان^{۲۶} بیدار^{۲۷} و^{۲۸} پاکان من
 نجویم همی زمین سخن کیسما

چو از رستم اسفندیار^۱ این شنید
 بدو گفت ازین^۲ رنج و کردار^۳ تو
 کنون کارهایی که من کرده ام
 نخستین کمر بستم^۶ از بهر دین
 کس از جنگجویان گیتی ندید
 نژاد من از تخم^۹ گشتاسپست
 که لهراسپ بد پور اورند شاه
 هم اورند از گوهر کی پیشین
 پیشین بود^{۱۵} از تخم^{۱۶} کیقباد
 همی رو چنین^{۱۷} تا فریدون شاه
 همان مادرم دختر قیصرست
 همان قیصر از سلم دارد نژاد
 همان سلم پور فریدون گرد
 بگویم من و کس نگوید که نیست
 تو آنی که پیشی نیاکان من
 پرستنده بودی همی^{۲۹} با نیا

685

690

695

رنج گفتار—VI پیکار—^۳ I, IV—^۴ K, I, IV, VI—^۵ کز—^۶ K, I, IV, VI—^۷ ز رستم چو اسفندیار—^۸ K, I, IV, VI—^۹ ب—
^{۱۰} B—^{۱۱} جنگ آن—^{۱۲} I—^{۱۳} (метр нарушен).^{۱۴} IV—^{۱۵} کردار—^{۱۶} IV, VI—^{۱۷} کار—^{۱۸} IV—^{۱۹} رنج—^{۲۰} Л—
 آنزمان نام—^{۲۱} K, VI—^{۲۲} پشت—^{۲۳} I, IV—^{۲۴} فرزند—^{۲۵} K—^{۲۶} و غطیت بدمائهم الأرض
 آنکه—^{۲۷} K, VI—^{۲۸} پسر—^{۲۹} IV, VI—^{۳۰} پیشین—^{۳۱} IV—^{۳۲} که اصل کیان بود و زیبای—^{۳۳} I, IV—^{۳۴} همیدون—^{۳۵} IV, VI—^{۳۶} هنرمند—^{۳۷} IV—
^{۳۸} I—^{۳۹} 66. 691—693 op.;^{۴۰} K, IV, VI—^{۴۱} اصل کیان—^{۴۲} K, IV, VI—^{۴۳} که او—^{۴۴} K, I, IV, VI—^{۴۵} I—
^{۴۶} 66. 691—693 приписаны на полях.^{۴۷} K, I, IV, VI—^{۴۸} نژادی بآیین و—^{۴۹} K—
^{۵۰} I, IV—^{۵۱} گوی—^{۵۲} K, I, IV, VI—^{۵۳} گردی—^{۵۴} K, I, IV, VI—^{۵۵} بی فرّ او داد—^{۵۶} I—
^{۵۷} 27 I,^{۵۸} بزرگان و—^{۵۹} K, I, IV—^{۶۰} داد—^{۶۱} I—^{۶۲} بی فرّ او داد—^{۶۳} IV—^{۶۴} بی فرّ او راه—^{۶۵} I—
^{۶۶} بی ده فراوان^{۶۷} I,^{۶۸} تو خود—^{۶۹} K, I, IV, VI—^{۷۰} K—^{۷۱} شاهان—^{۷۲} IV—
 و—^{۷۳} K—^{۷۴} оп.

- 665 همان عهد کیخسرو دادگر
زمین را سراسر همه³ گشتم
چو من برگزینم ز جیعون بر آب
ز کاموس⁵ در⁶ جنگ هاماوران
نه ارژنگ ماندم نه دیو سپید⁸
- 670 همی¹¹ از پیی شاه فرزندان
که گردی چو سهراب هرگز¹³ نبود
ز پانصد¹⁵ همانا فزونست سال
همی¹⁶ پهلوان بودم اندر جهان
بسان¹⁸ فریدون فرخ‌نژاد
- 675 ز تخیبت اندر آورد ضحاکرا
دگر سام کو بود مارا نیا
سه دیگر که چون من بیستم کمر
بران خرمی روز هرگز نبود
که من بودم اندر جهان کامران
- 680 بدن گفتم این تا بدانی همه
تو اندر زمانه رسیده نوی
تن خویش بینی همی در جهان
چو بسیار شد گفته‌های خوریم
- که چون او نیست از کیان کسی¹ کمر²
بسی شاه پیدادگر کشته‌ام
ز توران بچین آمد⁴ افراسیاب
بتنها⁷ برفتم بمازندان
نه سنجه نه اولاد⁹ غندی¹⁰ نه پید
بگشتم دلپیر¹² خردمندرا
بزرور و بمردی و رزم‌آزمود¹⁴
که تا من جدا گشتم از پشت زال
یکی بود با آشکارم نهان¹⁷
که تاج بزرگی بسر برنهاد
سپرد آن سر و تاج او خاکرا
بمرد از جهان دانش¹⁹ و کیسپا
تن‌آسان شد اندر جهان²⁰ تاجور
پی مرد بی‌راه بر دز نبود
مرا بود شمشیر و گرز گران
تو شاهی و گردنکشان چون²¹ رمه
اگر چند با فر کیخسروی
نه‌ای آگه²² از کارهای نهان
همی جان²³ اندیشه‌ها²⁴ بشکریم²⁵

1 K — از بزرگان — 2 VI-6. оп. 3 K, I, IV, VI — همه سر بسر — 4 K, VI — رفت — 5 VI —
نه اولاد — VI — 6 K — کولاد — 7 K, IV, VI — سفید — 8 K — کولاد — 9 K — کولاد — 10 K — کولاد — 11 IV — وز — 12 K —
چو تنها — 13 K, I, IV, VI — سفید — 14 B — перевод бб. 15 K — کولاد — 16 K — کولاد — 17 K —
667-671 отсутствует. 18 I, IV, VI — ششصد — 19 K — هفتصد — 20 I, IV, VI — ششصد — 21 I, IV, VI — ششصد — 22 K —
K —

همه پهلوان جهان بوده‌ام * بید روز هرگز نیپیموده‌ام
که تو — K — 21 K — از رنجه — 22 K, I, IV — این سخن — 23 K, I, IV — این سخن — 24 K, I, IV — این سخن — 25 K —
ب — 26 B — اندوهر — 27 IV — جای — 28 K, I, IV — این سخن — 29 K, I, IV — این سخن — 30 K, I, IV — این سخن — 31 K —
فأحضر أيها الساقى المدام وحث الأقداح وروح الأرواح

نریمان سام پور نریمان بُدست
 بگریختی بدی³ خسرو تاجور
 نبرد در⁴ زمانه چنو⁵ نیک نام⁶
 که از چنگ⁸ او کس نیابد⁹ رها
 ورا کس ندیدی گریزان ز چنگ¹⁰
 هم اندر¹¹ هوا پیر کرگس بسوخت
 دل خسرو از یسار او شد درم
 تنش بر¹⁶ زمین و سرش¹⁷ باسمان¹⁸
 ز تابیدن خور زیانش بدی
 سر²⁰ از گنبد ماه²¹ بگذاشتی²²
 ازو چرخ گردنده گریان شدی
 ز تیغ یلی هر دو²⁵ بیجان²⁶ شدند²⁷
 بدو کسور هند شاداب بود
 ز شاهان گیتی برآورده سر
 خردمند گردن نیچد ز راست
 یلانرا ز من جست باید هنر
 که بر من بهانه نیارند جست

همان سام پور نریمان بُدست
 بزرگست و گرشاسپ² بودش پدر
 همانا شنیدستی آواز سام
 بکششتی⁷ بطوس اندرون ازدها
 بدریا نهنگ و بخشکی پلنگ
 بدریا سر ماهیمان برفروخت
 همی پیل¹² را درکشیدی¹³ بدم
 و دیگر یکی¹⁴ دیو بد بدگمان¹⁵
 که دریای چین تا¹⁹ میانش بدی
 همی ماهی از آب برداشتی
 بخورشید ماهیش بریان شدی
 دو پتیاره زین گونه²³ پیچان²⁴ شدند
 همان مادرم دخت مهرباب بود
 که ضحاک بودیش²⁸ پنجم پدر
 نژادی ازین نامورتر کراست
 دگر²⁹ آنک³⁰ اندر جهان سردسر
 همان عهد کاوسی دارم نخست³¹

650

655

660

سوم - K³ هوشنگ - K, I, IV, VI² و آن نیرم ولد آشهنج ثالث ملوک العالم - B¹
 نخستین - K, I, IV⁷ K - б. оп.⁶ چو او - VI⁵ نیبند - IV⁴ سپم - VI⁶ شمر - IV⁴ شه و - I
 همش بوی و رنگ - K, VI¹⁰ نبودی - VI⁶ نگشتی - I, IV⁹ زخم - VI⁸ بکشت او - VI⁶
 همش نام و ننگ و همش خاک و سنگ - I, IV, VI¹¹ همش خاک و سنگ
 یکی سهمگین - K¹⁵ دگر که ز - VI⁶ که با - I¹⁴ برکشیدی - I, IV¹³ پیش - I¹² وزودر
 در - I¹⁹ K - б. стоит после б. 653.¹⁸ سرین - IV¹⁷ دو پایش - IV¹⁶ دیو بد بی گمان
 I, IV, VI²⁵ گریان - K²⁴ زینسان که - VI²³ بفراشتی - IV²² شید - K²¹ پس - I²⁰
 B - перевод бб. 650-659 отсутствует; IV - доб.:
 بیکی ازدها کو ز رود کشف * برون آمد و کرد گیتی چو کف
 درست - IV³¹ هرانکس که - I, IV³⁰ هنر - K, VI²⁹ بودش به - K, I, IV²⁸

ز دستان مر اورا خورش¹ بود² کام³
تن زال پیشش اندرش خوار بود⁵
بیدیدار او کس نید شاد کام⁷
ز جامه برهنه تن خوار اوی
برو گشت زین گونه چندی¹⁰ سپهر
برهنه سوی سیستانش¹¹ کشید
ز ندادانی و دیوی¹² و غرچگی
نیای من و نیکخواهان من
فراوان برین¹³ سال بگذشت¹⁴ نیز
چو با شاخ¹⁶ شد رستم آمد برش
بگردون برآمد چنمین کار اوی
بمالید و پس پادشاهی¹⁹ گرفت

بمردش بجایی که بودش کنام
اگر چند سیمرغ⁴ نهار بود
بینداختش پس بپیش⁶ کنام
همی خورد⁸ افکنده مردار اوی
چو افکنده⁹ سیمرغ بر زال مهر
ازان پس که مردار چندی چشید
پذیرفت سامش ز بی بچگی
خجسته بزرگان و شاهان من
ورا برکشیدند و دادند چیز
یکی سرو بد¹⁵ ناپسوده سرش
ز مردی و بال¹⁷ و دیدار اوی
برین گونه ناپارسایی¹⁸ گرفت

635

640

۱۵

چه گویی سخنهای نالپذیر
روانت ز دیوان بمالد²² همی²³
نگوید سخن پادشا جز که²⁵ راست
بزرگست و²⁷ بادانش و نیک نام²⁸

بدو گفت رستم که آرام²⁰ گیر
دلنت بیش کژی بمالد²¹ همی
تو آن گوی کز پادشاهان²⁴ سزاست
جهاندار داند که دستان سام²⁶

645

بر کام — I-4 VI-б. оп. 3 بیدار او کس نید شاد — K-2 نه خوش — IV نخوش — I-1
ورفته الی و کرها و طرحه — B; LI, K-б. оп.; 7 خوار پیش — VI-6 LI-б. оп. 5 بر کام و — IV
K-11 چند گونه — K-10 برافکنند — K, I, VI-9 خورد از — K, VI-8 عند آفراخها
شد — I, IV-15 برآمد برین سال — VI-14 برو — IV بدو — I-13 پیری — VI-12 سیستان در
ناپارسایی — K, I, IV, VI-19 بر پادشاهی — K, I, IV, VI-18 فرهنک — I, IV-17 تاج — K-16
نمالد — IV نمالد — K نمالد — I, I-22 نمالد — IV نمالد — I, I-21 آن یاد — LI-20
شاه جز راه — K, I, IV, VI-25 پادشاهی — K, I, VI-24 (متن تصحیح قیاسی) VI-б. оп. 23
[گفت — IV] LI-27 و — LI-28 K-доб.: 28 و — LI-27 و این آبک أعلم بدستان — B-26 [گفت — IV]

نژاد من از پشت سام و جمست * که چون او نبرده بگیتی کمست

هنر بین و این نامور گوهرم¹ که از تخمه² سام³ کنداورم⁴
 هنر باید از مرد و⁵ فرّ و نژاد کفیی راد دارد⁶ دلی پیر ز داد⁷
 سزاوار من⁸ گر ترا نیست جای مرا هست پیروزی و هوش⁹ و رای
 ازان پس بفرمود فرزند شاه که کرسی ز زمین نهد پیش گاه
 بدان تا گو¹⁰ نامور پهلوان نشینند¹¹ بر شهریار جوان¹²
 بیامد¹³ بران کرسی زر نشست پر از خشم¹⁴ بویا ترنجی بدست¹⁵

620

۱۴

چنین گفت با رستم اسفندیار که ای نیک¹ دل مهتر نامدار
 من ای دون شنیدستم از بخردان¹⁷ بزرگان و¹⁸ بیداردل موبدان¹⁹
 ازان برگذشته نیاکان تو سرافراز و دین دار و²⁰ پاکان تو²¹
 که دستتان بدگوهر دیوزاد²² فراوان ز سامش نهان²⁵ داشتند
 تنش تیره بد²⁷ موی و رویش سپید کنش تیره بد²⁷
 بفرمود تا پیش دریا برند موی و رویش سپید
 بیامد بگسترد سیمرغ پر سیمرغ پر

625

630

۱ IV—приписано на полях: شاه—IV ۳ گوهر—I ۲ تخمه برترم—I ۱

همان سام از تخم جمشید بود * نماینده چون ماه و خورشید بود
 نام—IV, I, فرّ—VI, K, ۹ هنروارتر—VI, ۸. ۷ I—ب. ۵. ۶ K—باید—IV ۶ و—IV ۵
 K—۱۴ چورستم—IV ۱۳. ۱۲ K, I, VI—ب. ۵. ۱۱ IV—از نشست از—IV ۱۱ چنان باگهر—IV ۱۰
 فغض الآن علیک و اسکن و تناول الکأس و اترك هذه الحدّة و: 613—623. 66—B ۱۵ خشم و
 الطیث. فمکن له لیجلس عن یساره فقال: لا أقعد إلا حیث اشتهیت ثم لما استوی
 IV—۲۰ بخردان—IV, I ۱۹. ۱۸ I, IV—موبدان—IV ۱۷ شیر—IV ۱۶ بهم المجلس
 ندارد—VI ۲۴ فزون زمین—IV, I, K ۲۳ از دیو زاد—IV, I ۲۲. ۲۱ K, I, IV—ب. ۵. ۲۰ K, I, IV—بیدار
 فانقضت—B ۲۸. ۲۷ K, I, VI—تیره و—VI, I, K ۲۷ کاشتنند—L ۲۶ نگه—L ۲۵ فزون زمین
 علیہ العنقاء

کز و همیشه بگذاشتی نرّه شیر
 دگر شاهزاده یل اسفندیار
 سخنها ز هر گونه بشنودهام²
 بدیدم یکی شاه فرخ همال³
 جهانزی بروبر کنند آفرین
 بچنگ اندرون افسس کازرار⁵
 بدو⁷ گفت کای⁸ پور سام سوار
 نجستم⁹ همی زین سخن کام و نام¹⁰
 نکردم ترا رنجه تندی مساز¹²
 بپوشش بسسازم سوی داد راه¹³
 بتو¹⁵ شاد دارم روان یکزمان¹⁶
 بدشت آمدی خانه بگذاشتی
 ز تندی و تیزی²⁰ مبر هیچ نام
 ز رستم همی مجلس آرای کرد
 بجایی نشینم که رای²¹ منست
 نشستی بیماری ازان کم سزاست²³
 که آیین من²⁴ بین و²⁵ بگشای چشم

که من سام یل را بخوانم¹ دلیر
 بگیتی منم زو کنون یادگار
 بسی پهلوان جهان بودام
 سپاسم ز یزدان که بگذشت سال
 که کین خواهد از مرد ناپاک دین⁴
 تووی نامور پرهنر شهریار
 بخندید از⁶ رستم اسفندیار
 شدی تنگدل چون نیامد خرام
 چنین گرم بد روز و راه¹¹ دراز
 همی گفتم از بامداد پگاه
 بدیدار دستت ان شوم شادمان¹⁴
 کنون تو¹⁷ بدین¹⁸ رنج برداشتی
 بآرام¹⁹ بنشین و برادر جام
 بدست چپ خویش بر جای کرد
 جهان دیده گفت این نه جای منست
 بهمین بفرمود کز²² دست راست
 چنین گفت با شاهزاده بخشم

605

610

615

1 K, I, IV, VI—доб.: K, I, IV, VI—نخوانم IV¹

ز دشمن جهان پاک من کردهام * بسی رنج و تیمار من خوردهام [بردهام—K]
 VI—обратный порядок мисра. 3 K—با فرّ و یال—4 K, VI—از من ابا پاک دین—5 K, I, VI—
 بچستم—VI—نجستم—VI—با—8 VI—چنین—7 K, I, IV, VI—پر—IV—با—6 K, I, VI—
 б. оп. 10 K, I, IV, VI—نام و کام—11 I, IV—راهی—12 B—و—13 K—راه—14 J—شادکام—
 و لم یؤخرنی عنها إلا العثر الشدید و—15 K, I, VI—همی یکزمان—VI—روان و زمان—IV—روانرا بکام—16 J—ز تو—IV—همی—17 K—
 شادکام—14 J—بیمایم بر تو بر راه—I, IV, VI—به پیمایم این ما به راه—13 K—الطریق البعید
 کندی—K—20 K—بیماری و—VI—بیمارام و—K, I, IV—19 K—چنین—K, VI—18 K—تو اکنون
 21 VI—جای—22 K—بفرمود بهمین که بر—I, IV, VI—بفرمود رستم که بر—23 J—نشستن—
 که بر ساز—I—25 K—برز مرا—24 K—بیماراست چونان که خواست—IV—بیمارا چنان کت هواست
 خردرا بفرروز و—VI—و بر من تو

<p>بمهر و بدیهیم نازان³ ترست بزیار اندرون ازدهای دلپیر⁴ همانگه پذیره شدش نامدار نوآیین و نوساز⁵ و فرخ جوان چنین بود تا بود پیمان تو مشو تیز با پیر بر⁶ خیره خیر وزین نامداران سترگ آیدت برای و بدانش تنک داریم فرزنده⁷ تخم⁸ نیرم⁹ منم بسی¹⁰ جادوانرا کنم نامپید¹¹ همان رخش¹² غران هژبر¹³ مرا سواران جنگی¹⁴ و مردان کین ربودم سر و پای¹⁵ کردم بيمند بهر جای پشت دلپیران منم مدان خویشتن برتر از آسمان¹⁶ بجویم¹⁷ همی رای و¹⁸ پیوند¹⁹ تو تبه دارد²⁰ از جنگ من روزگار²¹</p>	<p>بپیری¹ سوی گنج یازان² ترست همی آمد از دور رستم چو شیر چو آمد بنزدیک اسفندیار بدو گفت رستم که ای پهلوان خرامی نیرزید³ مهمان⁴ تو سخن هرچ گویم همه⁵ یاد گیر همی خویشتن را بزرگ آیدت همانا بمردی سبک داریم بگیتی چنان دان که رستم منم بخاید⁶ ز من چنگ دیو سپید⁷ بزرگان که دیدند ببر⁸ مرا چو کاموس جنگی چو خاقان چین که از پشت زینشان بخم کنند نگهدار ایران و توران⁹ منم ازین خواهش من مشو بدگمان¹⁰ من از بهر این فر و اورند¹¹ تو نخواهم که چون تو یکی شهریار 600</p>
--	--

¹ I, VI سیر وی - ² I, VI نازان - ³ I نازان (нет рифмы) - ⁴ K, I, VI - 6. оп. ⁵ I, VI نیرزم بجهمان - ⁶ I, VI نیرزم - ⁷ I, VI نیرزم - ⁸ I, VI نیرزم - ⁹ I, VI نیرزم - ¹⁰ I, IV سپاه - ¹¹ K, I, VI - ¹² I, IV, VI نماند - ¹³ K, I, VI - ¹⁴ I, IV, VI نماند - ¹⁵ K, I, VI - ¹⁶ I, IV, VI نماند - ¹⁷ I, IV, VI نماند - ¹⁸ I, IV, VI نماند - ¹⁹ I, IV, VI نماند - ²⁰ I, IV, VI نماند - ²¹ I, IV, VI نماند

²² K, VI - ²³ IV - доб.:

اگر چرخ با من بود سخت کوش * بگرز گرانش بمالم دو گوش
²⁴ K - ²⁵ K, I, IV, VI - ²⁶ K, I, IV, VI آرام - ²⁷ K, I, IV, VI آرام - ²⁸ K, I, IV, VI آرام - ²⁹ K, I, IV, VI آرام - ³⁰ K, I, IV, VI آرام

و لا آرید آن یتلف شهریار مثلک - B از من گه کارزار - VI در کارزار

نگه کرد رستم بره‌بر بسی
 ز مغز دلیر آب³ برتر گذشت
 بی‌ارای و آزادگان را بخوان
 تو آیین این نامور یاد دار
 همان⁷ زین بآرایش چنین کنند
 کجا⁸ کار ما را گرفتست خوار

چو چندی¹ برآمد نیامد کسی
 چو هنگام نان² خوردن اندر گذشت
 بخندید و گفت ای برادر تو خوان
 گرینست⁴ آیین اسفندیار⁵
 بفرمود⁶ تا رخش را زین کنند
 شوم باز گویم باسفندیار

570

۱۳

یکی گرز⁹ گاپوپیکر¹⁰ بدست¹¹
 سپهر را بدیدار او بد¹² شتاب
 دلش مهر و پیوند او برگزید
 نمازد بکس جز بسام سوار¹⁴
 همان¹⁶ رخش گوپی که آهرمنست
 برافشانند از تارک¹⁷ پیل نیل¹⁸
 نه از نامداران پیشین شنید¹⁹
 که جوید ازین نامور کارزار²⁰
 بکشتن دهد نامداری چو ماه

نشست از بر رخش چون پیل مست⁹
 بیامد دمان تا بنزدیک آب
 هرانکس که از لشکر او را بدید
 همی گفت هر کس¹³ که این نامدار
 برین کوه¹⁵ زین که آهنست
 اگر هم نبردش بود زنده پیل
 کسی مرد ازین سان بگیتی ندید
 خرد نیست اندر سر شهریار
 برین سان²¹ همی از پی تاج و گاه²²

575

580

که اینست - K⁴ دلیران جو - IV - آز - I³ می - VI - هنگامه - K² دیری - VI - I, K¹
 که او - K, I, IV, VI⁸ همه - I⁷ بفرمای - K, I, IV⁶ آن نامدار - I⁵ چنین است - I, IV
 خروشیدن - I, IV¹¹ یکی تیغ هندی گرفته - K¹⁰ تا رود نیل - VI بر سان پیل - I, IV⁹
 K - доб.: خروشیدن وی بشد تا دو میل - VI اسپ شد بر دو میل

همی رفت بر رخش بر سان پیل * خروشیدن اسپ شد بر دو میل
 چنین - IV - همین - I¹⁶ از - Л-добр.¹⁵ باسفندیار - I¹⁴ لشکر - K, I, VI¹³ در - VI¹²
 K, I, IV,¹⁹ نمازد زمانی برین زنده پیل - K¹⁸ برافشان تو بر تارک - VI او بر رخ - I¹⁷
 کزین گونه شاه‌ی چو - IV که با فر گردی چو اسفندیار - K, I, VI²⁰ VI - б. оп.
 تاج شاه - K²² یل - VI²¹ اسفندیار

نماید سبک سوی پیوند³ تو
 بیبازی سر اندر نیارد بدام
 ندادست دانا بگیتی⁴ نشان
 مگوی آنکه هرگز نماید⁵ پسند
 سزد گر نگوید یل شی رگری⁶
 بزشتی میان دو گردن فراز
 بمردی و گردی⁸ تواذاتری
 نگه کن که تا کیست با آفرین
 که گر من بپیچم سر¹³ از شهریار
 همان¹⁶ پیش¹⁷ یزدان پشوهش¹⁸ بود
 کسی چشم دین را²⁰ بسوزن ندوخت
 تن پاک و جان ترا سودمند
 دل شهریاران نیازد²³ بکین
 کسی را نفرمود²⁴ کورا²⁵ بخوان
 ز رویین دژ آنکه سخن²⁶ در گرفت²⁷
 پیاد شهنشاه جامی بخورد³¹
 ز خوردن نگه داشت پیمان خویش

نماید¹ دو پای ورا² بند تو
 سوار جهان پور دستان سام
 چنو پهلوانی ز گردن کشان
 چگونه توان کرد پایش بپند
 سخنهای ناخوب و نادلپذیر
 بترسم که این کار گردد دراز
 بزرگی و از⁷ شاه داناتری
 یکی بزم جوید یکی⁹ رزم¹⁰ و کین
 چنین داد پاسخ ورا¹¹ نامدار¹²
 بدین گیتی اندر¹⁴ نکوهش¹⁵ بود
 دو گیتی پرستم نخواهم¹⁹ فروخت
 بدو گفت هر چیز کامد²¹ ز پند
 همه گفتم اکنون بهی²² برگزین
 سپهد ز خوالیگران خواست خوان
 چو نان خورده شد جام می برگرفت
 ازان مردی²⁸ خود²⁹ همی یاد کرد³⁰
 همی بود رستم بایوان خویش

555

560

565

نه اندیشد از فرّ و K-³ پا و نمنش- IV پای و نمنش- I² نشاید- IV بساید- K¹
 مکن آنکه- IV⁵ دانای گیتی- IV⁴ سوی سوگند- IV وی سوی پند- I, VI اورند
 بچنگ و بمردی- K, I, IV, VI⁸ وز- J⁷ 66. 554-556 on. K, I, VI⁶ یزدان ندارد
 سر بپیچم من- I, IV¹³ یل اسفندیار- VI¹² بدو- I, IV¹¹ بند- K¹⁰ دگر- I, IV⁹
 K-¹⁸ هم از بیم- I, IV¹⁷ هم از- VI¹⁶ پشوهش- K¹⁵ مرا خود بگیتی- I, IV¹⁴
 VI- نماید- IV²³ بهین- I²² کاید- IV, VI²¹ بدرا- IV²⁰ نخواهد- IV, VI¹⁹ نکوهش
 آنگاه بر سر گرفت- I²⁷ دژ و هفتخوان- K²⁶ کابرا- VI²⁵ بفرمود- IV, VI²⁴ نیارد
 K, ³¹ کرد یاد- IV³⁰ ازان نامداران- IV²⁹ مردمی- J²⁸ اندازه اندر گرفت- VI
 K, IV- обратный порядок мисра; B-³¹ می باز خورد- VI می خورد شاد- IV می باده خورد- I
 ثم إن اسفندیار وعده بالمصیر الی داره و إجابته الی ضیافته فرکم رستم: 567-520. 66.
 و انصرف راجعا و أمر بترتیب الأطعمة و تهیهة أسباب الضیافة

دل خستہ را اندر¹ اندیشہ بست
رخ زال سہام نریسمان بدید
رسیدم بنزدیک³ اسفندیار
خردمند و⁴ با زیب و با فرہی
بزرگی و دانایی اورا سپرد
ہمی تافت زو فرّ شاہنشہی

ازانچایگہ رخش را برنشست
بیامد دمان² تا بایوان رسید
بدو گفت کای مہتر نامدار
سواریش دیدم چو سرو سہی
تو گفستی کہ شاہ فریدون گرد
بدیدن فزون آمد از آگہی

535

۱۲

پہر اندیشہ شد نامدار بلند
بیامد ہم انگہ⁵ بپردہ سرای
کہ کاری گرفتیم دشخوار⁷ خوار
ورا نزد من نیز⁸ دیدار⁹ نیست
گر از ما¹² یکی را برآید¹³ قفیز
سر¹⁴ از آشناییش گریان شود
برادر کہ یابد چو اسفندیار
کہ یک نامور با دگر کین نجست
ہم از رستم و ہم ز اسفندیار
بہندد ہمی بر¹⁷ خرد دیو راہ
روانت ہمیشہ¹⁸ خرد پرورد²⁰
نیوشندہ باش از²¹ برادر سخن
بزرگیش با مردمی بود²³ جفت

چو رستم برفت از لب ہیرومند
پشوتن کہ بد شاہرا رهنمای
چنین گفت با او⁶ یل اسفندیار
بایوان رستم مرا کار نیست
ہمان گر¹⁰ نباید بخوانمش¹¹ نیز
دل زندہ از کشتہ بریان شود
پشوتن بدو گفت کای نامدار
بیزدان کہ دیدم شمارا نجست
دلہم گشت زان کار چون نوبہار
چو در کارتہان باز¹⁵ کردم¹⁶ نگاہ
تو آگاہی از کار دین و خرد¹⁸
بپہرہیز و با جان ستیزہ مکن
شنیدم²² ہمہ ہرچ رستم بگفت

540

545

550

1 VI- در رزم جویش در- 2 I- دوان 3 IV- نزدیک رسیدیم 4 I, IV- و 5 K, I, بازار- 6 IV- 7 I- 8 K, I, IV- راہ 9 IV- 10 K- اگر او 11 VI- 12 JI, VI- کہ گر زین- 13 K- 14 VI- پس 15 K- ژرف 16 I, IV, VI- کردم اکنون- 17 I- مر 18 K, I, VI- 19 IV- بدانش 20 K, I, VI- رای پدر- 21 I- ای 22 VI- 23 I- بود او بہریش

515 گر این¹ تپیزی² از مغز بیرون کنی
 ز من هرچ خواهی تو⁴ فرمان⁵ کنم
 مگر بند کز بند عاری بود
 نبینند مرا زنده با بند کسی
 ز تو پیشش بودند کنداوران
 520 بپاسخ چنین گفتش⁹ اسفندیار
 همه راست گفتی نگفتی دروغ
 ولیکن پشتوتن شناسد¹³ که شاه
 گر اکنون بیایم سوی خان تو
 تو گردن بپیچی¹⁵ ز فرمان شاه
 525 دگر¹⁷ آنک گر¹⁸ با تو جنگ آورم¹⁹
 فرامش کنم مهر نان و نمک
 وگر سر بپیچم ز فرمان شاه
 ترا آرزو گر چنین آمدست
 که داند که فردا چه شاید²² بدن
 530 بدو گفت رستم که²⁵ ایدون کنم
 بیک هفته نخچیر کردم همی
 بهنگام خوردن مرا باز خوان

و اجتهدت فی إصلاح ذات-ب کینه- VI- خسته- J, K, ³ کینه- K, I, VI- ² توگر- VI- ¹
 7 оп. و- J ⁸ K, I, VI- ز دیدارت آرایش- I, IV- ⁶ پیمان- I- ⁵ خواهیت- I- ⁴ البین
 б. оп.; Б — перевод б. отсутствует. ⁹ K, I, IV, VI- گفت- ¹⁰ K, I, IV, VI- از گوان-
 14 K, I, شنیدست- VI- ¹³ نگیرد روانت- VI- ¹² ز کژی- I- ¹¹ [یلان- K کیمان- VI] جهان
 یکی- IV- ¹⁷ بدان گیتی آتش بود پایگاه- IV- ¹⁶ نه پیچی- VI- ¹⁵ چون- IV, VI-
 ز پایی نژاد- VI- نمک- IV- پیاکی نژاد اندر آریم شک- K- ²⁰ آوریم- K- ¹⁹ من- VI- ما- K- ¹⁸
 21 I- вместо бб. 524-527 гаплография: اندر آرم بشک

تو گردن بپیچی ز فرمان شاه * بدان گیتی آتش بود پایگاه
 25 VI- بپاید- I, IV, VI- نشاید- K- ²⁴ داستانهها- K, I, IV, VI- ²³ خواهد- K, I, IV, VI- ²²
 26 IV, VI- رزم- ²⁷ K, I, IV, VI- بخوان- ²⁷ تو با دودۀ خویش بنشین بخوان

<p>500</p> <p>وزین¹ بستگی من جگر² خستهام نمانم که تا شب بمانی بماند همه⁵ از من انگار⁶ ای پهلوان ازان پس که⁸ من تاج بر سر نهیم نه¹⁰ نزدیک دادار باشد گناه چو تو¹³ باز گردی بزابلستان ز من نیز یابی بسی¹⁵ خواسته بدو گفت رستم که ای نامدار که خرم کنم دل دیدار تو دو گردن فرازیم پییر و جوان بترسم که چشم بد آید همی همی یابد اندر میان دیو²³ راه یکی ننگ باشد مرا زین سخن که چون تو سپهبد گزیده سری²⁸ نیایی زمانی تو در³⁰ خان من</p>	<p>505</p> <p>بپیش تو اندر کمربستهام³ وگر بر تو⁴ آید ز چیمزی گزند بدی نیاید⁷ از شاه روشن روان⁸ جهانرا بدست تو اندر نهیم نه شرم آیدم¹¹ نیز از¹² روی شاه بهنگام بشکوفه¹⁴ گلستان که گردد بر و¹⁶ بومت آراسته¹⁷ همی جستم از داور¹⁸ کردگار کنون چون بدیدم¹⁹ من آزار²⁰ تو خردمند و بیدار²¹ دو پهلوان²² سر از خواب خوش برگراید همی دلت کژ²⁴ کند²⁵ از پی تاج²⁶ و گاه که تا جاودان آن²⁷ نگردد کهن سرافراز شیری و نام آوری²⁹ نباشی³¹ بدین مرز مهمان من³²</p>
<p>510</p>	<p>510</p>

فانه مهما رآک و: 498-500-66. B-3 ازین بستنت من روان- I, IV-2 بدین- K-1
نه بر جانت- I, IV-4 قد أدخلت علیه مقیدا قرع سن الندم و تعثر فی ذیل الخجل
بدی خود نیاید ز شه- K-8 نیاید بد از- IV-7 همین بر گمانی تو- I-6 همی- IV-5
آید از تاج و- K, I-12 آیدت- IV-11 به- K-10 چو- I-9 خود بی گمان- I- بی گمان
بیابی تو چندان- K, I, IV-15 و. Л, I, IV-доб. 14 دگر- IV- وگر- K, I-13 از [وز- I]
و لم یمق فی القید الی اللیل و لا شک أنه لا: 506-500-66. B-17 و. Л-16 ز من
ز- I-20 شنیدم- K, I-19 دادگر- K-18 یچئی منه شر و لا ینالک منه مکروه و ضیر
B-22 перевод б. отсутствует. 22 بینا و- Л-21 کنون دیدم آن خوب گفتار- IV- گفتار
K-28 جاودانه- IV-27 گشت خواهان تخت- K-26 بکرد- I-25 کم- IV-24 میان دو- I-23
بیایی نیایی سوی- K- نباشی سوی- Л-30 کنداوری- K, I, IV-29 سزاهتری- I- سری افسری
IV-514-512-66. B-490; оп., см. 491-514-66. VI-32 بیاشی- IV-31 خرامان بیایی تو در- IV
ثم لذك إذا امتنعت من إجابتی و لم تحضر دعوتی جرّ ذلك علی عاراً یمقی أثره مدی الدهر

که دیدم ترا شاد و روشن روان
 یلان جهان خاک¹ بودن ترا
 یکی شاخ بیند که بر باشدش
 بود ایمن از روزگار درشت
 بگیتی بماند ترا یادگار⁴
 سپهدار اسپافکن و⁶ نره شیر⁷
 جهاندار و بیدار و روشن روان
 که باشم¹¹ بران آرزو کامگار
 بیدار روشن کنی جان¹² من¹³
 بکوشیم و با آن¹⁴ بساییم دست
 که ای از یلان جهان یادگار
 همه¹⁷ شهر¹⁸ ایران بدو¹⁹ شاد کام
 گذشت از بر و²¹ بوم وز جای تو²²
 نپیچم روان²³ آشکار و نهان
 نه با نامداران این بوم جنگ
 بران رو که فرمان دهد شهریار
 نباشد ز بند شهنشاه ننگ
 سراسر بدو باز گردد گناه

که یزدان سپاسی ای جهان پهلوان
 سزاوار باشد ستودن ترا
 خنک² آنک چون تو پسر باشدش
 خنک آنک او را بود³ چون تو پشت
 خنک زال کشی بگذرد روزگار
 دیدم⁵ ترا یادم آمد زریز
 بدو گفتم رستم که ای پهلوان
 یکی آرزو دارم⁸ از⁹ شهریار¹⁰
 خرامان بیایی سوی خان من
 سزای تو گر نیست چیزی که هست
 چنین پاسخ آوردش¹⁵ اسفندیار
 هرآنکس کجا¹⁶ چون تو باشد بنام
 نشاید گذر کردن از رای تو²⁰
 ولیکن ز فرمان شاه جهان
 بزابل نفرمود ما را درنگ
 تو آن کن که بر یابی²⁴ از روزگار
 تو خود بند بر پای نه بی درنگ
 ترا چون برم بسته نزدیک شاه

485

490

495

¹ I — یلانرا همه بنده
² IV — خوشا
³ K, I, IV, VI — باشد ورا
⁴ K, I, VI — б. оп.
⁵ I, IV — چو دیدم
⁶ I, IV, VI — و оп.
⁷ IV — شیرگیر Б — бб. 482—487:
⁸ K, I, VI — خواهم
⁹ I — ای
¹⁰ K, I, IV, VI —
¹¹ Л — نامدار
¹² VI — مرز مهمان
¹³ I — б. оп.
¹⁴ IV — او
¹⁵ K — آورد
¹⁶ K, I, IV — که او
¹⁷ I — ازو
¹⁸ IV — مرز
¹⁹ I — بود
²⁰ K, I, IV, VI —
²¹ Л — و оп.
²² K — او
²³ K — ای
²⁴ I — همی
 491—493 отсутствует; вместо б. 494: لست أخرج عما حدّه لی الملک
 برتجایی

بديدار هر دو گرفتند شتاب¹
 پياده شد و⁴ داد يـل را درود
 همي خواستم تا بود رهنمـاي
 چنين تن درست آيد و⁷ با⁸ سپاه
 همي¹¹ در سخن¹² راي فرخ نهيـم¹³
 خرد زين سخن رهنمـاي منست
 نگردم¹⁵ بهر کار¹⁶ گرد دروغ
 بديـن تازه رويي نگرديدمي¹⁹
 مـران²⁰ تاجدار جهان²¹ بخشرا
 بنـبالا و فـرت²² بنـازد پدر
 پرستند²⁴ بيدار بخت ترا
 بچويد سرش²⁷ اندر آيد بگرد
 دل بدسگالان²⁹ بدو نهيـم باد
 شبان سياه بر تو نوروز³⁰ باد³¹
 فرود آمد از باره³² نامدار³³
 چو خشنود شد³⁴ آفرين برگرفت

چنين تا رسيدند نزديک آب
 تهمتن ز خشک² اندر آمد برود³
 پس از آفرين گفت⁵ کز يک خدای
 که با نامداران بديـن⁶ جايگاه
 نشينيم يکجاي و⁹ پاسخ دهيم¹⁰
 چنان دان که يزدان گواي منست
 که من زين سخنها نچويم¹⁴ فروغ
 که روی سپاوش¹⁷ گر¹⁸ دیدمی
 نمائی همی جز سپاوخشرا
 خنک شاه کو چون تو دارد پسر
 خنک²³ شهر ايران که تخت ترا
 درم گردد²⁵ آنکس که با تو²⁶ نبرد
 همه دشمنان از تو پر²⁸ بيم باد
 همه ساله بخت تو پيروز باد
 چو بشنيد گفتارش اسفنديار
 گو³⁴ پيلتـن را³⁵ بمر درگرفت

470

475

480

فحاض B فرود IV—³ رخش IV—² K, I, VI—¹ б. оп.; B—перевод б. отсутствует.
 که تا I— که تو نامور اندرين K—⁶ بسی آفرين کرد K—⁵ همي I, IV—⁴ رستم الماء
 K—⁹ آمدم پی VI—⁸ آمده I آمدی IV—⁷ K که با نامدار اندرين VI—⁶ آمدی اندرين
 ورا در جهان VI—¹² همه IV—¹¹ همان K—¹¹ نشينيم و گفتار فرخ نهيـم I, IV—¹⁰ б. оп.
 آن آری الشهباز قداما علی حتی: 470—469. B—⁶⁶ وزن پس همه نیک پاسخ دهيم I—¹³
 سپاوخش K—¹⁷ جای I, VI—¹⁶ نگردد VI—¹⁵ نگيرم I, IV—¹⁴ آجالسه و آفاوضه
 خوشا IV—²³ چهرت I—²² نکو I—²¹ مرا I—²⁰ نغنديدمی I—¹⁹ اگر K, I, IV, VI—¹⁸
 درم بخت آن کز تو I, IV—²⁶ بخت K, VI—²⁵ پرستنده VI—²⁴ نه پيـنند IV—²⁴ پيـنند I—²⁴
 K—³⁰ بدسگالت I, IV—²⁹ در K—²⁸ ز تخت و ز بخت I, IV—²⁷ ز تخت VI—²⁷ K چويد
 تن I, IV—³⁴ K, I, IV—³⁴ راهوار I, IV—³³ مرکب K—³² 66. 478—479. VI—³¹ چون روز
 گشت VI—³⁶ فراوان برو IV—³⁶ فراوان ستود I—³⁶ پيلوارش I, IV—³⁵ بر VI—

بدو گفت چون رستم پیوستن
 دل شایر دارد تن ژنده پیل
 بیامد کنون تا لب هیرمند
 بدیدار شاه آمدستش نیاز
 ز بهمن برآشفقت اسفندیار 455
 بدو گفت کنز مردم سرفراز
 وگر⁵ کودکانرا⁶ بکاری⁷ بززرگ
 تو گردنکشانرا¹⁰ کجا دیده‌ای
 که¹² رستم همی پیل جنگی کنی
 چنین گفت پس با پیشو تن برآز
 جوانی همی سازد از خویشتن 460
 ندیده بود کسی¹ بهر² انجمن
 نهنگان³ برآرد ز دریای نیل
 اسی جوشن و خود و⁴ گرز و کمنند
 ندانم چه دارد همی با تو راز
 ورا بر سر انجمن کرد خوار
 نزدیک که با زن نشینند برآز
 فرستی⁸ نباشد⁹ دلیر و سترگ
 که آواز روباه بشنیده‌ای¹¹
 دل نامور¹³ انجمن بشکنی
 که این¹⁴ شیر رزم‌آور¹⁵ جنگ¹⁶ ساز¹⁷
 ز سالش همانا نیامد¹⁸ شکن

۱۱

بفرمود کاسپ سیه زین کنی¹⁹
 پس از لشکر نامور صد سوار²²
 بیامد دمان تا لب هیرمند
 ازین سو خروشنی برآورد رخشی 465
 ببالای او²⁰ زین زین کنی²¹
 برفتند با فرخ اسفندیار
 بفتراک بر گرد کرده کمنند²³
 وزان²⁴ روی²⁵ اسپ یل²⁶ تاج بخش

نهنگی—I, VI—K³ نمیند کسی نیز در [بر—K]² K, I, VI—¹ IV—کش
 بکار—VI⁷ کودکی را—IV⁶ دگر—K, I, IV⁵ نه جوشن نه خود و نه—K, I, IV, VI⁴
 که—I, IV¹¹ شیر زیانرا—IV گردان جنگی—K¹⁰ نباشی—K⁹ فرستد—I, IV, VI⁸
 ای—I, IV¹⁴ نامدار—K, VI¹³ ز—K, I, IV, VI¹² نشنیده—VI رستم بهردی پسندیده
 فصاح اسفندیار علیه و: 66. 455—460 B¹⁷ رزم—K, I, IV, VI¹⁶ جنگ آور—K, I, IV, VI¹⁵
 کنند—VI¹⁹ نیامد همانا—I, IV¹⁸ لم یعجبه و صفه لرستم بمحضر ممن حضر من الغوم
 و استصحاب مائة—B هزار—I, VI²² I—6. стоит после 6. 463. VI—کنند²¹ ببالاش بر—I²⁰
 IV—دوب: و سار حتی وصل الى شاطئ النهر—B. I—6. op.;²³ فارسی
 خروشان همی رفت اسفندیار * چنین تا بیامد بر نامدار
 گو—K²⁶ سوی—I, IV²⁵ دگر—I²⁴

ز یـاقوت و زر آورم افسـرش
 نه برگـستوان و نه گوپـال و تیغ
 نیـاشد مرا روز با او سپـید²
 سر ژنده پـیل اندرآرد⁴ بـند⁵
 نجوید کسی رزم کشی نیـست کین
 برآی⁷ و بـمردی یکی⁸ نامدار⁹
 ندیدد او ز ما هیچ کردار بد
 وزان روی رستم برافراخت¹⁰ یال
 سرش تیز¹¹ گشته ز بیم گزند
 همی بود تا بهمـن آرد¹⁴ درود
 همی بود پیش پدر بر پـای
 که¹⁵ پاسخ چه کرد آن یل نامدار¹⁶
 بگفت آنچ بشنیده بد¹⁷ در بدر¹⁸
 پس از گاه گفتار او²⁰ کرد یاد
 همان²¹ نیز²² نادیده اندر نهفت
 اگر نیـکویی بـینم¹ اندر سرش
 ندارم ازو گنج و گوهر دریغ
 و گـر باز گرداندم نامـید
 تو دانی که آن³ تاب داده کمند
 زواره بدو گفت منـدیش ازین
 ندانم بگـیتی چو اسفندیار⁶
 نیـباید ز مرد خرد کار بد
 زواره بیـامد بنزدیک زال
 بیامد دمان تا لب هیـرمند
 عنانرا گران کرد بر¹² پیش رود¹³
 چو بهمـن بیامد بـپرده سرای
 بپرسید ازو فرخ اسفندیار
 چو بشنید بنشست پیش پدر
 نخستین درودش¹⁹ ز رستم بداد
 همه دیده پیش پدر باز گفت

پیلان در آرد— I, IV— آرم— K⁴ که از— VI— کزان— K³ سفید— IV, VI² ببند— VI¹

و إن ردنی و لم یجب دعوتی ما یکون یومی 66. 438—439. B— پیلان نیابد گزند— VI⁵
 یکی شهریار— I, IV⁷ معه بالنیر المضئ. ثم لا یخفی أن الغلبة لمن تكون
 خیره— K, I, IV¹¹ برافراشت— VI¹⁰ چو اسفندیار— I, IV⁹ چو او— K⁸ بزور— VI
 چه— I, IV¹⁵ همی داد بر پاک یزدان— I, IV¹⁴ زود— VI¹³ در— VI¹² تیره— VI
 فرود آمد از باره نامدار— IV [بشنودی— K] از پهلوان سوار— I, VI¹⁶ K,
 см. б. 480, IV— доб. (см. б. 481):

گو پیلتن را بمر درگرفت * چو خشنود شد آفرین درگرفت
 IV— доб.: سر بسر— VI¹⁸ بشنید ازو— I, IV, VI¹⁷ K,

زبان برگشاد آن دلیر جوان * ز گفتار و کردار آن پهلوان
 همی— K²¹ پس از گاه ز رستم همی— I, IV ز پیغام و پاسخ همی— K, VI²⁰ پیامش— I¹⁹

روز— VI²²

بدیدار خسرو نیاز آیدت
 خرامان بیایم بنزدیک شاه
 ببوسم سر⁵ و پای و چشم ورا
 که پایم⁷ چرا کرد باید ببنده⁸
 بگویشی پیرمایه¹¹ اسفندیار

چو هنگام رفتن فراز آیدت
 عنان با¹ عنان تو² بندم³ براه
 بیپوشی کنم نرم⁴ چشم ورا
 بپوسم ز بیدار⁶ شاه بلند
 همه⁹ هرچ گفتم ترا¹⁰ یاد دار

425

۱۰

روان گشت¹³ با موید پاکتن¹⁴
 زواره فرامرز را پیش خواند
 بنزد مه کابلستان¹⁷ شوید¹⁶
 جهانرا یکی خواستار آمدست
 برو¹⁹ جامه²⁰ خسرو آیین نهید²¹
 ازان نیز پیرمایه²³ پایگاه²³
 خورشهای خوب از پی²⁵ پرورش
 پر از کینه و رزمخواه آمدست
 نیندیشد²⁸ از جنگ یک دشت شیر
 بنیکی بود²⁹ هر کسی را امید

ز رستم چو بشنید بهمن سخن¹²
 تهمتن زمانی برهبر¹⁵ بماند
 کز ایدر بنزدیک دستان شوید¹⁶
 بگویند کاسفندیار آمدست
 بایوانها¹⁸ تخت زرین نهید
 چنان هم که²² هنگام کاوس شاه
 بسازید چیزی که باید²⁴ خورش
 که نزدیک ما پور شاه آمدست
 گوی²⁶ نامدارست و شاهی²⁷ دلیر
 شوم پیش او گر پذیرد نوید

430

435

VI - دور - K⁴ پیچم - I, VI³ عنانت نه - I, VI² عنانت به - K² از - I, VI¹
 لم أفارقك: 424-421 - B⁸ دستم - IV⁷ بیداد - I, IV⁶ پیروز - K⁶ سو - I⁵ حرب (?)
 و أسیر فی خدمة ركبک حتی نصیر معا الی حضرة الملک کشتناسب فأعذر الیه و أسنسل
 کنون - I⁹ ما فی قلبه من سخیمة و أقبل رأسه و رجله و أتلطف - حتی یقبل معذرتی
 همی راند - K¹³ I, VI¹³ برفت - K¹² I, VI¹² بگو پیش پیرمایه - K¹¹ I, IV¹¹ همه - I, IV¹⁰
 زاولستان - I¹⁷ روید - K¹⁶ I, VI¹⁶ برهبر - I, VI¹⁵ برهبر زمانی - K¹⁵ تفت - K¹⁴ I, VI¹⁴
 خسروی گسترید - I²¹ جامها - K²⁰ بدو - I, IV¹⁹ بایوان درون - K¹⁸ زابلستان - IV¹⁸
 باشد - I, IV²⁴ جایگاه - K²³ همچو - I, IV²² و ابسطوا المفارش الخسروانیة - B²²
 شاه - VI²⁷ یکی - VI²⁶ گو - IV²⁶ نباید که ماند ازو - I²⁵ نباید که کم آید از - K²⁵ VI²⁵
 دهم - I²⁹ نه اندیشد - K²⁸

بززرگان بآتشش¹ نیابند² راه
 همان تابش مهر⁴ نتوان زهفت
 تو بر راه من بر⁶ ستیزه مریز
 ندیدست کسی بند بر پای من
 تو آن کن که از پادشاهان¹⁰ سزاست
 بمردی ز دل دور کن خشم و کین
 بدل خرمی دار و بگذر¹² رود
 گرامی کن ایوان مارا¹⁴ بسور
 چنان چون بدم کهتر¹⁵ کیقباد
 چو آیی بایوان¹⁶ من با¹⁷ سپاه
 برآساید¹⁹ از رنج مرد و ستور
 همه دشت نخچیر و مرغ اندر آب
 بیمینم ز تو²¹ زور مردان²² جنگ
 چو خواهی که لشکر بایران بری
 گشایم در گنجهای کهن
 به پیش تو آرم همه هرچ هست
 بخواه²⁶ آنچه خواهی و دیگر ببخش
 درم ده سپهرا و تندی مکن

ز دریا³ گذر نیست بی آشنای
 نه روبه توان کرد با شیر جفت⁵
 که من خود یکی مایهام در⁷ ستیز
 نه بگرفت پیل⁸ ژیان جای من⁹
 مگرد از پی آنک آن نارواست¹¹
 جهانرا بچشم جوانی مبین
 ترا باد¹³ از پاک یزدان درود
 مباش از پرستنده خویش دور
 کنون از تو دارم دل و مغز شاد
 همایدر بشادی بماشی¹⁸ دو ماه
 دل دشمنان گردد از رشک کور
 اگر دیر مادی بگیری²⁰ شتاب
 بشمشیر شیر افگنی²³ گر پلنگ²⁴
 بنزدیک شاه دلیران بری
 که ایدر فگندم بشمشیر بن
 که من²⁵ گرد کردم بنیروی دست
 مکن بر دل ما چنین روز²⁷ دخش²⁸
 چو خوبی²⁹ بیابی³⁰ نژندی³¹ مکن

ماه— K, I, VI⁴ پدریا— I, IV³ نسازند— IV² بر آتش— I, IV, VI¹ K
 و لم یر أحد: 406. B—6. شیر— I, IV⁸ پر— IV⁷ من در— VI⁶ B—6. не переведен.
 مدار [مکن—VI] آزا [ایچ—با—I] دیو— K, I, VI¹¹ پادشاهی— K, VI¹⁰ رجلی فی القید
 — J¹⁵ این خاندۀ ما— I, IV¹⁴ آید— K, VI¹³ بگذار— I¹² [نیز—K] بر دست راست
 بنزدیک— K, I, IV, VI¹⁶ حتی اصیر لک عبدا کما کنت لکیقباد من قبل— B¹⁵ کهتر
 بیمینی دل و— I²¹ نگیری— IV²⁰ بیاساید— I¹⁹ بماشی بشادی— I, IV¹⁸ بی— I¹⁷
 با شیر جویند جنگ— I²⁴ یا— K, IV, VI²³ زور و مردی و— IV²² روز میدان و— K²²
 IV— رخشی— J, K, I²⁸ دور— VI²⁷ بدار— I, IV²⁶ کچا— I, IV²⁵ (нет рифмы).
 نیابی— VI³⁰ خوشی— K, I, IV, VI²⁹ (متن تصحیح قیاسی—رداکتور) بخش— VI²⁸ (؟) غشی
 فتحت لک أبواب الغزائن التي ملأتها بعد السيف و أبحتک إياها: 416—420. B—66.³¹

که اکنون بتو¹ دل بیاراستم
 بزرگی و گردی³ و مهر ترا
 بیاد شهنشاه گیریم جام⁵
 بخواهشگری⁷ تیز⁸ بشتافتیم⁹
 ز تو بشنوم هرچ¹² فرمود شاه
 ز کیخسرو آغاز تا کیقباد
 ننگه کن بکردار و آزار¹⁵ من
 همان¹⁷ رنجهایی¹⁸ که من برده‌ام¹⁹
 از امروز تا روز پیشی²⁰ زمان²¹
 که از²² شاه ایران گزند آیدم
 چو بیند بدودر نماید بسی
 ز گیتی برافرازم آواز خویش
 بیاویز پایم²⁴ بچرم پلنگ
 بیستم فگنده²⁶ بدریای نیل
 ازان پس²⁹ سر من³⁰ بیاید برید³¹
 بیدهها دل³² دیو رنجور دار
 بمردی مکن بادرا در قفس

ز یزدان همی آرزو خواستم
 که بینم² پسندیده چهر ترا
 نشینیم بایکدگر⁴ شادکام
 کنون آنچ جستیم⁶ همه یافتیم
 بپیش تو آیم کنون¹⁰ بی¹¹ سپاه
 بیارم برت عهد شاهان داد
 کنون شهریارا¹⁸ تو در¹⁴ کار من
 گر آن¹⁶ نیکوینها که من کرده‌ام
 پرستیدن شهریاران همان
 چو پاداش آن رنج بند آیدم
 همان به که گیتی نمیند کسی
 بیایم بگویم همه راز خویش
 بمازو بیندم²³ یکی پالنگ
 ازان سان²⁵ که من گردن زنده پیل
 چو²⁷ از من گناهی بیاید²⁸ پدید
 سخنه‌های ناخوش ز من دور دار
 مگوی آنچ هرگز نگفتست کس

390

395

400

¹ K, I, VI—بدو ² K, I, IV, VI—دیدم ³ I—مردی ⁴ K, I, IV—یک با دگر ⁵ I, IV, VI—
 VI—б. стоит после б. 389. ⁶ I, IV—دیدم ⁷ K—همی ⁸ I, IV—پیش ⁹ VI—
 обратный порядок мисра. ¹⁰ I, IV—همی ¹¹ VI—با ¹² K, I, IV, VI—آنچه ¹³ K, I, IV,
 VI—¹⁴ K—¹⁵ K, VI—بازار ¹⁶ K—¹⁷ I—همین ¹⁸ K, VI—غمها ¹⁹ K, I, IV, VI—
 خورده‌ام ²⁰ K, IV—پیشین ²¹ VI—²² K, I, IV, VI—²³ K, I, IV, VI—
 بیاورم ²⁴ K—²⁵ K, I, VI—²⁶ K, I, IV, VI—²⁷ K—²⁸ K, I, IV, VI—
 بیاورد ²⁹ K, I, IV, VI—³⁰ K, VI—³¹ Б—б. 400: ³² IV—تن

نشستند بر باره هر دو سوار
 370 بدادش یکایک درود و¹ پیام
 همی راند بهمن بر نامدار
 از اسفندیار آن ییل نیک نام²

۹

چو بهش نپید رستم ز بهمن³ سخن
 چنین گفت کآری⁵ شنیدم پیام
 ز من پاسخ این بر باسفندیار
 هرآنکس که دارد روانش خرد
 375 چو مردی⁶ و پیروزی و خواسته
 بزگرگی و گردی⁷ و نام بلند
 بگیتی بران سان که اکنون توپی
 بهباشیم بر داد و¹⁰ یزدان پرست
 سخن هرچ برگفتنش روی نیست
 380 وگر¹³ جان تو بسپرد راه آز
 چو مهتر سراید سخن سخنه¹⁵ به
 ز گفتارت آنکه¹⁷ بدی¹⁸ بنده شاد
 بهمردی²⁰ و گردی²¹ و رای و خرد
 پدیدست²³ نامت بهندوستان
 385 ازان پندها داشتیم من سپاس

۱ K, I, IV, VI — بهمن ز رستم — ۳ K شادکام — I, IV, VI ۲ به بهمن — IV به رستم — I ۴
 (метр нарушен). ۵ K, I — آری — IV آری — ۶ Л — چنین که آری — ۷ K, I — فامتلاً دماغه فکرأ — B مغز مرد
 بگیرییم — K ۱۱ همواره — IV ۱۰ دلت — I, IV ۹ دارد — I, IV, VI ۸ مردی — VI ۷ بمردی
 گفتار و کردار — K ۱۶ گفته — I, IV ۱۵ شود از پی — L ۱۴ اگر — K, I, IV, VI ۱۳ بدانرا — K ۱۲
 ز مردی — K ۲۰ گوید — K ۱۹ شدی — I, IV ۱۸ آنکس — K, I, IV, VI ۱۷ بدگوی — IV
 ۲۵ I, بهند — I ۲۴ ندیدست — VI چو پیداست — K, I, IV ۲۳ فرهنگ — K, I ۲۱
 حق شناس — IV ۲۷ در شب — I ۲۶ سنایش — IV

برادرش را نیز با خود¹ نشانند
 دگر⁴ گور بنهاد در پیش خویش⁵
 نمک برپراگند و بمبرد⁷ و خورد
 همی خورد بهمن ز گور اندکی
 بخندید رستم بدو گفت شاه
 خورش چون بدین گونه داری بخوان
 چگونگی زدی¹⁴ نیزه در کارزار
 بدو گفت بهمن¹⁵ که خسرو¹⁶ نژاد
 خورش کم بود کوشش و¹⁸ جنگ بیش
 بخندید رستم با آواز گفت
 یکی جام زرین پر از باده کرد
 دگر جام بر دست بهمن نهاد
 بترسید بهمن ز جام نمید
 بدو گفت کای بچۀ شهریار
 ازو بستند آن جام بهمن²⁵ بچنگ²⁶
 همی ماند از رستم اندر³⁰ شگفت

وزان نامداران کسانرا² نخواند³
 که هر بار گوری بدی خوردنیش⁶
 نظاره بروبر⁸ سرافراز مرد
 نبد خوردنش زان⁹ او ده¹⁰ یکی
 ز بهر خورش دارد این پیشگاه¹¹
 چرا رفتی اندر¹² دم¹³ هفتخوان
 چو خوردن چنین داری ای شهریار
 سخن گوی و¹⁷ بسیمارخواره مباد
 بکف برنهمیم آن زمان جان خویش
 که مردی نشاید¹⁹ ز مردان²⁰ نهفت²¹
 وزو یی²² مردان آزاده کرد
 که برگیر ازان کس که خواهی تو یاد²³
 زواره نخستین دمی درکشید
 بتو شاد بادا می و میگسار²⁴
 دل آزار²⁷ کرده بدان²⁸ می درنگ²⁹
 ازان خوردن و یال و بازوی³¹ و گفت

доб.: IV— نمازد— VI— بخواند— IV—³ بسی را— IV— کسی را— I, VI—² او— I, IV, VI—¹

زواره فرامرز چون پیل مست * همان نامداران یزدان پرست
 LI—6. оп.; B— کجا بود خوردش یکی گور بیش— IV—⁶ (нет рифмы). خودش— K—⁵ یکی— IV—⁴
 بدرد— IV—⁷ K, IV,⁸ و الآخر بین یدی رستم و کن رستم یاکل کل مّرة وحدة حمار وحش
 بیش دارد سپاه— I—¹¹ صد— K, I, IV, VI—¹⁰ پیش— I, IV—⁹ آن— VI—
 بهمن— VI—¹⁶ خسرو— VI—¹⁵ زنی— K, I, IV, VI—¹⁴ ره— I, IV, VI—¹³ چگونه شدی بر
 ز مردان نشاید— I, IV, VI—²⁰ نباشد— K—¹⁹ و— K, I, IV, VI—¹⁸ оп. و— IV—¹⁷
 I, IV—²¹ доб.:

یکی جام می خواست از میگسار * که کشتنی نکردی بروبر گذار
 K, I, IV—²⁶ پر می— LI—²⁵ می خوشگوار— K—²⁴ بباد— LI—²³ ازو نام— LI—²²
 بهمن ازو در— LI, K—³⁰ میخواره بد تنک— K, I, IV—²⁹ پر از— LI—²⁸ آرام— I, IV—²⁷
 بالا— VI— بازو— K, I, IV—³¹

ور ایدونک¹ او² بهتر آید بچنگ
 نشست از بر باره بادپای 335
 بگفت آن شگفتی بموید⁴ که دید
 چو⁵ آمد بنزدیک نخچییرگاه
 بموید چنین گفت کین مرد کیست
 پندیره شدش با زواره بهم
 پیاده شد از باره⁸ بهمین چو دود 340
 بدو گفت رستم که تا نام خویش
 بدو¹³ گفت من پور اسفندیار
 ورا پهلوان زود در بر گرفت
 برفتند هر دو بجای نشست
 چو بنشست بهمین بدادش درود 345
 ازان پس چنین گفت کاسفندیار
 سراپرده زد بر لب هیرمنند
 پیامی رسانم ز اسفندیار
 چنین گفت رستم که فرمان²³ شاه
 خوریم آنچه²⁵ داریم چیزی نخست 350
 بگسترد بر سفره بر نان نرم
 چو²⁷ دستارخوان²⁸ پیشی بهمین نهاد

بگیرد همه شهر - K, VI³ گر ایدونک زو - VI² گر ایدون کز - K¹
 تهمتن بدیدش هم‌انگه - K, I, VI⁶ بر - VI⁵ بموید بگفت آن شگفتی - IV⁴ ایران
 به [ز - I] نخچیر هر کس که - K, I, VI⁸ فتوجه نحوه فلما راه رستم: 338-315-66 - B⁷
 نیام ز تو - K¹² نمود - K, I, VI¹¹ و - IV¹⁰ بپرسیدنش - K, VI¹⁰ اسپ - K, I, VI⁹
 مهترپرست - K, I, VI¹⁶ پور اسفندیار - VI¹⁵ سر خسروان - JI¹⁴ چنین - I, IV¹³
 348. см. б. 348. اگر بشنود پهلوان سوار - IV²⁰ بر - I¹⁹ هر که بود - IV¹⁸ و - JI¹⁷
 346. см. б. 346. چو آتش برفت از در شهریار - IV²² فیروز - I²¹ پیروز - K, IV, VI²¹
 قد تعب - B برنجید [و - I, IV] زین سان بپیمود راه - K, I, IV, VI²⁴ فرزندان - I, IV, VI²⁴
 پرستنده - I, IV, VI²⁸ ب - K²⁷ بر آورد - VI²⁶ آنکه - VI²⁵ ابن الملک من مکان بعید
 همی - K, I, VI²⁹ خوان

بدیدد آن بر³ پهلوان سپاه⁴
 بر او نشسته بسی⁵ رهنمون⁶
 نهاده بر خویش گوپال و رخت⁷
 پرستنده بر پای پیشش پسر
 درخت و گیاه بود و هم جویدار
 ویا آفتاب سپیده دمست¹⁰
 نه از نامداران¹¹ پیشی¹² شنید
 نتابد¹⁴ بپس چد سر از کارزار
 دل زال و رودابه¹⁵ پیچان¹⁶ کنم
 فروهشمت زان کوهسار بلند
 خروشیدن¹⁹ سنگ خارا شنید
 یکی سنگ غلتمان شد از کوهسار²¹
 زواره همی کرد زین گونه شور
 ز گردش بر²³ کوه تارک شد
 زواره برو آفرین کرد و پور
 چو دید²⁵ آن بزرگی و کردار²⁶ اوی
 کند با چنین نامور کارزار
 همان به که با او²⁷ مدارا کند

نگه کرد بهمن¹ بنخچیرگاه²
 درختی گرفته بچنگ اندرون
 یکی نزه گوری زده بر درخت
 یکی جام پر می بدست دگر
 همی گشت رخش اندران⁸ مرغزار
 بدل⁹ گفت بهمن که این رستمست
 بگیتی کسی مرد ازین سان ندید
 بترسم که با او¹³ یل اسفندیار
 من این را بیک سنگ بیجان کنم
 یکی سنگ زان کوه خارا¹⁷ بکنند
 ز¹⁸ بنخچیرگاهش زواره بدید
 خروشید کای مهتر نامدار²⁰
 بچنید²² رستم نه بنهاد گور
 همی بود تا سنگ نزدیک شد
 بزد پاشنه سنگ بنداخت²⁴ دور
 غمی شد دل بهمن از کار اوی
 همی گفت گر فرخ اسفندیار
 تن خویش در جنگ رسوا کند

320

325

330

بر و K³ بران کوه رفت و نگه کرد راه IV² ازان سر VI¹ کرد از آنجا K¹

I⁴ — вместо бб. 314—316 (гаплография):

بانگشمت بنمود بنخچیرگاه * بدیدد آن بر پهلوان سپاه

که در چنگ او پتر موری نسخت I⁷ یکی مرد همچون که بیستون IV¹, I⁶ یکی VI¹, K⁶

(нет рифмы). وگر کوه البرز در جوشنست II¹⁰ چنین I⁹, K⁹, I⁹, IV⁹, VI⁹ بهمن دران I⁸, IV⁸

VI¹⁶ زال رازار و I¹⁵ نباید K¹⁴ او با K¹³ پیشین VI¹² کارذنان VI¹¹

هم او ازان [او VI] I, IV, VI¹ همی او ازان K¹⁹ د I¹⁸ خارا ازان که K¹⁷ بریان

VI²² کوه گاه VI²¹ پهلوان سپاه VI⁶ و گفت ای یل نامدار IV⁴ پهلوان سوار I²⁰, K²⁰

I, IV¹ هنجار K²⁶ بدیدد K²⁵, VI²⁵ انداخت VI²⁴ بر و VI⁶ همه I²³, IV²³ بچنید

این I, IV, VI²⁷, K²⁷ دیدار VI⁶

کنون رستم آید ز نغچه‌چیرگاه
 تو با این سواران بماش¹ ارجمند
 چنین داد پاسخ که اسفندیار
 گزین کن یکی مرد جوینده راه
 بدو گفت دستان⁴ که نام تو چیست
 بر آنم⁶ که تو خویش لهراسپی⁷
 چنین داد پاسخ¹⁰ که من بهمنم
 چو بشنید گفتار آن¹² سرفراز
 بخندید بهمن پیاده بمود
 بسی خواهشش کرد کاید¹⁶ بایست
 بدو گفت فرمان¹⁸ اسفندیار
 گزین کرد مردی²⁰ که دانست راه
 همی رفت پیش اندرون رهنمون
 بانگشت بنمود²³ نغچه‌چیرگاه

305

310

۸

یکی کوه بد پیش مرد جوان
 برانگ پیخت آن باره²⁵ په‌لبوان

315

چنین داد - K, VI⁴ بفرمودمان - VI³ بآرام - K² بپا - VI¹ تنی - I¹ بپای - K¹
 که - I, VI⁸ گشتاسپی - VI⁷ بدانم - IV⁶ زود - VI⁵ چنین گفت با او - I¹ پاسخ
 أنا بهمن بن اسفندیار - B¹¹ بدو گفت بهمن - K, I, VI¹⁰ لهراسپی - VI⁹
 بپرسید و او - VI¹² بموسید و او - I¹⁴ بپرسید او - K¹⁴ اسپی و - K, I, VI¹³ او - VI¹³
 گرم - VI¹⁷ کرد خواهش که ایدر - K, I, IV, VI¹⁶ بپرسید بسیار و پوزش نمود - IV¹⁵
 جهان‌دیده بد - I²¹ گردی - K, I, VI²⁰ چنین است - VI¹⁹ پیغام - K, I, IV, VI¹⁸
 زواره فرامرز و چندی سپاه - K²⁴ چو آمد بنزدیک - IV²³ (метр нарушен). سرخون - I²²
 باره²⁵ - K, IV, VI²⁵ نشان داد و خود باز پیمود راه - IV²⁵ см. б. 301;

* نمیره اینجا بمعنی پسر است

۷

- سرخنهای آن نامور پیشگاه
 بپوشید ز بفت شاهنشاهی
 خرامان بیامد ز^۲ پرده سسرای
 جهانجوی بگذشت بر هیرمند
 هم اندر زمان^۶ دیده باننش^۷ بدید
 که آمد نبرده سواری دلیر
 پس پشت او خوارمایه سوار
 هم اندر زمان زال برنشست
 بیامد ز دیده^{۱۰} مر اورا^{۱۱} بدید
 چنین گفت کین نامور پهلوست
 ز لهراسپ دارد هممانا نژاد
 ز دیده بیامد بدرگاه رفت
 هم اندر زمان بهمن آمد پدید
 ندانست^{۱۵} مرد جوان زال را
 چو نزدیکتر گشت آواز داد
 سر انجمن^{۱۸} پور دستان کجاست
 که آمد بزاول گو^{۱۹} اسفندیار^{۲۰}
 بدو گفت زال ای پسر کامجوی
 285
 290
 295
 300

IV-доб.: ز راه—VI^۱

یکی جام پر می بدست دگر * پرستنده بر پای پیشش پسر
 I-^۷ ز دیده درون—VI^۶ سرو—VI^۵ جوان—VI^۴ درفش—IV, VI^۳ پ—K, I, IV, VI^۲
 یکی نژده شیر—IV^۹. 291. см. б. یکی بادسرد از جگر—VI^۸ دیدبان چون
 K--б. оп.; VI--бб. 288-291 оп. چو اورا—IV^{۱۲} چو بهمن—I^{۱۱} همانگه—I, IV^{۱۰}
 I, IV-^{۱۵} نخفت—IV^{۱۵} دعوت—I^{۱۴} نخفت—K, JI^{۱۴} پراندیشه—K, I, IV, VI^{۱۳} (гаплогрaфия).
 I,^{۱۸} چنین—K, I, IV, VI^{۱۷} برافراخت—IV, VI^{۱۶} ولم یکن یعرف دستان—B^{۱۶} بدانست
 جویمار—I, IV^{۲۱} یکی نامدار—I^{۲۰} یل—K, IV, VI^{۱۹} راستان—IV

- 265 برآشفت یک روز و سوگند خورد
 که اورا بجز بسته در بارگاه
 کنون من ز ایران بدین آمدم
 پیرهیز و پیچان شو از خشم اوی
 چو اینجا⁶ بیایی و فرمان⁷ کنی
 بخورشید⁸ رخشان و جان¹⁰ زریر
 270 که من زین پشیمان کنم شاهرا
 که من زین که گفتم نجویم فروغ
 پشوتن برین بر گوی منست
 همی جستم از تو من¹⁶ آرام شاه¹⁷
 275 پدر شهریارست و من کهترم
 همه دوده اکنون بیاید²¹ نشست
 زواره فرامرز و دستان سام
 همه پند من یک بیک بشنوید
 نباید که این خانه ویران شود
 280 چو بسته ترا نزد شاه آورم
 بماشیم پیشش بخواهش²⁵ بیای
 نمازم که بادی بتو بر وزد
- بروز سپید و شب لژورد
 نهبند ازین پس جهاندار شاه¹
 نبند² شاه دستور تا دم زدم³
 ندیدی⁴ که خشم آورد چشم⁵ اوی
 روانرا بپوشش گروگان⁸ کنی
 بجان پدرم¹¹ آن جهاندار¹² شیر
 برافروزم¹³ این اختر و¹⁴ ماهرا
 نگردم بهر کار گرد دروغ¹⁵
 روان و خرد رهنمای منست
 ولیکن همی از تو دیدم¹⁸ گناه¹⁹
 ز فرمان او یک زمان نگذرم²⁰
 زدن رای و سودن بدین کار دست
 جهاندیده رودابه²² نیک نام
 بدین خوب گفتار من بگرید²³
 بکام دلیران ایران²⁴ شود
 بدو بر فراوان گناه آورم
 ز خشم و ز کین آرمش باز جای
 بران سان که از گوهر من سزد

¹ K, I, VI — کسی زین گزیده سپاه — ² IV — بید — ³ VI — порядок бб.: 264, 266, 267, 265.
⁴ IV — نماید — ⁵ VI — خشم (нет рифмы). ⁶ K, I, IV, VI — ایدر — ⁷ I, IV, VI — پیمان — ⁸ K, I,
 VI — روشن روان — ¹⁰ K, I, VI — بخورشید و — ⁹ K, I — روان از نشستن پشیمان — ¹¹ VI —
¹² I — گرانمایه — ¹³ K, VI — برافروزم — ¹⁴ IV — تیرهگون — ¹⁵ K, I, IV, VI — б. оп. ¹⁶ K, I,
 VI — بیمنم — ¹⁷ I — آرام شاه — ¹⁸ I — زو ندیدم — ¹⁹ II —
 б. стоит после б. 271. ²⁰ Б — бб. 269—275 не переведены. ²¹ IV — نباید — ²² I — جهاندیدگانرا —
²³ VI — بنگرید — ²⁴ K — توران — ²⁵ K, I, IV, VI — وزان پس بماشیم [K, VI — به —] پیشش

سپه چون پلنگان و مهتر نهنگ²
 پذیره شدش نامور شهریار
 که پیدا نبد پهن⁵ روی⁶ زمین⁷
 میان بزرگان نگردد کهن
 همی بشکنند پشت شیران نر
 جهان شد مر اورا چو یک مهره موم
 بدرگاه اویندند¹⁰ چندی سوار
 که با جنگ او¹³ نیستشان زور و قوا
 که او از تو¹⁴ آزرده دارد روان
 نکردی بدان نامداران نگاه¹⁵
 که داری همی خویشتن¹⁸ نهان
 مگر مغز و دل پاک بیرون کنند
 بفرمان شاهان بیاراستی
 بگیتی فزون آید از²⁰ گنج تو
 ز بنده نبودند²¹ همداستان
 هم از²² کشور و گنج آراسته
 نگیرد کس از مست چیزی بدست²³

ازان پس که¹ ارجاسپ آمد بجنگ
 ندانست کس لشکرش را³ شمار
 یکی گورستان کرد بر⁴ دشت کین
 همانا که تارستخیز این سخن
 کنون خاور اوراست تا باختر
 ز توران زمین⁸ تا در هند و⁹ روم
 ز دشت سواران نیوزه گزار
 فرستندش از مرزها¹¹ باژ و¹² ساو
 ازان گفتم این با تو ای پهلوان
 نرفتی بدان نامور بارگاه
 کرانی گرفتستی¹⁶ اندر¹⁷ جهان
 فراموش ترا مهتران چون کنند
 همیشه همه¹⁹ نیکویی خواستی
 اگر بر شمارد کسی رنج تو
 ز شاهان کسی بر چنین داستان
 مرا گفت رستم ز بس خواسته
 بزاول نشستست و گشتست مست

250

255

260

¹ I, VI— چو ² K— پلنگ IV— б. стоит после б. 244. ³ IV— (метр нарушен).
⁴ K, VI— ازان I, IV— از ⁵ K, I, IV, VI— که جایی ندیدند ⁶ K, VI— پیدا ⁷ B— 66. 246—
 و قد تیسر له من الفتوح مالم یتیسر لغيره حتی دخل تحت حکمه جمیع ممالک: 250:
⁸ K, I, VI— و ⁹ VI— و ¹⁰ I, IV— نیز ¹¹ K, I, VI— او ¹² VI— روز ¹³ VI— جنگشان ¹⁴ VI— آوازت ¹⁵ J— 66. 256—257
¹⁶ K, VI— و قد ضاق صدره مما تعامله به من إخلالک بخدمته و قلّة احتفالك بجنبه— B—
¹⁷ I, IV— در ¹⁸ K, I, IV, VI— اندر ¹⁹ K— همی خویشتن داری ²⁰ K— همی ²¹ K— فزون آید از نامور ²² K, I— همان ²³ I— доб.:

چو کار آیدش دوری از بارگاه * نمیپند ترا نیز در بزمگاه
 K, IV— доб. вариант б.; VI— доб. вариант б. после б. 267.

- چو¹ دوری گزینند ز کردار زشت
بد و نیک بر ما همی بگذرد 230
- سرانجام بستن بود تیره خاک
بگیتی هرانکس که نیکی شناخت
همان⁴ بر که کاری همان بدروی
کنون از تو اندازه گیریم راست 235
- که بگذاشتی سالیان بی شمار
اگر باز جوویی ز راه خرد
که چندین بزرگی و گنج و سپاه
ز⁷ پیش⁸ نپاکان ما⁹ یافتی¹⁰
چه مایه جهان داشت¹² لهراسپ شاه
چو او¹³ شهر¹⁴ ایران بگشتاسپ داد 240
- سوی او یکی نامه ننوشتهای¹⁸
نرفتی بدرگاه او بندهوار
ز هوشنگ و جم²⁰ فریدون گرد
همی رو چنین تا سر کیمباد
چو گشتاسپ شه نیست²² یک نامدار
پذیرفت پاکیزه دین بهی
چو خورشید شد راه گیمهان خدیو 245

1 VI - ز 2 K - بپاداش خرم 3 VI - پیش 4 VII - هران 5 I - б. оп. 6 K, IV, VI -
من - K, I, IV, VI 9 همه از I, IV - پیش از K, VI 8 تو - VI به K 7 فزودن - I فزونی
نیامدت - K 15 تخت - K 14 از VI - 13 جهاندار - IV, VI 12 تو - VI 11 خواستی - VI 10
و لجا تقلد لهراسپ صورت - B 17 کار - IV 16 نیامد از ان پس خود از I, VI 1 از شاه دار
نخواندی [نخوانی - I] - K, I, VI 19 بنوشته - IV, VI 18 مجلس بیتک و اعرضت من خدمته
23 I, VI - بنشست - IV زنشست - K, I, VI 22 بزرگی - I 21 جم وز - IV 20 کسی را همی
بیدادی - K, I, VI 25 ماند - IV 24 بباز

نگیبرد ورا رستم اندر فریب¹
 درفشان⁴ کند⁵ رای⁶ تاریک ما
 بدانش⁷ بیند⁸ گزند⁹ مرا
 اگر¹² دور دارد سر از بدخوی
 برین باش و آرم مردان بخوا¹⁸

سواری که باشد ورا فرّ و زیب
 گر ایدونک² آید³ بنزدیک ما
 بخوبی دهد دست بند مرا
 نخواهم من¹⁰ او را بجز¹¹ نیکویی
 215 پیشوتن بدو گفت اینست راه

۶

ورا پندها داد¹⁵ ز اندازه پیش
 بیارای تن را بدیهای چین
 نگارش همه گوهر¹⁷ پهلوی
 ز گردنکشان برگزینند ترا
 کند آفریننده را بر تو یاد
 سرافراز ده موبد نیکنام
 مکن کار بر خویشتن بر گران²⁰
 بیارای²¹ گفتار و چربی²² فزای
 جهاندار وز هر بدی بی گزند²⁴
 که او بست جاوید نیکشناس
 پیرهیز دارد سر²⁷ از²⁸ بدخوی
 بود شادمان در سرای سپنج

بفرمود تا بهمن آمدش¹⁴ پیش
 بدو گفت اسپ¹⁶ سیه برنشین
 بنه بر سرت افسر خسروی
 بران سان که هر کس که بیند ترا
 220 بداند که هستی تو خسرو نژاد
 بر پنچ¹⁸ بالای زرین ستام
 هم از راه تا خان¹⁹ رستم بران
 درودش ده از ما و خوبی نهای
 بگویش که هر کس که گردد بلند²³
 225 ز دادار باید که دارد²⁵ سپاس
 چو باشد فزاینده²⁶ نیکویی
 بیفزایدش کامگاری و گنج

1 K, VI- 4 آمد- K 3 اگر او خود- IV 2 که رستم بگیرد ورا در نهیب- IV 1
 9 K- 8 نمیند- IV بمیند- K 8 بآیین- I 7 جان- IV 6 کند روشن این- I 5 درافشان
 12 VI- 11 جز آن- VI جز از- K 11 مر- VI 10 کند
 16 K, VI- 15 سخن گفت با او [وی- I, IV] 15 آمد به- K, I, IV, VI 14
 20 Б- 66. 202-223. 19 خوان- I 19 پنچ و- VI 18 پیکر- K 17
 24 K, 25 سر از رای شاهان بدر کی برد- I 24 دارد خرد- I 23 خوبی- K, VI 22 بیفروز- I 21
 28 IV- 28 دل- I از آرم و- K, VI 27 فرازنده- K 26 یابد- IV

<p>بفرمود کش سر بپرند¹ و یال نیمانشد بجز² فرّه ایزدی بدو باز گشت آن⁴ زمان اخترش⁵ گرفت آن زمان اختر شوم خوار سر⁶ بخت او گیتی افروز گشت لب مرد باید که خندان بود همی بود ترسان ز بیم گزند بزرگان لشکر گزیدند⁹ جای بران تخت برشد گو¹¹ نیک بخت بسی زر و گوهر بریشان فشاند¹² دل¹³ راد مردان پسر از یاد¹⁴ کرد رخ نامداران و¹⁵ شاه نبرد¹⁶ نه پیچیدم¹⁷ و دور گشتم ز راه ز بند و ز خواری¹⁹ میاسای هیچ کنون این گزین پیر²² پرخاشگر جهان راست کرده²³ بگرز گران اگر شهریارند²⁴ و گر بنده اند سخن گوی²⁶ و²⁷ داننده²⁸ و یادگیر</p>	<p>جهانجوی را آن بد آمد بغال بدان تا بدو باز گردد بدی بریدند پرخاشجویان³ سرش غمی گشت زان اختر اسفندیار چنین گفت کانکس که پیروز گشت بد و نیک هر دو ز یزدان بود وزانجا⁷ پیامد سوی هیرمند بر⁸ آیین ببستند پرده سرای شرعی بزد زود¹⁰ و بنهاد تخت می آورد و رامشگرانرا بخواند برامش دل خویشتن شاد کرد چو گل بشکفید از می سالخورد بیاران چنین گفت کز رای شاه مرا گفت بر¹⁸ کار رستم بسیج بکردن برفتم²⁰ برای²¹ پدر بسی رنج دارد بجای سران همه شهر ایران بدو زنده اند فرستاده باید یکی تیرویر²⁵</p>	<p>195 200 205 210</p>
---	--	------------------------------------

گردان هم آنجا— I, IV³ نگردد تبه— VI مگر— K, I, IV² بریدند— K بپرید— I¹
سر و— I, IV⁶ افسرش— VI⁵ بدو گشت هم اندر— IV بدو گشت هم در— K, I, VI⁴
شد هر— K, I, VI¹¹ دور— IV شاه— I¹⁰ گرفتند— IV⁹ د— K, VI⁸ وزان پس— I⁷
که بد— K, I, VI¹²

می آورد [و رود و— K] رامشگر اسفندیار * نشسته پیشو تن بر نامدار
نامداران— VI¹⁶ و— I, IV¹⁵ یاد— IV داد— I زاد مردانش آباد— K, VI داد— I, IV¹⁴ سر— IV¹³
— K, I²⁰ خوارش— I¹⁹ بد— VI گفته بد— K¹⁸ پیچیدم— I به پیچیدم— K¹⁷ دلشاد مرد
که آن شیردل مرد— K, I, IV, VI²² براه— K, IV, VI²¹ نکردم برفتم— IV, VI نکردم نرفتم
K, I, IV,²⁶ فرستاده باید اکنون دبیر— K, I, VI²⁵ شهریار و— VI²⁴ کرد او— I²³
با دانش— K, I, VI²⁸ و— K²⁷ خردمند— VI

بـدو زخ مـبـر کـودکـانـرا بـپـای
 بـمـادر چـنـبـن گـفـت پـس جـنـگـجـوی
 چـو بـا زـن³ پـس پـرده بـاشـد⁴ جـوان
 بـهـر رزـمـگـه⁶ بـایـد اورا نـگـاه⁷
 مـرا⁹ لـشـکـری¹⁰ خـود نـپـایـد بـکار¹¹ 185
 ز پـیـش پـسـر مـادر مـهـر بـان¹⁸
 هـمـه شـب ز مـهـر¹⁵ پـسـر مـادرش
 کـه دانا¹ نـخـوانـد تـرا پـاکـرای²
 کـه نـا بـردن کـودکـان نـپـسـت روى
 بـمانـد مـنـش پـسـت و تـبـره روى⁵
 گـذارـد⁸ بـهـر زخـم گـوپـال شـاه
 جـز از خـویش و پـیـوند و چـندى سـوار¹²
 بـیـامـد پـر از¹⁴ درد و تـبـره روى
 ز دـیده هـمى رـیـخت¹⁶ خـون بـر بـرش¹⁷

۵

بـشـبـگـیر هـنـگـام بـانـگ خـروسى
 چـو پـیـلى بـاسـپ انـدرآورد پـای
 هـمى رـفـت¹⁸ تا پـیـشش¹⁹ آـمـد دو راه
 دژ گـنـبـدان بـود رـاهـش یـکـى
 شـتر انـک در پـیـش بـودش²³ بـخـفـت
 هـمى چـوب زـد بـر سـرش سـاروان²⁴ 190
 ز درگـاه بـرخـاسـت آوای کـوسى
 بـیـاورد چـون بـاد لـشـکـر ز جـای
 فـرو مـانـد بـر جـای پـیـل²⁰ و سـپـاه
 دگـر²¹ سـوى زاول²² کـشـیـد انـدکـى
 تـو گـفـتى کـه گـشـتـست بـا خـاک جـفـت
 ز رـفـتن بـهـانـد آن زـمان کـاروان

چو زن در پس در نشیند - K⁴ چو زن در - VI³ نیکرای - VI² که داند - VI¹
 بهر رزم باید بهر جایگاه - K اندر آوردگاه - JI⁷ رزمگاه - JI⁶ I - 6. on.⁵ ماند - IV
 I¹¹, K, I, VI - لشکر - VI لشکر - I¹⁰ بسی - K, I, VI⁹ دارد - IV که دارد - K, I, VI⁸
 دلش گشت پر - IV¹⁴ چو بشنید گفتار فرخ جوان - IV¹³ سرا - K, I, VI¹² نماید مرا
 بهر - IV¹⁵ بیمارید - IV¹⁶ بهر - IV¹⁵ I, VI - 66. 186-187 on.; K - вместо 66. 186-187:¹⁷

برین گونه میگفت تاریک شب * کتابیون ز گفتار او خشک لب
 و قال لها إنه كما ذكرت و لكن كيف أخالف أمر الملك الكشتاسب؟ 187-168. 66. B
 احدهما - B کابل - JI, IV²² یکی - K²¹ شاه - IV²⁰ پیش - VI¹⁹ راند - K, I, IV, VI¹⁸
 ساربان - K, I²⁴ رفتی - IV²³ یغضی الی زابلستان

- 165 سپه یکسره بر تو دارند چشم
جز از سیستان در جهان جای هست
مرا خاکسار دو گیتی مکن
چنین پاسخ آوردش اسفندیار
همانست⁵ رستم که دانی همی
170 نکوکارتر⁸ زو بایران کسی
چو¹¹ اورا بستم نماند روا¹²
ولیکن نباید شکستن دلم
چگونه کشم سر ز فرمان شاه
مرا گر بزاول سرآید زمان
175 چو رستم بیاید¹⁹ بفرمان²⁰ من
بیمارید خون از مژه مادرش
بدو گفت کای ژنده پیل ژیان²³
نماشوی بسنده تو با پیلتن
مهر پیش پیل ژیان هوش خویش
180 اگر زین نشان²⁶ رای²⁷ تو رفتست

تیز و - K, IV, VI³ جوانی - K, I, VI² بلاها ز خشم - I, IV, VI بلاها و خشم - K¹
قد اخبرنی بهمن بآنک ترید الخروج الی زابلستان لقتال رستم بن: 66. 152-167. B
دستان فلا تتعرض له و لا تلق بیدک الی التهلکة فانه الرجل الذی لا یصطلی بناره و لا
را نامه - IV راگر پخوانی - L⁷ سخنهای - K, VI⁶ همینست - IV, VI⁵ پجاری فی مضماره
نباشد [نباید - VI] بدیدار و - I, VI نباید پدیدار جوینی - K⁹. (описка) - IV⁸ خوانی
VI - مر - I¹¹ VI - I, IV - ب. стоит после б. 171; см. б. 122. I¹⁰ (далее срезано) نباشد - IV خوبی
من این - VI¹⁴ هم - VI تن - K, I, IV¹³ سزا - K, I, IV, VI¹² جز
VI - б. стоит после б. 175. VI گردش آسمان - I, VI¹⁸ آسمان - K¹⁷ ازان - IV¹⁶ پیشگاه
VI - б. стоит после б. 181. I²² همی - VI²¹ بتابد ز فرمان - I²⁰ نباید - IV¹⁹
L²⁶ با - IV²⁵ پیرو - VI ز نیرو همی خوار داری - I تیزی - K²⁴ جوان
I - کام²⁷ I - کام²⁸ I, IV - دام - K²⁸

150 ز پیش پدر باز گشمت او بتاب¹ چه از پادشاهی چه از خشم² باب
بایوان خویش اندر آمد درم لبی پر ز باد و دلی پر ز غم³

۴

کتایون چو بشنید شد⁴ پر ز خشم چنیین گفت با فرخ اسفندیار
155 ز بهمن شنیدم که از گلستان بماندی همی رستم زالرا
ز⁷ گیتی همی⁸ پند مادر نیوش سواری که باشد بنیروی پیل
بدرزد جگرگاه دیو سپید همان¹² ماه¹⁸ هاماورانرا بکشت
همانا چو سهراب دیگر سوار بیچنگ¹⁵ پدر در بهنگام جنگ
160 بکیمین سپاوش¹⁷ ز افراسیاب که نفرین برین تخت و این تاج باد
مده از پی تاج سررا بباد پدر پیرسر گشت²¹ و برنا توی

بپیشی پسر شد پر از آب چشم که ای از کیمان جهان⁵ یادگار
همی رفت خواهی بزابلستان⁶ خداوند شمشیر و گوپالرا
بمد تیز مشتاب و چندین⁹ مکوش ز خون راند اندر زمین جوی¹⁰ ذیل
ز شمشیر او گم کند¹¹ راه شید نیارست گفتن کسی او را درشت¹⁴
نیودست جنگی گه کارزار باوردگه کشته شد بی درنگ¹⁶
ز خون کرد گیتی چو دریای آب برین کشتن¹⁸ شور¹⁹ و تاراج باد²⁰
که با تاج شاهی ز مادر نژاد بزور²² و بمردی توانا توی

هم از بهر تاج وز - I, IV, VI هم از بهر تاج و هم از بهر - K² آفتاب - VI¹
که ای در جهان از - K, VI⁵ خورشیدرخ - I, VI, دل - K⁴ ابروان پر ز خم - K³ گفتار
ب - I, IV⁷ کابلستان - IV⁶ که ای از یلان جهان - IV که ای از یلان در جهان - I یلان
بگفتار [زگفتار - VI] خوار - I, IV, VI, K¹⁰ بر بد - I, IV, VI با بد - K⁹ همه - K, VI⁸
IV - I, б. оп.¹⁴ شاه - IV, VI, K¹³ هم او - VI, K¹² شود - IV¹¹ آیدش رود
برین کشور و - VI بپرکشتن - J¹⁸ سپاوخش - K¹⁷ 66. 159-160 оп. - I, VI, K¹⁶ برزم
K²² پیر گشتست و - I, IV, VI, K²¹ 163. б. стоит после б. - I, IV²⁰ سور - IV¹⁹
IV, VI - بیچنگ

ره سپستان گیر و برکش³ سپاه⁴
 بیارش بمازو⁷ فگنده کمند
 نیاید که سازند پیش تو دام
 بیاور کشان تا بمیند¹⁰ سپاه¹¹
 اگر کام اگر¹³ گنج¹⁴ یابد¹⁵ بسی
 بشاه جهان گفت زین باز گرد¹⁷
 همی راه جوئی باسفنندیار¹⁹
 مرا از جهان²⁰ دور خواهی همی
 مرا گوشه‌یی بس بود زین²³ جهان
 بنفرمان و رایت سر افگنده²⁵
 بلندی بیابی²⁷ نژندی مکن
 جهانانددگان از در کارزار
 نژندی بجان²⁸ بداندیش تست
 همان گنج و تخت و سپاه و²⁹ کلاه
 که لشکر نیاید مرا خود بکار
 بلشکر ندارد جهاندار باز

اگر تخت خواهی ز من¹ با² کلاه
 چو آنجا⁵ رسی⁶ دست رستم بمند
 زواره فرامرز و⁸ دستان سام
 پیاده دوانش⁹ بدین بارگاه
 ازان پس نیچد سر¹² از ما کسی
 سپهبد بروها پر از تاب¹⁶ کرد
 ترا نیست دستان و¹⁸ رستم بکار
 دریغ آیدت جای شاهی همی
 ترا باد این تخت و تاج²¹ کیان²²
 ولیکن²⁴ ترا من یکی بنده
 بدو گفت گشتاسپ²⁶ تندی مکن
 ز لشکر گزین کن فراوان سوار
 سلیح و سپاه و درم پیش تست
 چه باید مرا بی تو گنج و سپاه
 چنین داد پاسخ یل³⁰ اسفندیار
 گر ایدونک آید³¹ زمانم فراز

گیر [گیرو-IV] K, I, IV, VI-³ خواهی و گنج و-VI یا-IV² همی-VI, I, K¹
 VI-روی-IV شوی-⁶ K, I-⁵ اذر-⁴ K, VI-⁴ K, VI-⁴ обратный порядок мисра. خود با
 بیماری دوانشان که بمند-¹⁰ K-⁹ K, IV, VI-⁸ دوانشان-⁷ I-⁷ شود
 کام-¹³ IV, VI-¹² خود-¹¹ VI-¹¹ بیاور تو ای نامبردار شاه-¹⁰ I-¹⁰ شود
 ازین-¹⁷ K-¹⁶ چین-¹⁵ K, I, VI-¹⁴ گنج و گر نام-¹³ I-¹³ و گر
 بشه گفت تو گرد رستم-¹⁶ VI-¹⁵ کز دین مگرد-¹⁴ IV-¹⁴ بدو گفت تو گرد اینها مگرد-¹³ I-¹³ بد بگرد
 از [ز-IV] اسفندیار-¹⁹ I, IV, VI-¹⁸ ما یک قصد رستم و لا دستان-¹⁷ I, IV, VI-¹⁷ مگرد
 ز لشکر-²⁴ I-²³ در-²² K, I, VI-²¹ جای-²⁰ K, I, IV, VI-²⁰ ز گپتی مرا-¹⁹ I, IV, VI-¹⁹ مگرد
 I-²⁸ نیابی-²⁷ I, IV, VI-²⁶ بر [در-K] کار-²⁵ K, I, VI-²⁵ همه بارزوی تو پوینده-²⁴ I-²⁴ مگرد
 پاسخ آوردش-³⁰ K, I, VI-²⁹ تخت شاهی [ز-IV, VI] و ز-²⁸ K, I, IV, VI-²⁸ ز جان
 آمد-³¹ K, VI-³¹ آمد

چنین پاسخ آوردش¹ اسفندیار
 همی دور مانی ز رسم کهن
 تو با شاه چین جنگ جوی³ و نبرد
 چه جویی نبرد یکی مرد پییر 120
 ز گاه منوچهر⁵ تا کیقباد
 نکوکارتر زو بایران⁷ کسی
 همی خواندندش خداوند¹⁰ رخش
 نه اندر¹³ جهان نامداری¹⁴ نوست
 اگر عهد شاهان نباشد درست 125
 چنین داد پاسخ باسفندیار
 هرانکس که از راه¹⁶ یزدان بگشمت
 همانا شنیدی¹⁹ که کاوسی شاه
 همی باسومان شد بیتر عقاب
 ز هاماوران دیوزادی ببرد²¹ 130
 سیاوش باآزار²³ او کشته شد
 کسی کو ز عهد جهاندار گشمت

که ای پر هنر نامور² شه ریار
 بر اندازه باید که رانی سخن
 ازان نامداران⁴ برانگیز گرد
 که کاوسی خواندی ورا شیرگیر
 دل شه ریاران⁶ بدو بود شاد
 نبودست کاورد نیکی⁸ بسی⁹
 جهانگیر¹¹ و شیراژن¹² تاج بخش
 بزرگست و با عهد کیخسروست
 نباید ز گشتاسپ منشور جست
 که ای شیردل پر هنر نامدار¹⁵
 همان عهد او گشت چون¹⁷ باد دشت¹⁸
 بفرمان²⁰ ابدیس گم کرد راه
 بزاری بساری فتاد اندر آب
 شمسستان شاهی²² مر اورا سپرد
 همه دوده زیر و زبر گشته²⁴ شد
 بگرد²⁵ در او نشاید گذشت²⁶

هم از دشت ترکان—K⁴ جوی جنگ—K, I, VI³ نامور پرهنر—K, I² آورد—K¹
 و اللاتی یک آن تنازع أصحاب الأقالیم و طلب—B ز کشور خدایان—VI ز دشت خدایان—I
 همه شهر—K, I, VI⁶ سیاوش—I سیاوش—K, VI⁵ ملک صاحب الروم أو صاحب الصین
 گیتی—IV⁸ بگیتی—IV⁷ [شاه—I] ایران
 VI¹² و—VI¹³ K, I, VI¹⁰ K, I, VI⁹ B—перевод б. отсут-
 ствует. VI¹¹ L—оп.; VI¹² VI¹¹ خواند (описка). K¹⁰
 I—¹⁸ اویدست و هم—K, VI¹⁷ عهد—K¹⁶ IV—б. оп.¹⁵ نامدار—VI¹⁴ او در—VI
 б. оп.¹⁹ K, I, VI²⁰ شنیدی همانا—K²⁰ بگفتار—IV²¹ بمرد—K, I, VI²²
 B—перевод бб.²⁶ بپیش—K, I, VI²⁵ دودها روز برگشته—K, VI²⁴ باواز—K, I, VI²³
 127—132 отсутствует; IV—доб.:

بدو گفت گشتاسپ کای نامدار * تو چندین بهانه به پیشم میار

بهاذه کنون چيست من بر چيم 100 پس از¹ رنج پويان ز بهر کيم

۳

بفرزند پاسخ چنين داد شاه 105
 ازين پيش کردی که گفستی نو کار
 نپيغم همی دشمنی در جهان
 که نام⁴ تو يابد نه پيچان شود
 بگيتی نداری کسی را همال
 که اوراست تا هست ز اولستان⁷
 بوردی همی ز آسمان بگذرد
 که بر¹¹ پيش کاوس کی بنده بود
 بشاهی ز گشتاسپ نارد¹² سخن
 بگيتی مرا¹⁴ نيست کس هم نمرد 110
 سوی سپستان رفت بايد کنون
 برهنه کنی تيغ و گوپال را
 زواره فرامرزا هم چنين
 بدادار گيتی که او داد¹⁹ زور
 که چون اين سخنها بجای آوری 115
 سپارم بتو²⁰ تاج²¹ و تخت²² و کلاه

که از راستی بگذری نيست راه
 که يار² تو بادا جهان کردگار
 نه در³ آشکارا نه اندر نهان
 چه⁵ پيچان همانا که بيچان شود
 مگر بی خرد⁶ نامور پور زال
 همان بست⁸ و غزوين و کاولستان⁹
 همی خويشتن کيتری¹⁰ نشمرد
 ز کيخسرو اندر جهان زنده بود
 که او تاج نو دارد و ما¹³ کهن
 ز رومی و توری و آزاد¹⁵ مرد
 بکار آوری زور¹⁶ و بنند¹⁸ و فسون
 ببيند آوری رسستم زال را
 نمایی که کس برنش پيغم بزین
 فروزنده¹⁷ اختر و ماه و هور
 ز من نشنوی زين سپس داوری
 نشانم بر تخت بر²³ پيشگاه

نه-⁵ Л (описка). ⁴ Л-نا ³ K, I, VI-بر ² IV-کار ¹ K, I-پیر از
 VI-⁹ همه پشت-⁸ IV- کابلستان-⁷ VI- ⁶ IV-پرهنر ⁶ IV-
 کجا-⁴ IV-همو-¹ همان-¹¹ K, VI- بگيتی کسی را بکس-¹⁰ VI- ¹⁰ I-ب. оп. زابلستان
 و قد بلغ به الأمر الى أن قال: ¹² K, I, IV, VI-راند ¹³ I-من ¹⁴ Л, K, IV, VI-ترا
 ملک کشتاسب طريف مستحدث و ملکی تلید متقدم و لا أجد في توران و لایران من
 جنگ-¹⁸ K-چند-¹⁷ VI- مکر-¹⁷ IV-رنگ-¹⁶ K, I-آزاده-¹⁵ I- يساجلنی و يقاومنی
 K-²² گنج-²¹ I, VI-تخت-²¹ K- ترا-²⁰ K, I, IV, VI- ¹⁹ VI-بر آورد-¹⁹ VI- رنگ-¹⁹ VI-پند-¹⁹ IV-
 نشانمت با تاج در-²³ K, I, IV, VI- گنج

90 ز ترکان گریزان شده¹ شهریار
 نسوزد دلت بر چنین کارها
 سخنها جزین نیز بسیار گفت
 غل و بند برهم شکستم همه
 ازیشان بکشتم فزون از⁵ شمار⁶
 گر از هفتخوان بر شمارم⁹ سخن
 ز تن باز کردم سر ارجاسپرا
 زن و کودکانش¹² بدین بارگاه
 همه نیکوویها بکردی¹⁵ بگنج
 95 ز بس بند¹⁸ و سوگند و پیمان¹⁹ تو
 همی گفتمی²¹ از باز پینم ترا
 سپارم ترا افسر و تخت عاج
 مرا از بزرگان برین²² شرم خاست

همی پیچید از بند اسفندیار
 بدین درد و تیمار و آزارها²
 که گفتار با درد و غم³ بود جفت
 دوان آمدم نزد⁴ شاه رمه
 ز کردار من شاد⁷ شد⁸ شهریار
 همانا که هرگز نیاید بین
 برافراختم¹⁰ نام گشتاسپرا¹¹
 بیاوردم آن¹³ گنج و تخت¹⁴ و کلاه
 مرا مایه خون آمد و درد و¹⁶ رنج¹⁷
 همی نگذرم من ز فرمان²⁰ تو
 ز روشن روان برگزینم ترا
 که هستی بمردی سزوار تاج
 که گویند گنج و سپاهت کجاست²³

پیش- I, IV-⁴ گفتار او با خرد- K-³ آوارها- VI- بازارها- K-² سر- VI- تن- I, K-¹

Л-⁸ نگویم سخن کژ- K-⁷ هزار- I, IV- سوار- K-⁶ فراوان- I, IV, K-⁶
 برگشایم- IV- اندرآرم- I-⁹ نبد شاد از جنگ من- VI- نکردم سخن کرد بر
 بیاوردم و- I, VI, K-¹³ کودنرا- I- کودکانشان- VI, IV, K-¹² لهراسپرا- I, K-¹¹ برانگیختم
 خواسته بر نهادی- IV- نهادی- VI, K-¹⁵ تخت و گنج- VI, K-¹⁴ آن- IV- оп. (метр нарушен).
 پیوند و- VI- پیمان و سوگند- I-¹⁹ پند- IV-¹⁸ I- б. оп.¹⁷ سود- IV, K-¹⁶ L-¹⁶
 همی- I, IV-²² تو گفتمی که- K-²¹ همان نگذرانیدم از بند- I-²⁰ فرمان
 :доб- K-²³

تو زی روم رفتی ز بهر شکار * برآمد همه کامت از روزگار
 جز از گرگ و از مار چیرزی دگر * نکشستی بروم اندرون سر بر سر
 سر خویش از چرخ بفراشتی * بگیتی همه خویش پنداشتی
 پلهراسپ گفتمی که من گرگ و مار * بکشتم ترا بخت نباید بکار
 ترا داد تخت و شدی نیکبخت * کنون دیدی از من بسی کار سخت
 بکام نهنگ زبان درشدم * جهانای بمردی بهم برزدم
 بکشتم همه دشمنان ترا * بشستم ز انده روان ترا
 اگر تخت خواهم ز تو دور نیست * که با فر من مهر را نور نیست

نیباشد² مرا از کسی ترس و بیم³
 نبرگشتم از جنگ⁴ دشتی⁵ پلنگ⁶
 که جام خورش خواستی⁸ روز بزم
 ستونها و مسمار⁹ آهنگران
 ز خواری بنیدکارگان¹⁰ دادیم
 همه رزم را بزم¹¹ پنداشتی
 فگندی بخون پیر لهراسپرا
 وزان بستگیها تنم¹⁴ خسته دید
 بران نیز چندی بکوشید سخت
 بزنچیر¹⁵ و¹⁶ مسمار آهنگران¹⁷
 نخواهم سپاه و نخواهم¹⁹ کلاه²⁰
 بنالم²¹ ز بدگوی با²² کردگار²³
 بسازی ابر تخت²⁴ بر²⁵ بدخوی²⁶
 سرافراز با گرزهای گران
 همان خواهرانت برده²⁸ اسپر²⁹
 فگندست خسته بدشت زبرد³¹

میانش بخنجر کنم بدو¹ نیم
 وزان پس که ارجاسپ آمد بچنگ
 مرا خوار کردی بگفت⁷ گرز
 بیستی تن من ببند گران
 سوی گنبدان دژ فرستادیم
 بزاول شدی ببلخ بگذاشتی
 بدیدی¹² همی¹⁸ تیغ ارجاسپرا
 چو جاماسپ آمد مرا بسته دید
 مرا پادشاهی پذیرفت و تخت
 بدو گفتیم این بندهای گران
 همانم چنین هم¹⁸ بفرمان شاه
 بیزدان نمایم بروز شمار
 مرا گفت گر پند من نشنوی
 دگر²⁷ گفت کز خون چندان سران
 بران رزمگه خسته تنها بتیر
 دگر گرد³⁰ آزاده فرشیپورد

75

80

85

دشت جنگ—Л 4 بر دو نیم—IV 3 نیاید—K, I 2 بر دو—I, IV, VI—K 1
 بگفتی—Л 7 IV—обратный порядок мисра. 6 دشت جنگی—I, IV 5 (метр нарушен).
 K, VI—10 ستونهای مسمار و—K 9 جایی کبکی خواست در—VI داشتی—K, I, IV 8
 مرا—I 14 همان—I 13 ندیدی—IV, VI 12 بزم را رزم—IV 11 ببیگانگی—I ببیگانگان
 همان همچنیم—K 18 مسمارهای گران—IV 17 (см. б. 74). ستونها—VI 16 ز زنجیر—I 15
 IV—21 K—б. стоит после б. 82; I, VI—б. оп. 20 نه تاج و—K 19 همان همچنیم هم—IV
 K—25 نخت—Л 24 بدکن بپروردگار—I و بد روزگار—K, VI 23 بر—IV 22 بگویم
 خواهرانا—I, IV 28 مرا—I, IV 27 I, VI—б. оп. I, VI—б. оп. پهلوی—IV 26 بکوشی و پیش آوری
 K—доб.: 31 I, VI—б. оп.; K—доб.: 30 K—б. 84—85 оп. 29 K—б. 84—85 оп. که بودند—VI که بردند
 سراپای خسته بشمشیر و تیر * همان خواهرانت که بردند اسپر—см. б. 85.

<p>برآورد خورشید³ رخشان سنان بشد پیشی او فرخ اسفندیار پر اندیشه⁵ دست کرده بکش ز نام آوران و ز⁷ گردان شاه ز¹⁰ اسپهبدان پیشی او¹¹ صف زده¹² برآورد از درد آنگه¹⁴ سخن توی¹⁷ بر¹⁸ زمین¹⁹ فتره ایزدی همان تاج و تخت از تو زیبا²⁰ شدست همیشه به رای²³ تو پویندهام²⁴ بیامد چنان با سواران چین پذیرفتم²⁸ آن²⁹ ایزدی پندها³⁰ دلش تاب گیرد شود³² بت پرست</p>	<p>چو بگذشت¹ شب² گرد کرده عنان نشست از بر تخت زر⁴ شهریار همی بود پیشی پرستارفش چو در پیشی او⁶ انچه من شد سپاه همه موبدان پیشی او بر⁸ رده⁹ پس اسفندیار آن یل پیلتن¹³ بدو گفت شاهها انوشه¹⁵ بدی¹⁶ سر داد و مهر از تو پیدا شدست تو شاهمی²¹ پدر من ترا²² بندهام تو دانی که ارجاسپ از بهر دین²⁵ بخوردم²⁶ من²⁷ آن سخت سوگندها که هر کسی که آرد بدین در³¹ شکست</p>	<p>60 65 70</p>
---	---	-------------------------

سپیده برآورد - K, I, VI-³ شب تیره - VI-² برگشت - K, I, VI-¹
 همه [هم از - IV ازان - VI] - K, IV, VI-⁷ شاه - K, I, VI-⁶ دل - K, IV, VI-⁵ بر - K, VI-⁴
 همه پیشی - K-¹¹ و - VI-¹⁰ زده - K, VI-⁹ در - VI-⁸ تختش - IV-⁸ شه بر - K-⁸ نامداران و
 و حضرت الموابذة و الأمراء و الأكابر و أركان الدولة - B-¹² ل-ب. оп.; خسرو درون
 (нет рифмы) - I-¹⁶ همیشه - I, IV-¹⁵ درد یاد - VI-¹⁴ دل یک - IV-¹⁴ تهمتن - K, I, VI-¹³
 ترا ای - I, IV-²¹ شیدا - VI-²¹ پیدا - I-²⁰ بدی - VI-¹⁹ در - IV, VI-¹⁸ ترا - I-¹⁷
 همه [همان - K] - K, I, VI-²³ یکی - I, IV-²³ همان من ترا [پیا - VI] چون یکی - K, VI-²²
 چو خوردم - K (описка); جوردم - L-²⁶ کین - IV, VI-²⁵ من زندهام - IV-²⁴ بارزوی
 از - VI-²⁹ پذیرفتم - IV-²⁹ چو [که - K] بنمودم - K, I, IV-²⁸ همی خوردم - VI-²⁷
 بخوردم من از بهر دین بهی * بدادار بخشند فتره می
 یکی سخت سوگند خوردم بدین * بگفتم بگردان ایران زمین
 بدین - VI-³² سوی - K, I-³² دین - K, IV, VI-³¹

بسی شور و تلخی بمایید چشید
 سخن گوی وز راه دانش مگرد
 کزین پرسش⁴ تلخی⁵ آمد بروی⁶
 مرا زیستن زین سپس بد بود
 کزان درد مارا بمایید گریست
 تو این⁸ روزرا خوارمایه مدار⁹
 بدست¹⁰ بهم¹⁰ پور دستان بود
 بمن¹² برگردد بد روزگار¹³؟
 سپارم بدو تاج¹⁶ و تخت¹⁷ مهی
 نداند کسی اورا بکاولستان
 بود اختر نیکش آموزگار¹⁹؟
 که بر چرخ گردان نیابد²⁰ گذر²¹
 بمردی و دانش²² که آمد²³ رها
 نجستست از²⁵ مرد دانا زمان
 سرش را غم و درد هم پیشه²⁶ شد
 همی بر بدی بودش آموزگار

ازین پس غم او¹ بمایید² کشید
 بدو گفت شاه ای پسندیده مرد
 هلا زود بشتاب و³ با من بگوی
 گر او چون زریز سپهبد بود
 ورا در جهان هوش بر دست کیست
 بدو گفت جاماسپ کای⁷ شهریار
 ورا هوش در زاولستان بود
 بجاماسپ گفت آنگهی¹¹ شهریار
 که گر¹⁴ من سر تاج¹⁵ شاهنشهی
 نیبند بر و بوم زاولستان
 شود¹⁸ ای بمن از گردش روزگار؟
 چنین داد پاسخ ستاره شمر
 ازین برشده تیزچنگ ازدها
 بماشد همه²⁴ بودنی بی گمان
 دل شاه زان در پر اندیشه شد
 بد اندیشه²⁷ و گردش روزگار

دانشم - K, VI - 4 بدو گفت گشتاسپ - I, IV - 3 نیابد - I, IV - 2 وی - K, I, VI - 1
 تلخ - VI - 5 مر این - IV - 8 ای - K, I - 7 6. стоит после б. 46. - K, I, IV, VI - 6
 زچنگ و ید - VI - چنگ بد - I, IV - چنگ یل - K - 10 بمن [زمن - I] بر نگردد بد روزگار
 که این کار - K, I, VI - 13 بمن گر - IV - 12 آنزمان - I, IV, VI - ازان پس چنین گفت با - K - 11
 - I, IV - 16 تخت - K, I, VI - 15 اگر - K, I, IV, VI - 14 [روز - K] را خوارمایه مدار
 فقال لو أعطيتہ تاج 53-50: 66. B - 19 شوم - J - 18 گنج و - VI - تاج - I - گنج - K - 17 گنج
 السلطنة و سلمت اليه تخت المملكة لازم مكانه و أمن مما تذكره من صرف الزمان و
 ك - 21 نیابی - K, I, IV, VI - 20 طارق الحدثنان
 قضا چون ز گردون فروگرد سر * همه عاقلان کور گشتند و کر
 K, - 26 از - J - 25 همی - J - 24 نیابی - I, VI - یابد - K, IV - 23 بزور و بمردی - I - 22
 پر اندیشه - I - 27 سر شاه از [روانش ز - I سرش راست - VI] اندیشه چون پیشه - I, VI -
 پر اندیشه از - IV, VI -

دو روز و دو شب باده¹ خام¹ خورد
 سهیم روز گشتاسپی آگاه شد
 همی در⁴ دل⁵ اندیشه بفرزادش
 بخواند آن زمان شاه جاماسپی را⁶ 30
 برفتند با زیجها بر⁸ کنار
 که او را بود زندگانی دراز
 بسر برنهد تاج شاهنشاهی
 چو بشنید دانای ایران سخن
 ز دانش بروها پر از تاب کرد 35
 همی گفت بد روز و بد اخترم
 مرا کاشکی پیش فرخ زریر
 وگر¹⁵ خود نکشستی¹⁶ پدر مر¹⁷ مرا
 ورا هم²¹ ندیدی بخاک اندرون²²
 چو اسفندیاری که از²⁵ چنگ اوی 40
 ز دشمن جهان سر بسر پاک کرد²⁶
 جهان از بداندیشی بی بیم کرد

او افسر ماه — J, K, I, IV — 3 در — VI ماهر و یانش — I, IV — خوب رویانش — K — 2 جام — VI — 1
 ب — کجا رهنمون بود گشتاسپی را — I, IV — 7 ارجاسپی را — K — 6 درد و — K — 5 بر — I, IV — 4
 IV — 10 بخوبی — K, I — 9 در — I, IV, VI — 8 و جمیع الکهنه الذین کانوا من أصعاب لهراسب
 :دوب. — K, I, VI — 11 بآرام و خوبی — VI — بآرام و شادی

بدست بزرگی برآیدش هوش * وگر خفته بر تخت پیشش سروش
 K, I, IV, 13 نگه کرد از — K, IV, VI — نگه دار — I, 12 هل يموت علی فراشه أو يقتل — B
 K, 15 بد از دانش آید — I, IV, VI — بد آید ز دانش — K — 14 VI — обратный порядок мисра.
 J, 19 نرفتی — J, I, IV, VI — 18 پدر کشته بودی — I — 17 بکشتی — VI — 16 ویا — I, IV, VI —
 پر از خاک — K, VI — 22 من — K, I, VI — 21 39. — K, I, VI — 20 ب. стоит после б. 39. ز جاماسپی — IV
 K, I, 25 بخاک اندرون — K, I, VI — 24 نشسته ازان سو — VI — 23 بخاک و بخون — I و خون
 ترمی و پاک — K, I, IV, VI — 27 کرد پاک — K, I, IV, VI — 26 در — IV, VI —

- وگر هیچ تاب اندر آرد بچهر
 که بی کام او¹ تاج بر سر نه
 ترا بانوی شهر ایران کنم
 غمی شد ز گفتار او⁴ مادرش
 بدانست⁶ کان تاج و تخت⁷ و کلاه⁸
 بدو گفت کای رنج دیده پسر
 مگر گنج و فرمان و رای و¹² سپاه
 یکی تاج دارد پدر¹⁵ بر پسر¹⁶
 چو¹⁹ او بگذرد تاج و تختش تراست
 چه نیکوتر از نرّه شیر ژبان
 چنین گفت با مادر اسفندیار
 که پیش زنان راز هرگز مگوی
 مکن هیچ کاری بفرمان²⁷ زن
 پر از شرم²⁹ و تشویر³⁰ شد مادرش
 بشد پیش گشتامپ اسفندیار

کار - K, I, IV, VI - ³ بچنگ - IV - ² اگر من نه آن - VI - اگر نه من آن - K, I - ¹
⁹ سپاه - K, VI - ⁸ تاج گنج - VI - ⁷ بدل گفت - VI - ⁶ در - VI - ⁵ دل مهربان - I, IV - ⁴
 I - доб.: همان کشور و گنج و کار سپاه - I - ¹⁰ بدو - VI -
 همی شاه ندهد بزودی بدوی * پدید آید اندر میان گفت و گوی
 I - ¹¹

بدو گفت کای فرخ اسفندیار * مَشُو و تیز با گردش روزگار
 پسر - K, IV, VI - ¹⁵ دگر لشکر و آن کلاه - K - ¹⁴ دگر بر - VI - ¹³ و - II, IV, VI - ¹²
 I - вместо бб. 18-19: ¹⁸ و - VI - ¹⁷ پدر - K, IV, VI - ¹⁶

همه لشکر و گنج و گرز و کمر * تو داری همان کشور و بوم و بر
 I - б. стоит после б. 21. ²³ VI - ²² I - ²¹ K - رختش - ²⁰ K, I, IV, VI - اورنگ - ¹⁹ گر - I -
 I - مجوی - II - ²⁶ پسرا - II - ²⁵ شهریار - II, K, IV, VI - ²⁴ کمر بند پیش پدر
 آژنگ - K, IV - ²⁹ نیابی - K - ²⁸ بکاری مکن [میر - I] نیز فرمان - K, I, VI - ²⁷ مگوی - IV -
 داد - VI - ³² گفتن - K, I, IV, VI - ³¹ اندوه - VI - ³⁰ از درد - VI - از ژنگ - I -

بزیر گل اندر چه موید¹ همی
ز بلبل سخن گفتن پهلوی
ندارد بجز³ ناله زو یادگار⁴
بدر دل و گوش غران⁵ هژبر

که داند که بلبل چه گوید همی
نگه کن سحرگاه² تا بشنوی
همی نالد از مرگ اسفندیار
چو آواز رستم شب تیره ابر

15

۱

که برخواند از گفته داستان
دژم گشته از خانه شهریار
گرفته شب و روز⁷ اندر برش
یکی جام می خواست و بگشاد لب
که با من همی بد کند شهریار⁹
بخواهی بمردی ز ارجاسپ شاه
کنی نام مارا بگیتتی بلند
بکوشی و آرایش¹⁴ نو کنی
همان گنج با تخت و¹⁶ افسر تراست
سر شاه بیدار گردد ز خواب
ندارد ز من راستیها¹⁸ نهفت¹⁹

ز بلبل⁶ شنیدم یکی داستان
که چون مست باز آمد اسفندیار
کتایون قیصر که بد مادرش
چو از خواب بیدار شد تیره⁸ شب
چنین گفت با مادر اسفندیار
مرا گفت چون کین لهراسپ شاه
همان¹⁰ خواهرانرا بیماری¹¹ ز بند
جهان از بدان¹² پاک بی خو¹³ کنی
همه پادشاهی و لشکر¹⁵ تراست
کنون چون برآرد سپهر آفتاب
بگویم پدر¹⁷ سخنها که گفت

5.

10

1 K, I - جوید - IV 2 IV - سرگه که - 3 K, VI - جز از - 4 I - دل شیر و - I دل پیل و چنگ - 5 K 6 VI - موید - 7 K, I, IV - تیره - 8 I, IV - نیم - 9 VI - 66.

2-5 (гаплография):

که چون مست باز آمد اسفندیار * که با من همی بد کند شهریار
10 K - همی 11 I, IV - مر خواهرانرا - 12 VI - چنان 13 VI - بیخون 14 I, IV,
گنج با تاج و - IV تاج با گنج و - I گنج و با تخت - 18 Л - سراسر - 15 K - آرایش - VI
IV - ز من راستیها نباید - 18 K, I, VI - بدو آن - 17 K, I, IV, VI - تخت و با گنج - VI
19 K - доб.: راستی در

اگر تاج شاهی سپارد بمن * پرستش کنم چون بتانرا شمن

داستان رستم و اسفندیار

آغاز داستان

که می بوی¹ مشک آید از جویمبار²
 خنک آنک دل شاد دارد بنوش
 سر گوسفندی تواند برید
 بیغشای بر مردم تنگدست⁵
 همه کوه پر لاله و سنبلست
 گل از ناله⁴ او بیالند⁸ همی
 ندانم که نرگس چرا شد در¹¹
 گل از باد و باران بچنبد¹² همی
 چو بر گل نشیند گشاید¹⁴ زبان
 چو¹⁵ از ابر بپنم¹⁶ خروش هژدر
 درفشان¹⁸ شود آتش اندر¹⁹ تنش
 بنزدیک خورشید فرمان روا

کنون خورد باید می خوشگوار
 هوا پر خروش و زمین پر ز جوش
 درم دارد و نقل و جام³ نپید
 مرا نیست فرخ مر⁴ آنرا که هست
 همه بوستان زیر⁸ برگ گیلست
 بیالیز⁷ بلبل بنالد همی
 چو⁹ از ابر بپنم همی باد و نم¹⁰
 شب تیره بلبل نخسپد همی
 بخندد همی بلبل از هر دوان¹³
 ندانم که عاشق گل آمد گر ابر
 بدرد همی باد¹⁷ پیراهنش
 بعشق هوا بر زمین²⁰ شد گوا

5

10

¹ K, I, جام و نقل و IV—زان و I, VI—زان K ² I, VI—کوهسار ³ I, VI—کوهسار ⁴ K, I, جام و نقل و IV—زان و I, VI—زان K ⁵ IV—доб.: هر—این خرم—VI

خنک آنکه او جام دارد بدست * ز عشق من ماهرخ گشته مست
⁶ VI—پرز ⁷ K—درین وقت ⁸ IV—بنالد ⁹ K, I, VI—من ¹⁰ I, IV—دم ¹¹ K, I, IV,
 VI—ب. стоит после б. 8. ¹² J, I—نخسپد K, IV—نخسپد ¹³ K—هر زمان ¹⁴ J—
 I—پیش ¹⁷ K—یاچم ¹⁸ K—که ¹⁵ I, IV, VI—گشاده زبان—IV, VI—کشی آید زمان
 زمین بر هوا—²⁰ J, IV ¹⁹ J—سبز رخشان—¹⁸ IV ¹⁶ I, IV, VI—کشی آید زمان